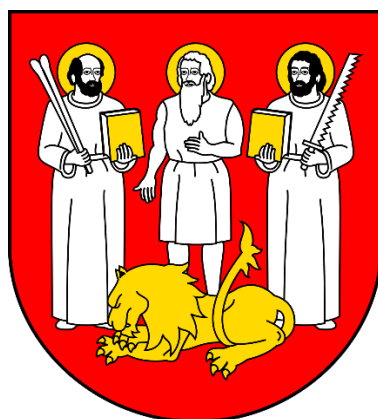
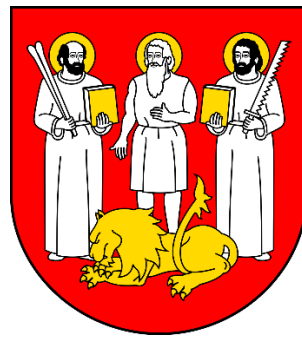

DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY SZELKÓW

ZLECENIODAWCA:
GMINA SZEŁKÓW
STARY SZEŁKÓW 39
06-220 STARY SZEŁKÓW

OPRACOWANIE:
EKOD URBANISTYKA ŁUKASZ KOWALSKI
www.dokumentyginne.pl

EKOD
URBANISTYKA

SPIS TREŚCI -

WSTĘP.....	5
1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH	6
1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM	6
1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU	10
1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	15
1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	18
2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ	20
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	20
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	21
2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	22
2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA	22
2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	27
2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA	27
2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY	27
2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH	28
2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM	29
2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ	31
2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO	31
2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET	33
2.5. WNIOSKI.....	34
3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	35
3.1. STAN LUDNOŚCI	35
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	35
3.1.2. STRUKTURA PŁCI	36
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI	37
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE	37
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	37
3.2.2. MIGRACJE.....	38
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI.....	39
3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	40
3.3. WNIOSKI.....	41
4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY	42
4.1. ROLNICTWO	42
4.2. PODMIOTY GOSPODARCE	43
4.2.1. LICZEBNOŚĆ	43
4.2.2. WIELKOŚĆ	46
4.2.3. RODZAJ	47
4.3. RYNEK PRACY	48
4.3.1. PRACUJĄCY	48
4.3.2. BEZROBOCIE	48
4.4. TERENY INWESTYCYJNE.....	49
4.5. WNIOSKI.....	49
5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA	50
5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE	50
5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	50
5.1.2. LITOSFERA I GLEBY	51
5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	51
5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN	52
5.1.5. ZASOBY LEŚNE	52
5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW	53
5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	55
5.3.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY	55
5.3.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY	55
5.4. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY	55
5.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	57
5.5.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA	57
5.5.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA	57
5.5.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA	58
5.5.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA	58
5.5.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	58
5.5.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA.....	58
5.5.7. GOSPODARKA ODPADAMI	59

5.6.	WNIOSKI.....	60
6	KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	61
6.1.	ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	61
6.1.1.	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	61
6.1.2.	OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW	61
6.1.3.	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE.....	63
6.1.4.	ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	63
6.2.	INSTYTUCJE KULTURY	64
6.3.	LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE	65
6.4.	WNIOSKI.....	65
7	SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	66
7.1.	INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE	66
7.2.	ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	66
7.2.1.	WALORY PRZYRODNICZE	66
7.2.2.	WALORY ANTROPOGENICZNE	67
7.2.3.	BAZA MATERIALNA TURYSTYKI	67
7.3.	WNIOSKI.....	68
8	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	69
8.1.	PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE	69
8.1.1.	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	69
8.1.2.	MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	72
8.1.3.	DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	72
8.2.	STRUKTURA OSADNICZA	72
8.3.	REWITALIZACJA	73
8.4.	OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA	73
8.5.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	74
8.6.	WNIOSKI.....	74
9	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	75
9.1.	PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA	75
9.2.	PRZESTĘPCZOŚĆ	75
9.3.	ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO	76
9.3.1.	ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	76
9.3.2.	ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU	77
9.3.3.	ZAGROŻENIE ZALEWOWE	78
9.3.4.	ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	79
9.3.5.	ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE	80
9.3.6.	ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ	81
9.4.	WNIOSKI.....	82
10	POLITYKA SPOŁECZNA	83
10.1.	OCHRONA ZDROWIA	83
10.2.	POMOC SPOŁECZNA	84
10.3.	MIESZKALNICTWO	85
10.4.	WNIOSKI.....	88
11	EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY	89
11.1.	PLACÓWKI OŚWIATOWE	89
11.2.	LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI.....	89
11.3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY	91
11.3.1.	ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA	91
11.3.2.	AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH	91
11.4.	WNIOSKI.....	92
12	FINANSE SAMORZĄDOWE	93
12.1.	DOCHODY GMINY	93
12.2.	WYDATKI GMINY	96
12.3.	ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA	98
12.4.	WNIOSKI.....	99
13	PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO	100
	WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	106

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Szelków oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono w drugim kwartale 2024 roku, w związku z czym znaczna część analizowanych wskaźników dotyczy roku 2022 lub 2023 (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy¹), który nierzadko przedstawiany jest w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektom końcowym diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy.

¹ Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Art. 10e, ust. 2): *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.*

Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego.

W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń najważniejszych polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

Kontekst aktualnej polityki Unii Europejskiej

Unia Europejska liczy obecnie 27 państw² i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, której Polska jest jej członkiem od 1 maja 2004 r.

Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent”.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 roku, Rada Europejska określiła **program strategiczny dla UE na lata 2019-2024**, obejmujący cztery obszary priorytetowe³:

- **Ochrona obywateli i swobód** – zapewnienie skutecznej kontroli granic zewnętrznych Unii oraz dalszy rozwój kompleksowej polityki migracyjnej. Zwalczanie terroryzmu i przestępczości transgranicznej i internetowej, zwiększenie odporności UE na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez działalność człowieka.
- **Rozwijanie silnej i prężnej bazy gospodarczej** – budowanie odpornej gospodarki poprzez pogłębienie unii gospodarczej i walutowej, aby ukończenie tworzenia unii rynków bankowych i kapitałowych, wzmocnienie międzynarodowej roli wspólnej waluty, inwestowanie w umiejętności i edukację, wspieranie europejskich przedsiębiorstw, uwzględnienie transformacji cyfrowej oraz opracowanie solidnej polityki przemysłowej.
- **Budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy** – inwestowanie w ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo oraz chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną. Stworzenie wydajnej gospodarki o obiegu zamkniętym (trwałość produktów, energooszczędność wielokrotność użytku, recykling) oraz dobrze funkcjonującego unijnego rynku energii,

² Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.

³ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

zapewniającego zrównoważoną, bezpieczną i przystępną cenowo energię. Szybsze przejście na odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, przy jednoczesnym ograniczeniu zależności UE od zewnętrznych źródeł energii. Wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

- **Promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej** – budowa solidnej polityki zagranicznej w ramach ambitnej polityki sąsiedztwa z 16 najbliższymi sąsiadami na wschodzie i południu, a także kompleksowego partnerstwa z Afryką. Propagowanie pokoju, stabilności, demokracji i praw człowieka na świecie. Zapewnienie solidnej polityki handlowej zgodnie z multilateralizmem i światowym międzynarodowym porządkiem opartym na zasadach. Większa odpowiedzialność za bezpieczeństwo i obronę, przy ścisłej współpracy z NATO.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, w 2019 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **sześć priorytetów politycznych KE**, do których zaliczono⁴:

- **Europejski Zielony Ład** – przekształcenie UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, przy jednoczesnej ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz zwiększaniu neutralności względem emisji dwutlenku węgla i zasobooszczędności do roku 2050.
- **Europa na miarę ery cyfrowej** – wspieranie transformacji cyfrowej poprzez inwestowanie w przedsiębiorstwa, badania naukowe i innowacje, reformę ochrony danych, wyposażenie obywateli w umiejętności niezbędne do obsługi technologii nowej generacji i opracowanie odpowiednich przepisów.
- **Gospodarka służąca ludziom** – wzmocnienie unijnej gospodarki, a jednocześnie zapewnienie miejsc pracy i zmniejszenie nierówności, wspieranie przedsiębiorstw, pogłębienie unii gospodarczej i walutowej oraz dokończenie budowy unii bankowej i unii rynków kapitałowych.
- **Silniejsza pozycja Europy na świecie** – wzmocnienie UE na arenie międzynarodowej poprzez poprawę jej pozycji jako lidera silnego, otwartego i sprawiedliwego handlu, multilateralizmu i ładu światowego opartego na zasadach. Zacieśnienie stosunków z krajami sąsiadującymi i partnerami, a także zwiększenie zdolności UE do zarządzania kryzysami w oparciu o jej zdolności cywilne i wojskowe.
- **Promowanie naszego europejskiego stylu życia** – poszanowanie praw podstawowych i praworządności jako ości równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej. Uwzględnienie zagrożeń dla bezpieczeństwa, ochrona konsumentów i wzmocnienie ich pozycji, a także opracowanie systemu legalnych i bezpiecznych kanałów migracji przy jednoczesnym skutecznym zarządzaniu zewnętrznymi granicami UE, modernizacji unijnego systemu azylowego oraz ścisłej współpracy z krajami partnerskimi.
- **Nowy impuls dla demokracji europejskiej** – wzmocnienie procesów demokratycznych w Europie poprzez zacieśnienie stosunków z Parlamentem Europejskim i parlamentami krajowymi, ochrona demokracji w UE przed ingerencją z zewnątrz, zapewnienie przejrzystości i integralności całego procesu legislacyjnego, a także szersze zaangażowanie Europejczyków w kształtowanie przyszłości UE.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU*) o wartości ponad 700 mld euro⁵. Ma na celu on złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

⁴ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

⁵ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy⁶:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”,
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”,
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, *rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia,
- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii,
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie,
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawnienie płci.

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*), dla Polski przypada ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)⁷. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą być fundamentalne. Prawdopodobnie nowego wymiaru nabierze polityka energetyczna, polityka spójności i współpraca międzynarodowa.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności⁸

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w czerwcu 2022 roku przez Komisję Europejską i Radę UE, a następnie zmieniony pod koniec 2023 r. (rewizja). W okresie marzec – kwiecień 2024 przeprowadzone zostały konsultacje społeczne rewizji KPO, a następnie została ona przyjęta przez Radę Ministrów. Na początku lipca 2024 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej poinformowało, że Komisja Europejska zatwierdziła wniosek Polski w sprawie rewizji KPO.

KPO jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*).

(KPO) koncentruje się na interwencjach, które przyczyniać się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu pięciu komponentach:

- 1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki;**
- 2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności.**
- 3) **Transformacja cyfrowa.**
- 4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia.**

⁶ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl#najwikszy-w-historii-pakiet-rodkw-na-rzecz-oywienia-gospodarki

⁷ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl

⁸ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo>

- 5) **Zielona, inteligentna mobilność.**
- 6) **Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.**

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponencie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą do no significant harm (DNSH) – niewyrządzenia znaczącej szkody środowisku.**

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową**. Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

Polityka spójności⁹

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: **inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

- 1) **Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa,**
- 2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa,**
- 3) **Bardziej skomunikowana Europa,**
- 4) **Europa społeczna i włączająca społecznie,**
- 5) **Europa bliska obywatelom.**

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-27 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.
- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).

⁹ Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.
- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** - służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.

Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)	SOR jest obowiązującym, kluczowym dokumentem kraju w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju Kraju, jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.
Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)	PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych. Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Cele szczegółowe PEP 2040 to: 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)	Rolą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne: – Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; – Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; – Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; – Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; – Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
Strategia Produktivności 2030 (SP 2030)	Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi: – Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; – Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; – Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; – Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; – Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; – Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; – Obszar VII. Umieędzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)	Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe: – Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; – Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; – Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; – Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)	Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych: – Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; – Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; – Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)	Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczynić się będzie 5 celów szczegółowych – Cel szczegółowy I: Lepsze prawo. – Cel szczegółowy II: Sprawne instytucje państwa. – Cel szczegółowy III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. – Cel szczegółowy IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. – Cel szczegółowy V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)	Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego. W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe: – I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; – II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; – III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzanie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)	Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.: – 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. – 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. – 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. – 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. – 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. – 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwi dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Priorytetem Planu gospodarowania wodami jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych jednolitych części wód oraz dla obszarów chronionych. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych). W kontekście opracowania strategii rozwoju gminy Szelków istotne są następujące działania: – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp; – Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; – Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych; – Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność; – Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin; – Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; – Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta;

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	– Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii.
Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (2022), stanowi aktualizację PZRP dla OD Wisły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera: – wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; – ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; – możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe: – Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; – Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP, - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; – Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Dokument ten sporządzony został na okres sześcioletni (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodne. Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje: – analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; – propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; – propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; – działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Szeków: – w stopniu „ekstremalnym” i „silnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy atmosferycznej; – w przeważającej części w stopniu „ekstremalnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy rolniczej; – w całości stopniu „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrologicznej; – w całości w stopniu „słabym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrogeologicznej; – w stopniu „silnym” „umiarkowanym” i „słabym” narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	W zakresie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujący katalog działań do realizacji na poziomie lokalnym (w tym gminnym): – Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych; – Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych; – Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; – Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji; – Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy; – Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji; – Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej; – Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; – Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych; – Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; – Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów; – Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej; – Czasowe ograniczenie korzystania z wód; – Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód; – Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych; – Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>.

1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa. Dla województwa mazowieckiego obowiązuje aktualnie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA																								
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze	Wizja określona w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa brzmi następująco: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie. Wizja ta możliwa będzie do osiągnięcia poprzez realizację celu głównego, za który przyjęto: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska. Jego realizacja odbywać się będzie poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, dla których przypisane zostały poszczególne kierunki działań: – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; – Dostępne i mobilne Mazowsze; – Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; – Mazowsze, zintegrowane społecznie; – Mazowsze bogate kulturowo. Zgodnie z zapisami Strategii, układ celów strategii został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy realizacji celów należy uwzględnić możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju przewidzianych i opisanych w poszczególnych scenariuszach rozwoju. Struktura celów rozwojowych zawartych w Strategii przedstawia się następująco (str. 44 Strategii Rozwoju Województwa): WIZJA Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie CEL GŁÓWNY Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">obszar</td> <td style="background-color: #f08080;">GOSPODARKA</td> <td style="background-color: #f08040;">DOSTĘPNOŚĆ</td> <td style="background-color: #90ee90;">ŚRODOWISKO I ENERGETYKA</td> <td style="background-color: #ffff00;">SPOŁECZEŃSTWO</td> <td style="background-color: #4169e1;">KULTURA I DZIEDZICTWO</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">nazwa celu</td> <td style="background-color: #f08080;">Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #f08040;">Dostępne i mobilne Mazowsze</td> <td style="background-color: #90ee90;">Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #ffff00;">Mazowsze zintegrowane społecznie</td> <td style="background-color: #4169e1;">Mazowsze bogate kulturowo</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">opis celu</td> <td style="background-color: #f08080;">Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</td> <td style="background-color: #f08040;">Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</td> <td style="background-color: #90ee90;">Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</td> <td style="background-color: #ffff00;">Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</td> <td style="background-color: #4169e1;">Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">wymiar terytorialny</td> <td colspan="5" style="text-align: center;">OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</td> </tr> </table> MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W projekcie Strategii zidentyfikowano także dwa typy obszarów strategicznej interwencji: – problemowe – podregiony NUTS 3, – bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne. Obszar gminy Szelków położony jest granicach ostołęckiego obszaru problemowego, jednocześnie znajduje się poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi (biegunami wzrostu) - ryc. 10 Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Ponadto obszar gminy Szelków uznano, za zagrożony trwałą marginalizacją, z uwagi na kumulację problemów społecznych (Rys. 11 Strategii). W odniesieniu do Ostołęckiego OSI w Strategii zapisano (str. 82, Strategii Rozwoju Województwa): <i>Interwencja w OSI ostołęckim zorientowana będzie na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej i zwiększenie zdolności absorpcyjnych podregionu, z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów obszaru, w tym miast Ostołęki i Ostrowi Mazowieckiej. Kluczowe w tym zakresie są działania na rzecz poprawy skomunikowania podregionu z resztą województwa, zwłaszcza poprzez rozwój sieci kolejowej oraz powiązanej z nią komunikacji autobusowej. Oprócz systemu transportowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców i stanu środowiska obszaru istotne jest zwiększenie dostępności do sieciowej infrastruktury komunalnej, w szczególności gazowej i kanalizacyjnej. Warunki przyrodnicze</i>	obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO	nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo	opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI				
obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO																				
nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo																				
opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia																				
wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI																								

<i>obszaru, jak również duże znaczenie sektora rolnego dla gospodarki podregionu, tworzą potencjał dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w ramach rodzinnych gospodarstw rolnych. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze i kulturowe, zasadne jest także wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu bardziej efektywnego wykorzystania potencjału turystycznego dla rozwoju gospodarki podregionu.</i>   Działania w OSI ostrołęckim skoncentrowane będą na wskazanych obszarach: 1. <i>Poprawa dostępności obszaru poprzez:</i>   – <i>rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych, uzupełnienie sieci przystankowej oraz zwiększenie liczby połączeń,</i> – <i>rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,</i> 2. <i>Ochrona oraz wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego poprzez:</i>   – <i>rozwój rolnictwa ekologicznego,</i> – <i>wykorzystanie potencjału przyrodniczego, w tym obszarów nadrzecznych i leśnych, na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe, np. agroturystyki,</i> – <i>modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej oraz budowę nowych szlaków turystyki aktywnej,</i> – <i>rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych.</i>

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierujących ogólnymi założeniami rozwojowymi województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem polityki rozwoju przestrzennego województwa. Ustala on podstawowe elementy układu przestrzennego województwa, ich zróżnicowanie oraz wzajemne relacje. Plan przyjmuje zasadę zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego oraz zawiera kierunki zagospodarowania, a wśród nich poszczególne kierunki polityki przestrzennej, które wskazują sposoby realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania województwa. Zgodnie z ustaleniami Planu, gmina Szelków położona jest w obrębie wiejskich obszarów funkcjonalnych, uczestniczących w procesach rozwojowych. Dla terenów tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania przestrzennego: – ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy; – przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska; – ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego; – ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne; – wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.
Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030	Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego określa, że misją Strategii jest: Zapewnienie dostępu do wiedzy, danych i usług oraz wsparcie ich wykorzystania z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Wizja sformułowana została jako: Mazowsze jako region łączący rozwój technologiczny z wrażliwością społeczną, wspierający równy, powszechny i sprawiedliwy dostęp do wiedzy i technologii, a także zapewniający wysoki komfort życia i warunki do rozwoju gospodarczego, stabilizacji ekonomicznej oraz wyrównywania szans rozwojowych. Celem głównym Strategii jest: Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności. Na podstawie analizy przeprowadzonej diagnozy potrzeb określono następujące cele strategiczne wraz z kierunkami działań: – Cel strategiczny 1: Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; – Cel strategiczny 2: Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; – Cel strategiczny 3: Internet dla Mazowsza; – Cel strategiczny 4: ICT dla nauki i biznesu.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa mazowieckiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji: – Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii, Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu; – Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego; – Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; – Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych, Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne, Zmniejszenie zagrożenia powodziowego, Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody; – Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej; – Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin; – Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami, Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym; – Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości; – Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP): Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Gmina Szekłów włączona została w skład Strategii terytorialnej partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego.

Dokument ten definiuje kluczowe wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Partnerstwa (łącznie 12 gmin), wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Głównym celem Strategii jest zatem określenie pożądanych kierunków rozwojowych, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Należy nadmienić, iż Gminy wchodzące w skład Partnerstwa cechują się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, z czego ich znaczna część zagrożona jest trwałą marginalizacją i depopulacją.

W niniejszym projekcie Strategii Misja Partnerstwa wskazano została jako: *Nad Orzycem i Narwią – przestrzeń życia i rozwoju.*

Wizja Partnerstwa natomiast określona została jako: *Będziemy zadbanym i atrakcyjnym regionem z dobrze rozwiniętą infrastrukturą usług i przedsiębiorczości, w którym żyje się bezpiecznie i w harmonii z naturą.*

Realizacja w/w Wizji możliwa będzie dzięki wdrażaniu odpowiednich celów strategicznych, które wskazano następująco:

- Bezpieczne i czyste środowisko dzięki infrastrukturze, edukacji oraz nowoczesnym sposobom wykorzystania zasobów;
- Uzyskanie trwałej spójności terytorialnej poprzez modernizację infrastruktury komunikacyjnej;
- Rozwój działalności gospodarczej opartej na wykorzystaniu potencjału regionu i transferze nowoczesnych technologii;
- Poprawa jakości życia oparta na budowie instytucji zapewniających szeroki zakres usług społecznych oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Aktualnie (stan na czerwiec 2024 r.) powiat makowski nie posiada obowiązującego dokumentu strategicznego. Warto nadmienić, iż do 2020 r. obowiązywał „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Makowskiego na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą Nr XII/69/15 Rady Powiatu w Makowie Mazowieckim z dnia 21 grudnia 2015 roku. Jednocześnie powiat makowski zamierza przystąpić do aktualizacji dokumentu jakim jest strategia rozwoju lub plan rozwoju lokalnego.¹⁰

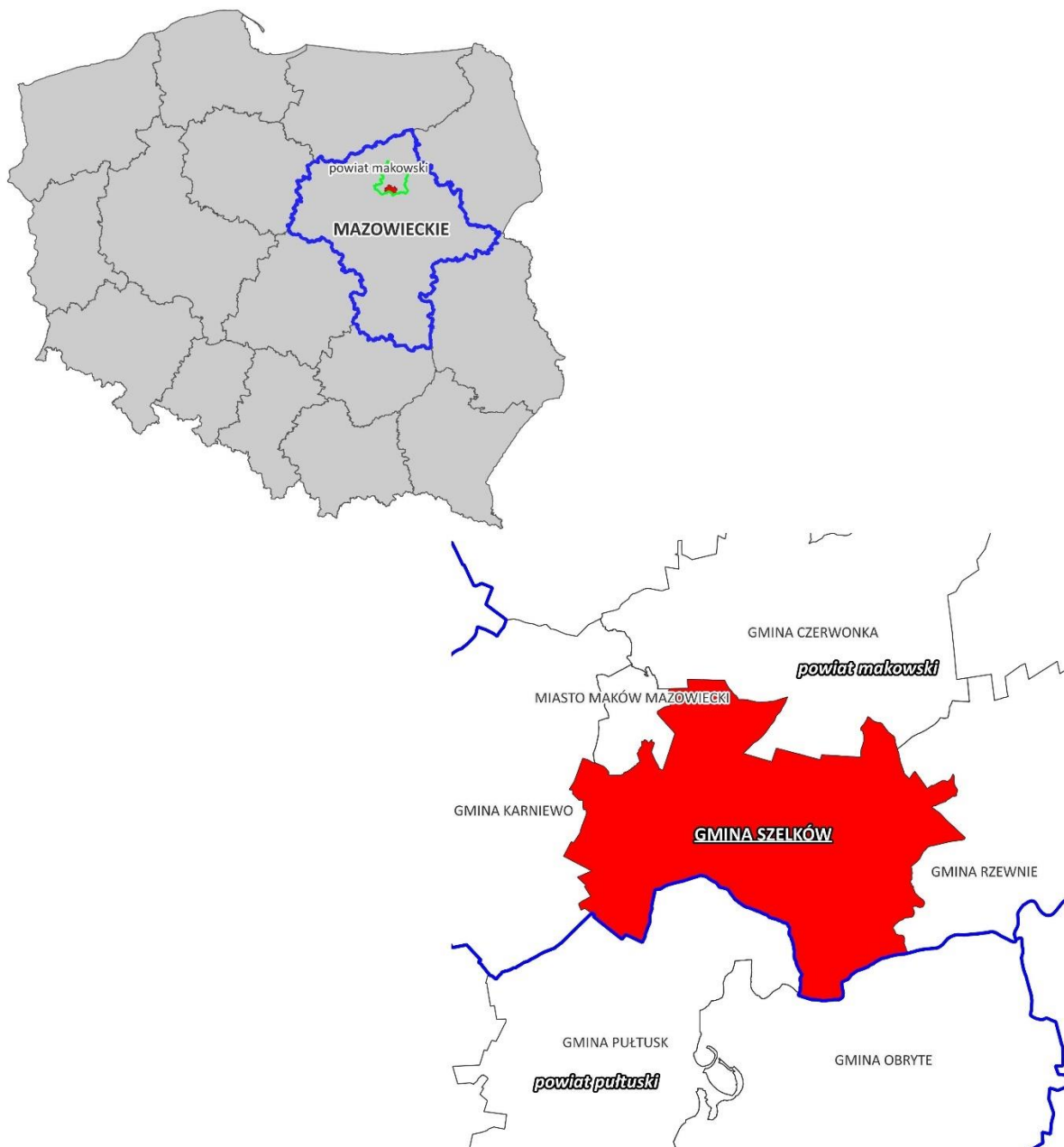
¹⁰ Materiał źródłowy: Informacja pozyskana ze Starostwa Powiatowego w Makowie Mazowieckim.

2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Szelków posiada status gminy wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 113 km² i położona jest w południowej części powiatu makowskiego, w województwie mazowieckim i sąsiaduje:

- od północy z gminą Czerwonka;
- od wschodu z gminą Rzewnie;
- od południa z gminą Obryte i Pułtusk;
- od zachodu z gminą Karniewo;
- od północno-zachodu z miastem Maków Mazowiecki.

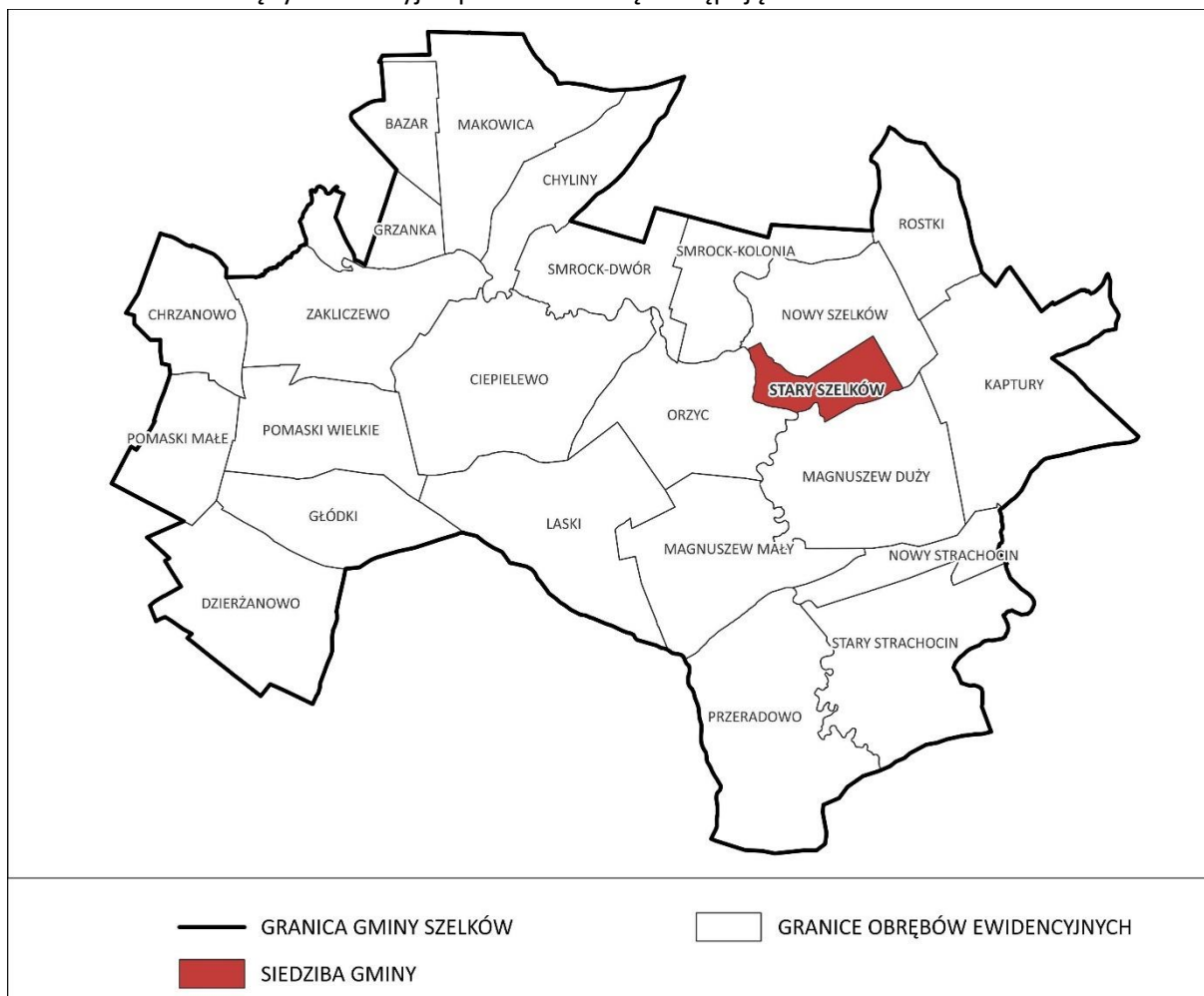

Ryc. 1 Położenie administracyjne Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

W skład Gminy wchodzi następujące miejscowości¹¹: Bazar, Chrzanowo, Chyliny, Ciepiewo, Dzierżanowo, Głódki, Grzanka, Kaptury, Laski, Magnuszew Duży, Magnuszew Mały, Makowica, Nowy Strachocin, Nowy Szeków, Orzyc, Pomaski Małe, Pomaski Wielkie, Przeradowo, Rostki, Smrock-Dwór, Smrock-Kolonia, Stary Strachocin, Stary Szeków, Zakliczewo.

Podział na obręby ewidencyjne przedstawia się następująco:

Ryc. 2 Struktura jednostek podziału terytorialnego

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

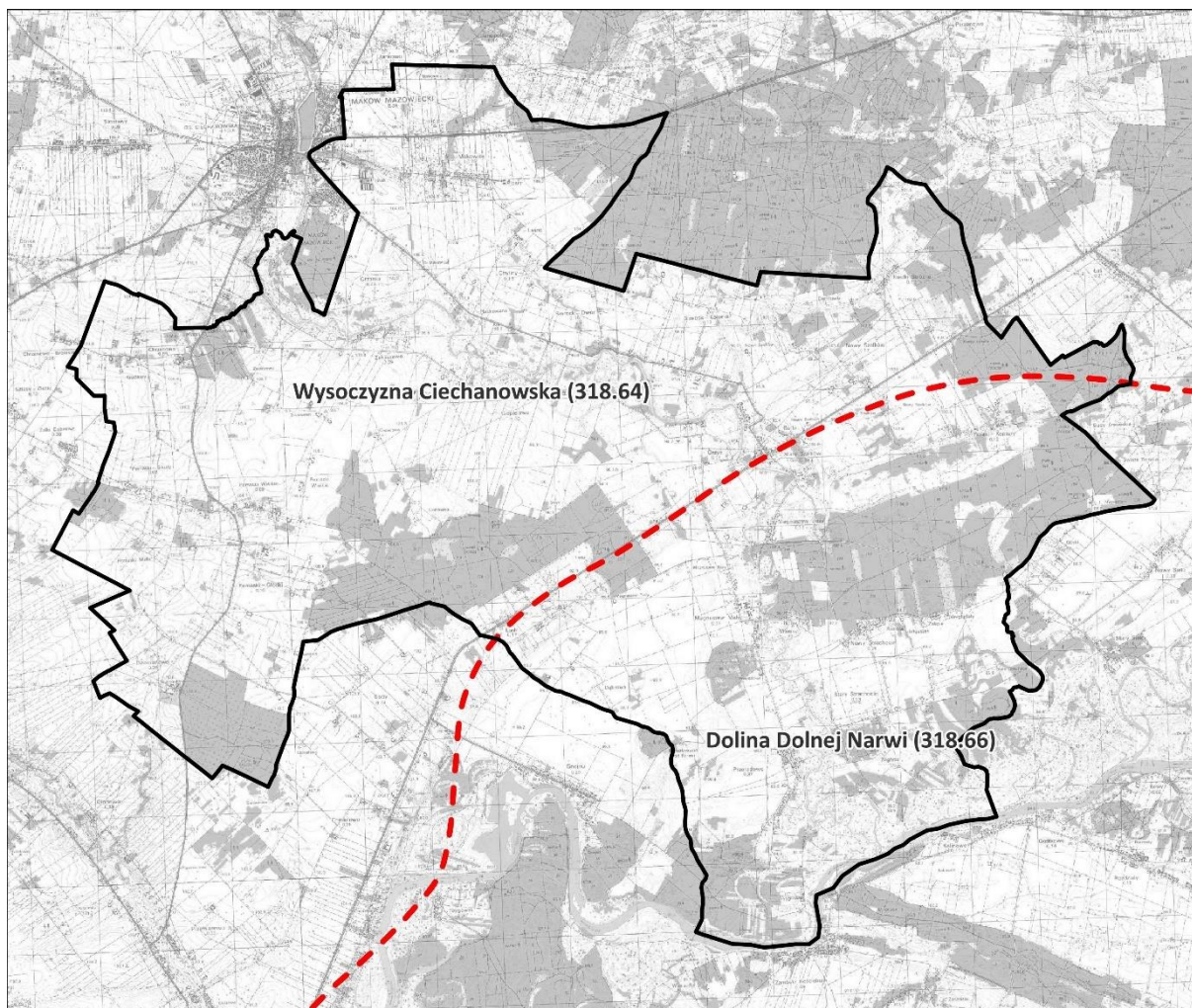
Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Szeków położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów:

- Dolina Dolnej Narwi (318.66);
- Wysoczyzna Ciechanowska (318.64).

¹¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szekowie.

Mezoregion Wysoczyzna Ciechanowska rozciąga się na powierzchni około 2 570 km² i występuje w postaci falistej równiny często urozmaiconej ostańcami wzgórz morenowych i kemów osiągających wysokości do 157 m, porozcinana dolinami dopływów Narwi i Wkry. Region ma charakter wybitnie rolniczy.

Mezoregion Dolina Dolnej Narwi obejmuje powierzchnie ok. 900 km², przy długości ok. 210 km oraz szerokości wahającej się w przedziale 1,5 – 7 km. Dolina składa się z kilku różnych odcinków, natomiast w okolicy Różana i gminy Rzewnie dolina rozszerza się i zatacza wielki łuk.¹²

Ryc. 3 Położenie fizycznogeograficzne Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego.

2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Szelków stanowi¹³:

układ nadrzędny:

- droga krajowa nr 57, relacji Przasnysz – Kleszewo;
- droga krajowa nr 60, relacji Maków Mazowiecki – Ostrów Mazowiecka;
- droga krajowa nr 61, relacji Pułtusk – Ostrołęka;

¹² Zarys ogólny mezoregionu według materiału źródłowego: Kondracki J., 2002, *Geografia regionalna Polski*, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

¹³ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy w Szelkowie.

układ podstawowy:

– drogi powiatowe:

- 2117W, relacji Żabinek - Bronisze - Zakliczewo - Ciepielewo - Smrock – Orzyc;
- 2118W, relacji Szeków - Maków Mazowiecki;
- 2119W, relacji Chyliny Nadrzeczne - Makowica (do drogi krajowej nr 60);
- 2123W, od drogi krajowej nr 61 Szeków Stary - Sielc – Chrzczony;
- 2124W, od drogi krajowej nr 61 Orzyc - Magnuszew – Przeradowo;
- 2125W, relacji Magnuszew Mały - Strachocin;
- 2126W, relacji Nowy Szeków - Stary Strachocin;
- 2129W, od drogi krajowej nr 61 - Chrzczonki - Ponikiew Wielka - Czerwonka - Jankowo do drogi wojewódzkiej nr 626;

układ uzupełniający:

- drogi gminne:

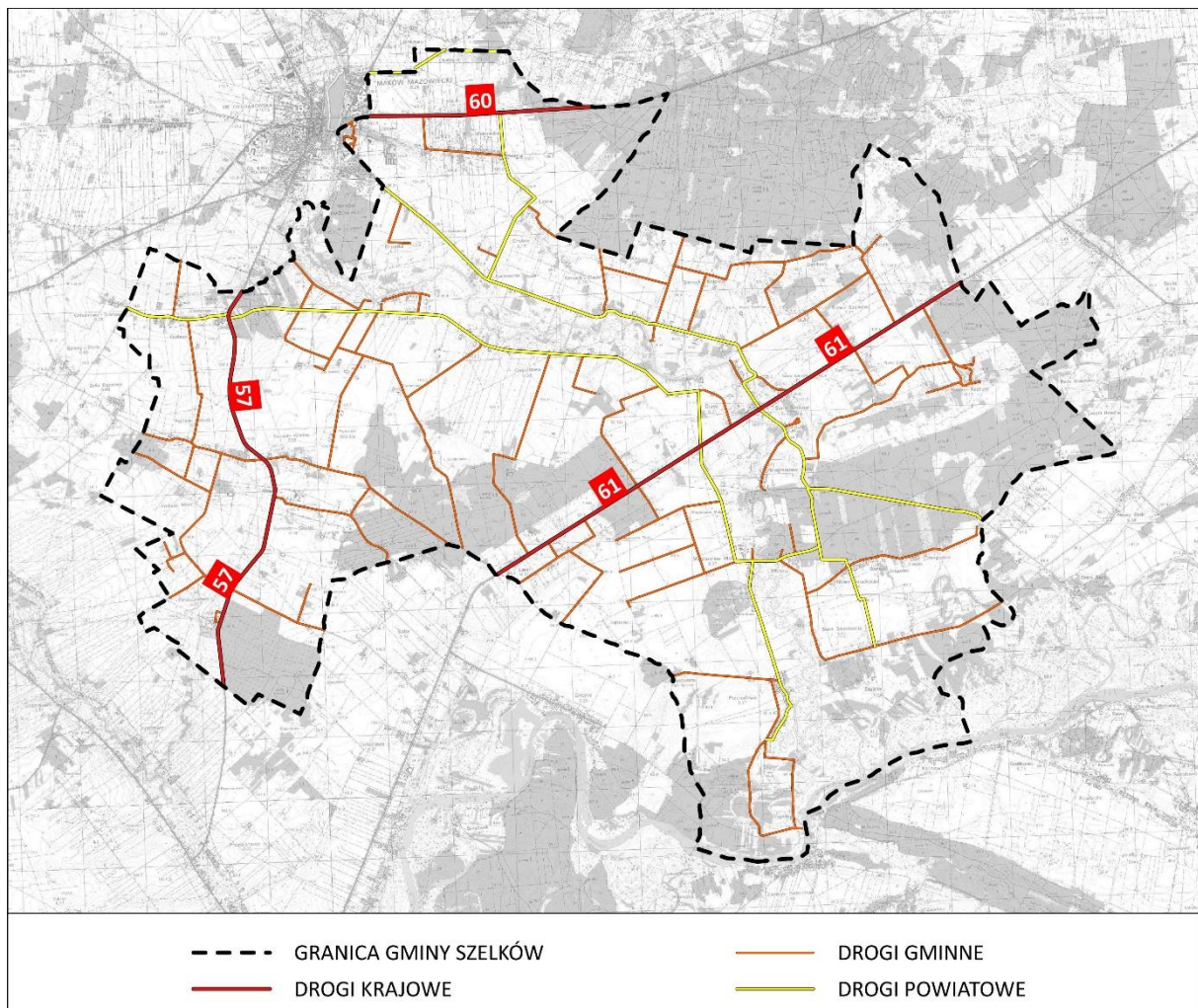
Tab. 4 Wykaz dróg gminnych w gminie Szeków

NUMER DROGI	NAZWA DROGI (PRZEBIEG)	DŁUGOŚĆ (KM)	LOKALIZACJA	
			od km	do km
211001W	dr. powiatowa nr 2118W - Smrock Dwór-Rostki Stróżne	5,558	0+000	5+558
211002W	dr. powiatowa nr 2118W - Stary Szeków - Rostki	2,450	0+000	2+450
211003W	dr. krajowa nr 61 - Rostki	1,658	0+000	1+658
211004W	dr. krajowa nr 61 - Kaptury	1,594	0+000	1+594
211006W	dr. gminna (Orzycz - Zakliczewo nr 211029W) - Zakliczewo	1,108	0+000	1+108
211007W	Ciepielewo - Laski	3,938	0+000	3+938
211008W	dr. krajowa nr 61 – Orzyc - dr. gminna (Orzycz-Zakliczewo nr 211029W)	0,908	0+000	0+908
211010W	Pomaski Wielkie (wieś) - gr. gminy	1,986	0+000	1+986
211011W	Dzierzanowo - Pomaski Małe	2,309	0+000	2+309
211012W	droga w miejscowości Dzierzanowo od drogi krajowej nr 57 do granicy z Gminą Pułtusk	1,628	0+000	1+628
211013W	dr. krajowa nr 57 - Pomaski Głódki	1,303	0+000	1+303
211014W	dr. krajowa nr 61 - Laski	0,973	0+000	0+973
211015W	Przeradowo - Gnojno	1,749	0+000	1+749
211016W	Przeradowo - Wygoda	1,598	0+000	1+598
211017W	dr. powiatowa (Sielc Nowy - Szeków) - Magnuszew Duży	1,003	0+000	1+003
211018W	dr. krajowa nr 61 - Szeków Stary - dr. powiatowa nr 2118W	0,606	0+000	0+606
211019W	Szeków Nowy - Wąski Las	1,226	0+000	1+226
211020W	dr. powiatowa (Strachocin Nowy - Szeków) - Strachocin	2,317	0+000	2+317
211021W	Pomaski Wielkie - Laski	3,455	0+000	3+455

211022W	Ciepielewo-Kolonia Laski	4,188	0+000	4+188
211023W	Zakliczewo-Kolonia - Pomaski Wielkie	2,865	0+000	2+865
211024W	dr. powiatowa (Starocin Nowy - Sielc) - Starocin Nowy	0,652	0+000	0+652
211025W	Ciepielewo - Orzyc	2,736	0+000	2+736
211026W	Magnmuszew Mały - Gnojno	2,417	0+000	2+417
211027W	Magnuszew Mały - Kolonia	0,623	0+000	0+623
211028W	Szelków Nowy - Magnuszew Mały	0,755	0+000	0+755
211031W	dr. gminna nr 211014W - dr. krajowa nr 61	0,295	0+000	0+295
211032W	droga w m. Laski od drogi gminnej nr 211014W do granicy z Gminą Pułtusk	0,745	0+000	0+745
211033W	droga w miejscowości Magnuszew Duży od drogi powiatowej nr 2123W	0,480	0+000	0+480
211034W	droga w miejscowości Nowy Szelków od drogi krajowej nr 61 do drogi gminnej nr 211002W	0,925	0+000	0+925
211035W	droga w miejscowości Smrock-Dwór od drogi powiatowej nr 2118W do drogi gminnej nr 211001W	1,994	0+000	1+994
211036W	droga w miejscowości Przeradowo od drogi powiatowej nr 2124W do końca drogi - rzeka Narew	2,310	0+000	2+310
211037W	droga w miejscowości Bazar i Makowica od drogi krajowej nr 60 do drogi powiatowej nr 2119W	1,787	0+000	1+787
211038W	droga w miejscowości Chrzanowo i Pomaski Małe od drogi powiatowej nr 2117W w m. Chrzanowo do drogi gminnej nr 211010W w m. Pomaski Małe	2,091	0+000	2+091
211039W	droga w miejscowości Chyliny, Smrock-Dwór i Sewerynowo od drogi powiatowej nr 2119W do drogi gminnej nr 211001W	1,786	0+000	1+786

Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

– pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

Ryc. 4 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy Gminy

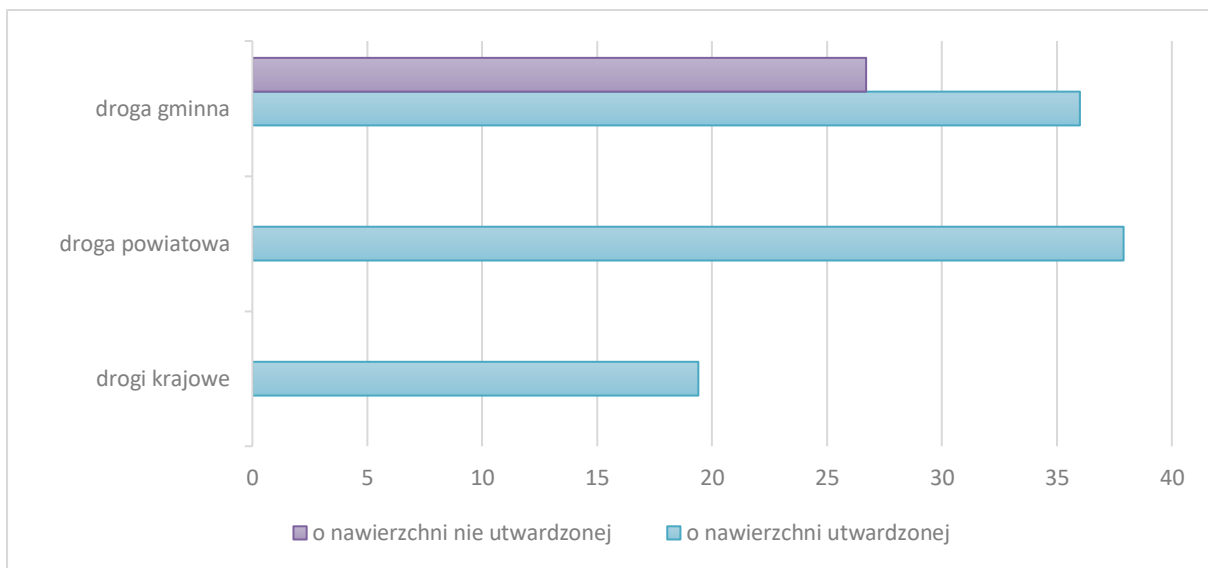
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

Stan techniczny drogi krajowej nr 60 jest przeciętny lub lekko pogorszony, natomiast dróg krajowych nr 57 i 61 należy ocenić jako dobry¹⁴.

W odniesieniu do dróg gminnych, więcej niż połowa posiada nawierzchnię utwardzoną¹⁵ (ok. 57%), natomiast stan niektórych odcinków dróg utwardzonych wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.

¹⁴ Urząd Gminy w Szelkowie.

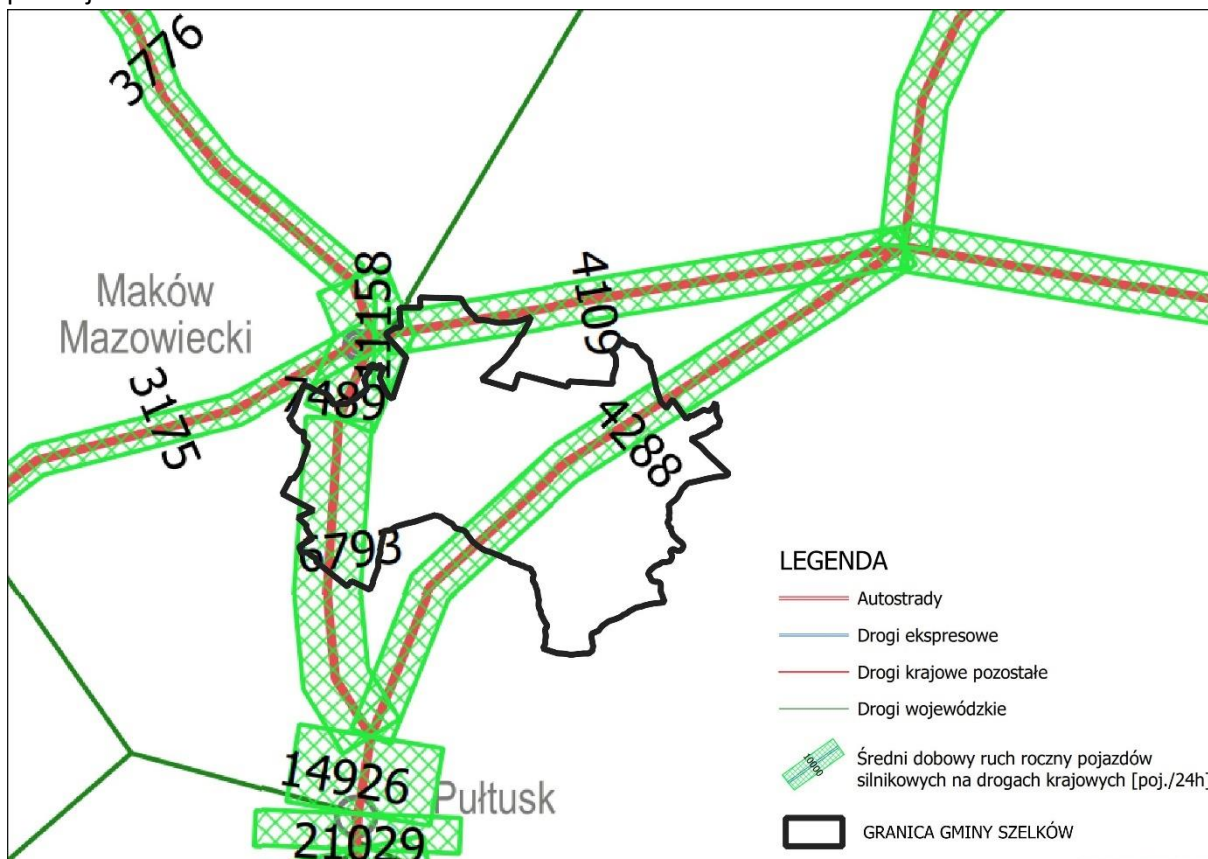
¹⁵ Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym: droga twarda to droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowcowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m.

Ryc. 5 Długość dróg na terenie Gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

Pośród dróg przebiegających przez teren Gminy, badaniem natężenia ruchu objęte zostały odcinki dróg krajowych nr 57, 60 oraz 61. Średniodobowa liczba pojazdów silnikowych kształtuje się tam na poziomie ok. 4,1 tys. – 6,8 tys. sztuk, przy czym największe natężenie ruchu występuje na odcinku łączącym Maków Mazowiecki z Pułtuskim (DK nr 57). Wyniki badań zobrazowano na rycinie poniżej.

Ryc. 6 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych

Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA.

2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez teren gminy Szelków nie przebiegają obecnie linie kolejowe. Najbliższe czynne stacje kolejowe znajdują się w Przetyczu, Pasiekach oraz Wyszkuwie, które obsługują linie kolejową nr 29 (relacji Tłuszcz - Ostrołęka).

Należy jednocześnie nadmienić, iż w zachodniej części gminy Szelków planowana jest realizacja linii kolejowej (odcinek korytarza w wariantcie 2A). Trasa ta stanowić będzie fragment tzw. Kolei Północnego Mazowsza, która połączy docelowo miejscowość Zegrze i Przasnysz. Idea Kolei Północnego Mazowsza jest odpowiedzią na coraz trudniejszą komunikację z Warszawą, która jest związana przede wszystkim z codziennymi dojazdami do pracy. W przypadku realizacji założeń Centralnego Portu Komunikacyjnego (CPK) linia ta pełnić może ważną rolę łącznika pomiędzy jego najważniejszymi przedsięwzięciami i inwestycjami

Nie przewiduje się natomiast lokalizacji stacji kolejowych i peronów bezpośrednio w granicach gminy Szelków.¹⁶

2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Na terenie gminy Szelków infrastruktura rowerowa nie jest rozwinięta, a większość transportu rowerowego odbywa się poboczem lub drogami. Nie funkcjonuje spójny system ścieżek rowerowych.¹⁷

Zważywszy na powszechne użytkowanie rowerów jako środków transportu lokalnego, pożądany byłby rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza realizowanej w formie ciągów rowerowych, zwiększających bezpieczeństwo użytkowników (odseparowanie ruchu pojazdów silnikowych od rowerowego i pieszo-rowerowego). W miejscach o utrudnionych warunkach realizacji ciągów wskazane jest wyznaczenie i oznakowanie ścieżek w formie pasów lub kontrapasów. Natomiast na terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

W przyszłości planowana jest realizacja ścieżki rowerowej „EuroVelo”, która miałaby obejmować docelowo południowe fragmenty gminy Szelków, w pobliżu rzeki Narew.¹⁸

2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY

Transport zbiorowy gminy Szelków opiera się wyłącznie na transporcie autobusowym. Na terenie Gminy nie znajduje się żaden dworzec autobusowy, natomiast występują 63 przystanki autobusowe,¹⁹ które zlokalizowane są przede wszystkim wzdłuż dróg krajowych, a także wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.

Z terenu gminy Szelków realizowane są regularne połączenia autobusowe do Pułtuska, Makowa Mazowieckiego, Różana i Ostrołęki, a także obywają bezpośrednie kursy do Warszawy.²⁰ Warto zaznaczyć, iż funkcjonują tutaj połączenia lokalne w zakresie dowozu uczniów do szkoły. Usługi transportu zbiorowego świadczą autobusy PKS oraz prywatne linie autobusowe.

Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie Gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy uznać,

¹⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie

¹⁷ Droga rowerowa określana jest jako droga lub jej część, przeznaczona dla ruchu rowerów, odpowiednio oznakowana, służąca głównie do celom komunikacyjnym, a nie turystycznym (w statystyce dróg rowerowych nie ujmuje się tzw. szlaków rowerowych, np. położonych w lesie).

¹⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

¹⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS – transport i łączność: komunikacja miejska, stan na 29.08.2022 r.

²⁰ Materiał źródłowy: <https://www.e-podroznik.pl/>

że na jej obszarze nie ma przesłanek do stworzenia nowych publicznych, lokalnych połączeń autobusowych (nie licząc dowozów do szkoły).

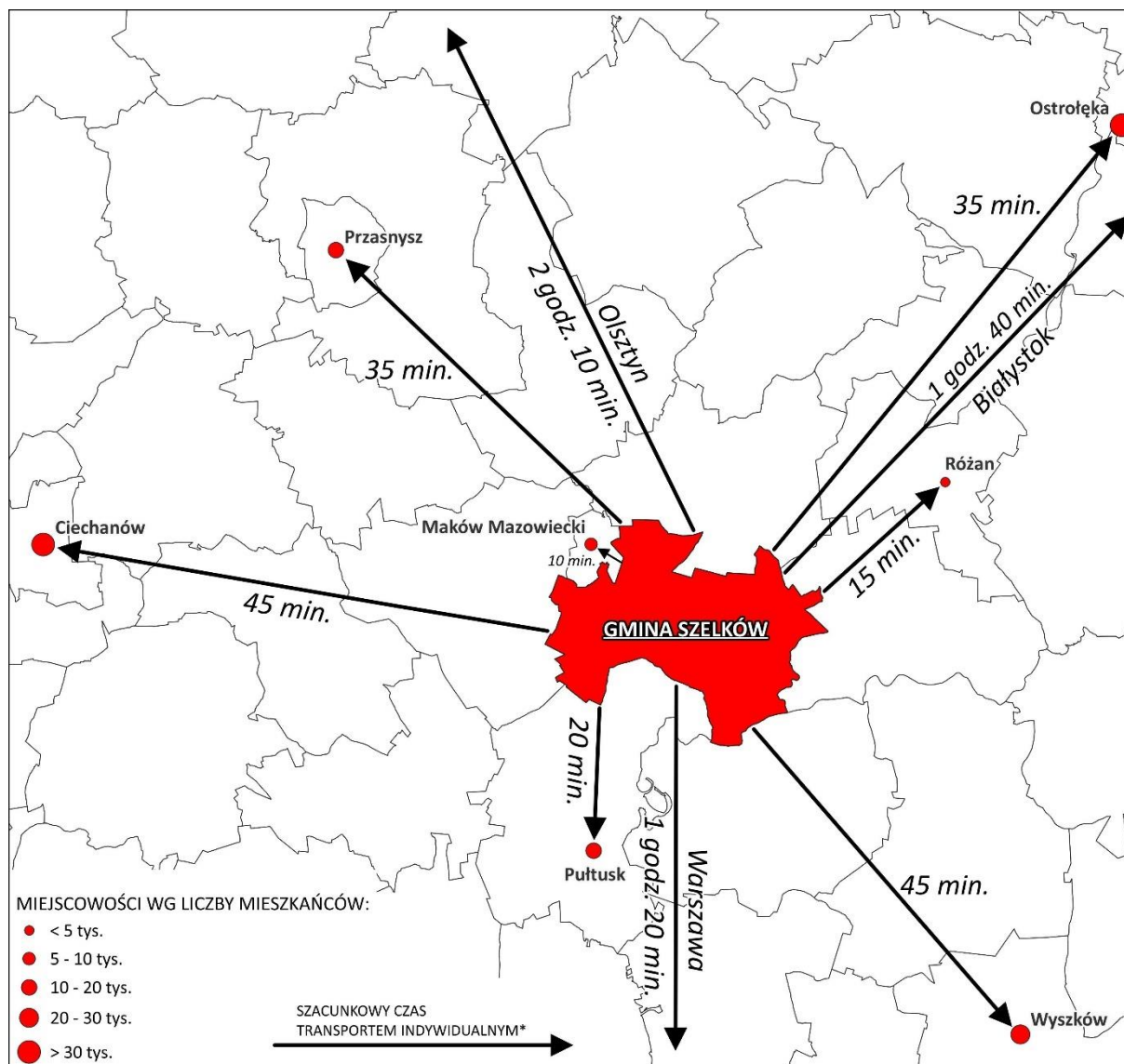
2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

W odniesieniu do gminy Szelków najbliższymi ośrodkami miejskimi są: Maków Mazowiecki, znajdujący się w odległości ok. 10 km na północny-zachód od Starego Szelkowa, pełniący funkcję siedziby powiatu makowskiego, Pułtusk (siedziba powiatu pułtuskiego) położony w odległości ok. 17 km w kierunku południowym oraz Różan, oddalony o ok. 15 km na północny - wschód. Czas dojazdu transportem indywidualnym do tych ośrodków zajmuje średnio od 10 do 20 min.

Inne, ważne ośrodki miejskie z perspektywy gminy Szelków to także Ostrołęka, Przasnysz, Ciechanów, Ostrów Mazowiecka, Wyszków, które zlokalizowane są w odległości od 34 km do 51 km, natomiast czas dojazdu transportem indywidualnym nie przekracza 1 godziny.

Warto nadmienić, że stolica kraju i województwa mazowieckiego – Warszawa, oddalona jest o ok. 80 km, a czas dojazdu zajmuje średnio ok. 1 godz. 20 min., natomiast siedziby sąsiednich województw: warmińsko-mazurskiego (Olsztyn) oraz podlaskiego (Białystok), znajdują się w odległości kolejno ok. 155 km (2 godz. 10 min.) i 150 km (1 godz. 40 min.).

Odległość, a także stan infrastruktury komunikacyjnej przekłada się na czas dojazdu, potrzebny na dotarcie do poszczególnych miast (transport indywidualny), co zobrazowano poniżej:

Ryc. 7 Lokalizacja Gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z miejscowości Stary Szelków do centrów poszczególnych miejscowości.

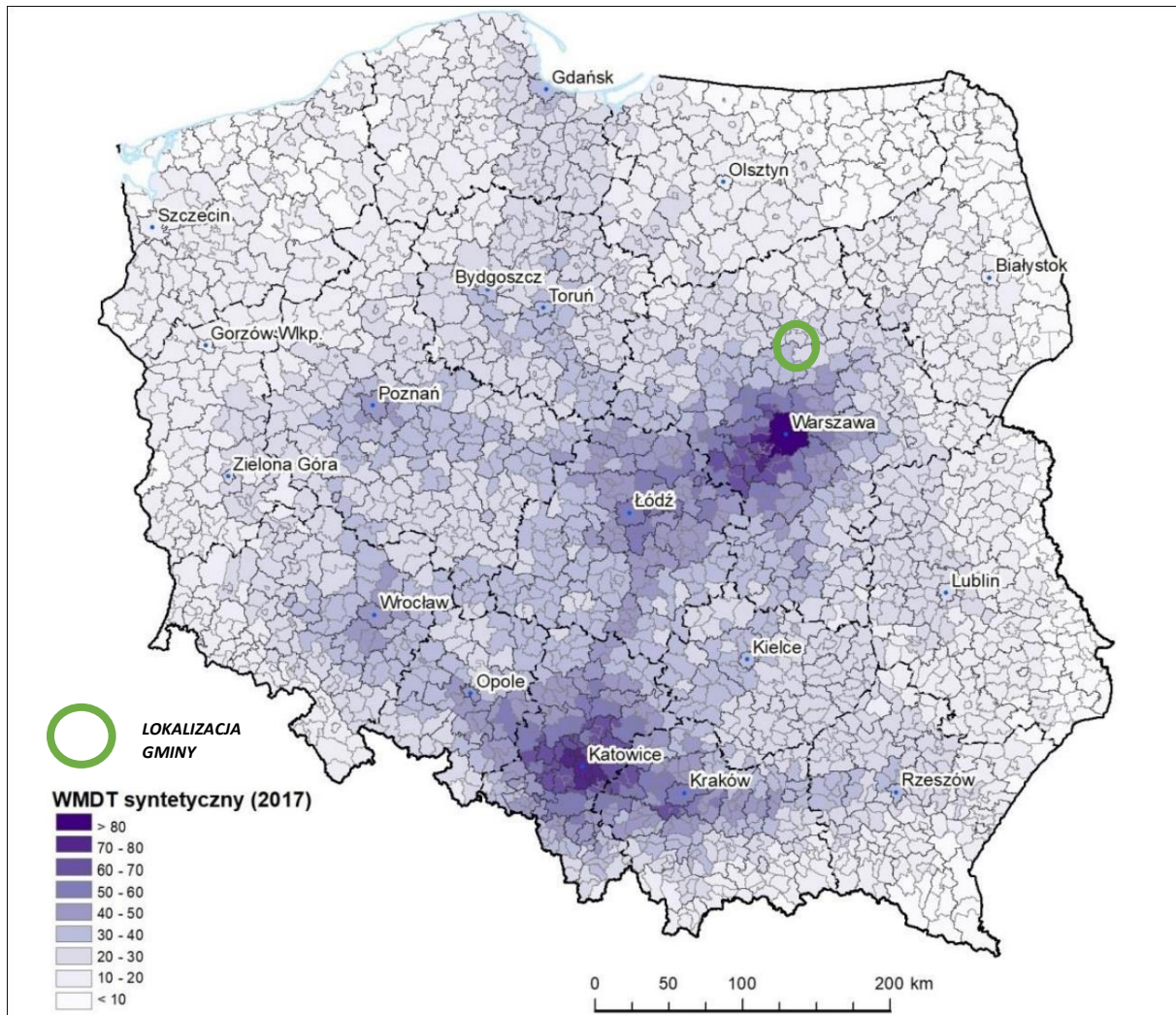
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

Dostępność transportową poszczególnych rejonów Polski można zobrazować za pomocą wskaźnika dostępności potencjałowej, czyli wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT), będącego wypadkową sytuacji w różnych gałęziach transportu.²¹

Jak wynika z poniższej ryciny gmina Szelków odznaczała się przeciętnym w skali kraju wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 20-30). Jest to charakterystyczne dla gmin z tego rejonu województwa mazowieckiego, które cechuje zbliżona lub nieco bardziej korzystna dostępność transportowa. Warto przy tym nadmienić, że powyższe dane obrazują stan z 2017 roku.

²¹ Wskaźnik stanowi syntetyczną miarę jakościowej wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych) uwzględniającą wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (definicja według GUS). Dane gromadzone są nieregularnie, w zależności od przeprowadzonego badania. Źródłem danych są: Polska Akademia Nauk / Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Ryc. 8 Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.

Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komornicki i in. IGIPIZ PAN Warszawa).

Uwzględniając układ sieci dróg ekspresowych i autostrad²², a także obecność stosunkowo gęstej sieci dróg krajowych w rejonie Gminy, poziom dostępności transportowej należy ocenić jako dobry. Kluczowymi szlakami komunikacji drogowej (zewnętrznej) pozostaną drogi krajowe nr 61, 60 i 57 zapewniające dogodne połączenia m.in. z Warszawą, Pułuskim i Ostrołęką - DK 61, Ciechanowem – DK 60, czy Przasnyszem – DK 57. Czas i komfort dojazdu do stolicy Polski w najbliższych latach ulegnie poprawie z uwagi na realizowaną obwodnicę miasta Pułuska. Dojazd do najbliższej drogi ekspresowej (S8) zajmuje ok 40-50 min.

²² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Ryc. 9 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Zgodnie z ustaleniami dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i powiatowego nie przewidziano inwestycji w odniesieniu do ponadlokalnej sieci transportowej.

W odniesieniu do dróg gminnych inwestycje planowane będą głównie z uwzględnieniem pozyskanych środków zewnętrznych jak i posiadanych własnych środków na ten cel, ponadto uwzględnieniem potrzeb remontowych dróg, które będą wymagały poprawy, przebudowa i budowa nowych odcinków dróg, dla lepszego skomunikowania Gminy.

W planach rozwojowych i modernizacyjnych Polskich Linii Kolejowych przewidziano budowę korytarza linii kolejowej w wariantcie 2A. Projekt dotyczy tzw. Kolei Północnego Mazowsza na odcinku Zegrze – Przasnysz.

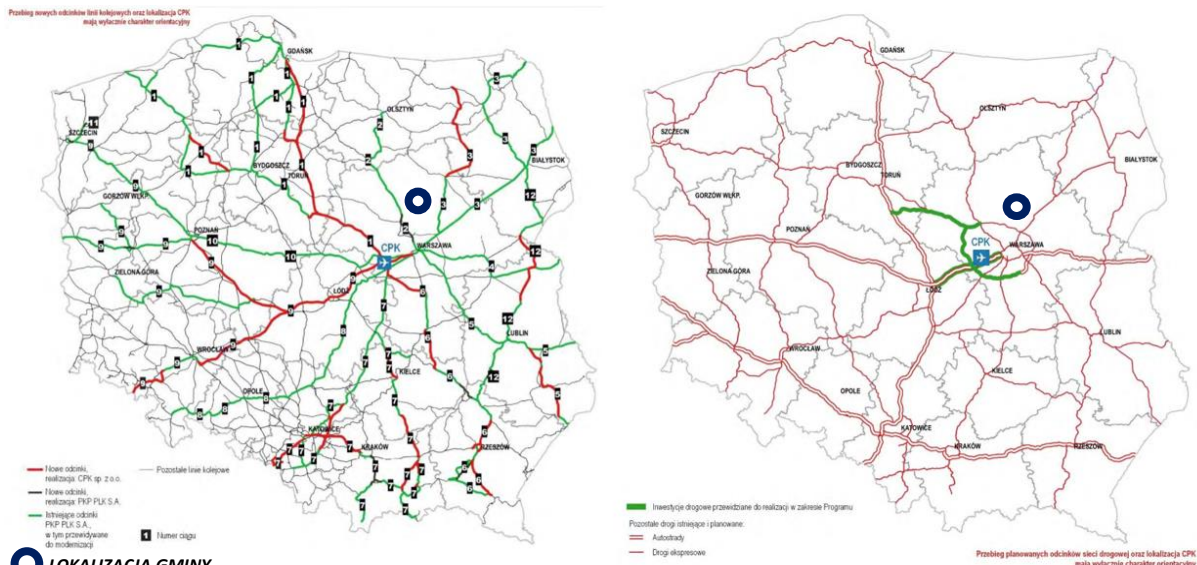
2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO

Centralny Port Komunikacyjny stanowi szereg inwestycji infrastrukturalnych i otoczenia biznesu, które zintegrują transport lotniczy, kolejowy oraz drogowy na terenie całego kraju. Zgodnie z Koncepcją CPK realizacja przedsięwzięć składających się na komponent lotniskowy jest przewidziana

do końca 2027 r. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych składających się na komponent kolejowy ma nastąpić do końca 2034 r., obejmując dwie perspektywy finansowe UE. Ze względu na unikalny stopień skomplikowania przedsięwzięć zawartych w programie inwestycyjnym CPK, jego realizacja jest podzielona na etapy.

Obecny, pierwszy etap obejmuje działania przygotowawcze, w szczególności związane z planowaniem i opracowaniem założeń projektowych, a także wykupem gruntów pod realizację inwestycji. Zasadniczym celem obecnego etapu jest szczegółowe zdefiniowanie zakresu i skali inwestycji, przyjęcie optymalnych rozwiązań odnośnie do możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia, określenie optymalnego planu jego realizacji, szczegółowych harmonogramów, jak i budżetów poszczególnych projektów, a także określenie sposobu ich finansowania, w tym ze środków publicznych. W ramach etapu pierwszego opracowywane będą kolejne fazy dokumentacji projektowej oraz uzyskiwane będą decyzje administracyjne niezbędne do wejścia w etap realizacji poszczególnych zamierzeń budowlanych. Jako główny cel etapu należy uznać ukończenie prac przygotowawczych umożliwiających rozpoczęcie budowy inwestycji CPK i inwestycji towarzyszących.

Aktualnie obowiązuje Uchwała nr 201 Rady Ministrów z dnia 24 października 2023 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego - "Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap II. 2024-2030" (M.P. 2023 poz. 1258), która szczegółowo definiuje przyszłe założenia strategiczne i organizacyjne. Zgodnie z w/w Uchwałą cel główny Programu CPK polega na stworzeniu uniwersalnego systemu transportu pasażerskiego przez wybudowanie i eksploatację rentownego innowacyjnego węzła transportowego, który uzyska miejsce w pierwszej dziesiątce najlepszych portów lotniczych świata, a ponadto doprowadzi do przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego jako atrakcyjnej alternatywy dla transportu drogowego i obejmującego wszystkie obszary Polski, zapewniając jednocześnie rozwój i trwałą integrację aglomeracji warszawskiej i łódzkiej.

Ryc. 10 Inwestycje towarzyszące CPK – przebudowa, rozbudowa albo budowa linii kolejowych oraz rozbudowa lub budowa dróg publicznych

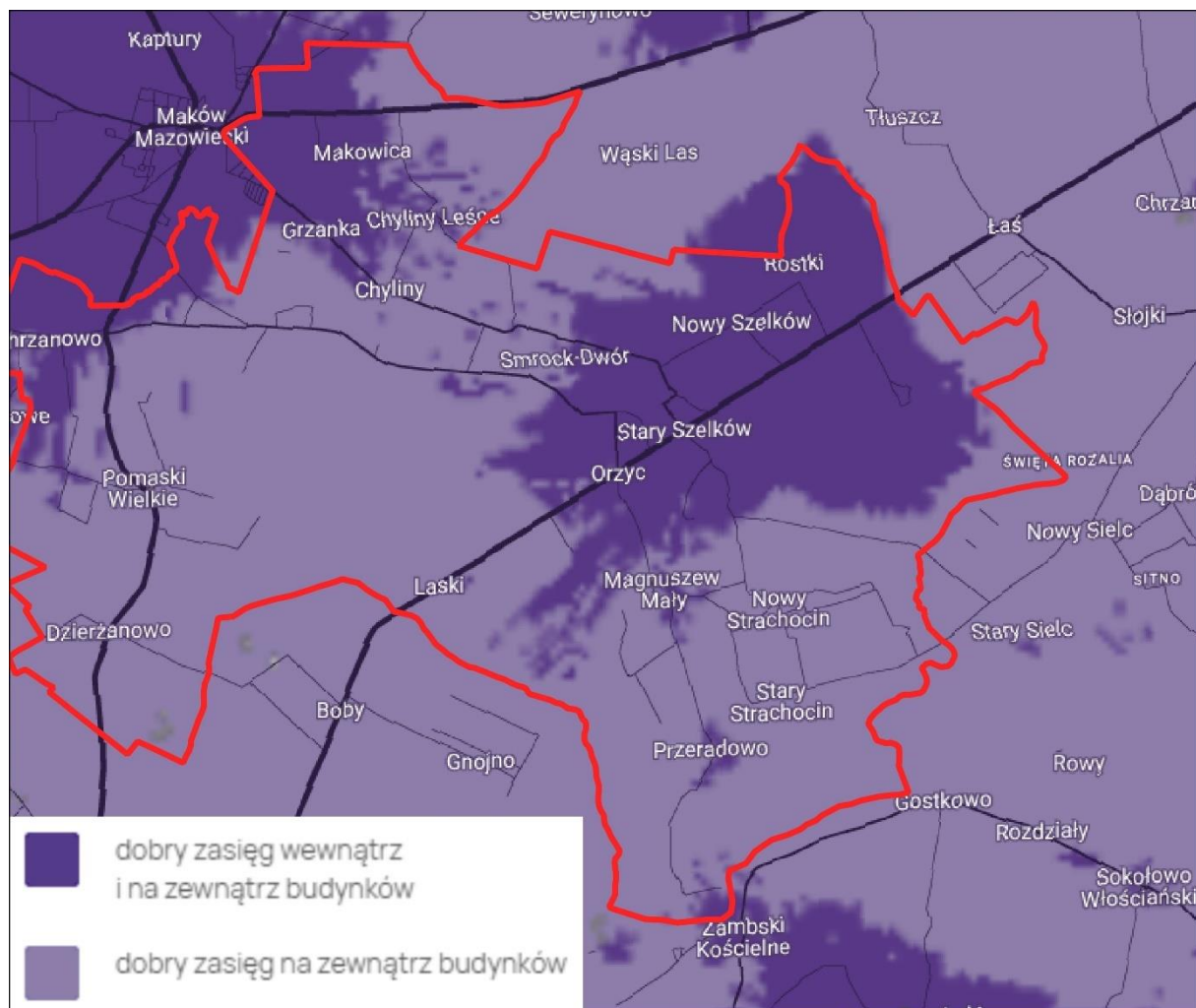
Materiał źródłowy: Uchwała nr 201 Rady Ministrów z dnia 24 października 2023 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego - "Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap II. 2024-2030" (M.P. 2023 poz. 1258).

Nie przewiduje się na terenie gminy Szełków inwestycji związanych z realizacją Centralnego Portu Komunikacyjnego.

2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

Na terenie gminy Szeków znajduje się sieć telekomunikacyjna (zarówno bezprzewodowa, jak i przewodowa). Sieć telekomunikacyjna składa się z łącz telekomunikacyjnych i radiowych.

W granicach Gminy znajduje się kilka stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM). Zasięg działania mobilnych sieci komórkowych jest w większości dobry lub bardzo dobry. Problemy z dostępnością sieci występują lokalnie, głównie na terenach wiejskich, zwłaszcza w zabudowie rozproszonej. Przykład zasięgu jednej z sieci komercyjnych przedstawia poniższa rycina:

Ryc. 11 Mapa zasięgu sieci telefonii komórkowej (na przykładzie jednego z operatorów) w czerwcu 2024 r.

Materiał źródłowy: Dane jednego z operatorów sieci.

Dostępność Internetu na terenie Gminy zapewniają podmioty zewnętrzne (operatorzy sieci). Wybrane miejscowości mogą korzystać z tzw. Internetu stacjonarnego, a dostęp do technologii ruchomych sieci telekomunikacyjnych 3G lub 4G (LTE) jest możliwy z niemal każdego miejsca w Gminie, przy czym zróżnicowana jest jakość tego dostępu.²³

W ramach realizacji Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa” rozpoczęła się rozbudowa sieci szybkiego Internetu – sieci światłowodowej. W granicach Gminy siecią objęta została część miejscowości Ciepielewo, Stary Szeków, Magnuszew Duży, Magnuszew Mały, Nowy Strachocin, Przeradowo, Grzanka, Makowica, Bazar.²⁴

²³ Materiał źródłowy: Materiały informacyjne publikowane na stronach internetowych poszczególnych operatorów sieci.

²⁴ Materiał źródłowy: [https://capap.gugik.gov.pl/mapa/cppc/%20CPPC-internet/Dane Urzędu Gminy w Szekowie](https://capap.gugik.gov.pl/mapa/cppc/%20CPPC-internet/Dane%20Urzedu%20Gminy%20w%20Szelkowie).

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać w przyszłości z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura może zostać zrealizowana w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitarny system telekomunikacyjny. System satelitarny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego ideą jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

2.5. WNIOSKI

- ! Położenie Gminy w rejonie dwóch odmiennych typów krajobrazu (Dolina Dolnej Narwi oraz Wysoczyzna Ciechanowska).
- ! Obecność układów komunikacyjnych poziomu krajowego (droga krajowa nr 57, 60 i 61).
- ! W dalszym ciągu niezadowolający stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych.
- ! Potencjał do rozwoju infrastruktury kolejowej.
- ! Brak rozwiniętej infrastruktury rowerowej.
- ! Potencjał do rozwoju transportu wodnego na rzece Narew.
- ! Stosunkowo dobra dostępność transportowa Gminy w ujęciu krajowym.
- ! Stosunkowo niska dostępność komunikacji zbiorowej (brak transportu kolejowego, brak dworca autobusowego).
- ! Znaczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich (powyżej 1h).
- ! W większości dobry zasięg działania mobilnych sieci komórkowych, w tym na terenach wiejskich o rozproszonej zabudowie.
- ! Istniejąca sieć światłowodowa w wielu miejscowościach.

3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Szeków zamieszkuje ogółem ok. 3,5 tys. osób, co stanowi ok. 8,4% ludności powiatu makowskiego. Największy odsetek zamieszkuje miejscowość Makowica oraz w dalszej kolejności Dzierżanowo, Zakliczewo i Stary Szeków.²⁵

Tab. 5 Liczba ludności na terenie Gminy w 2023 roku

MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Bazar	223	6,16
Chrzanowo	75	2,07
Chyliny	132	3,65
Ciepielewo	204	5,64
Dzierżanowo	273	7,54
Głódki	74	2,04
Grzanka	71	1,96
Kaptury	80	2,21
Laski	107	2,96
Magnuszew Duży	190	5,25
Magnuszew Mały	220	6,08
Makowica	299	8,26
Nowy Strachocin	157	4,34
Nowy Szeków	154	4,25
Orzyc	165	4,56
Pomaski Małe	42	1,16
Pomaski Wielkie	89	2,46
Przeradowo	177	4,89
Rostki	52	1,44
Smrock-Dwór	151	4,17
Smrock-Kolonia	114	3,15
Stary Strachocin	46	1,27
Stary Szeków	255	7,04
Zakliczewo	270	7,46

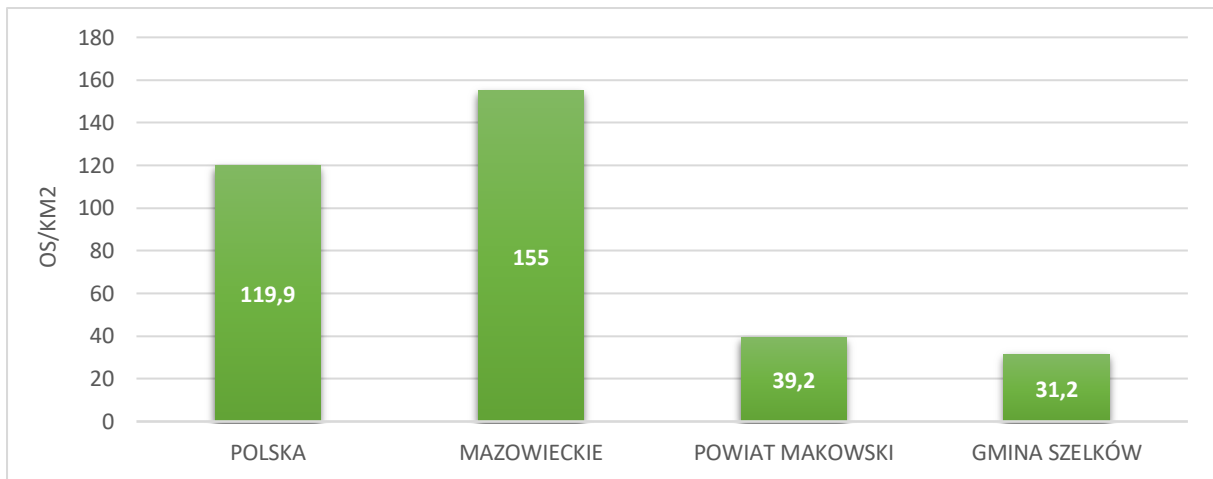
Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy w Szekowie.

Gęstość zaludnienia gminy Szeków wynosi 31,2 os/km² i jest²⁶:

- nieznacznie niższa niż średnia dla powiatu makowskiego (39,2 os/km²),
- pięciokrotnie niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego (155,0 os/km²),
- niemal czterokrotnie niższa niż średnia dla Polski (119,9 os/km²).

²⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szekowie oraz Dane GUS, stan na 2023 r.

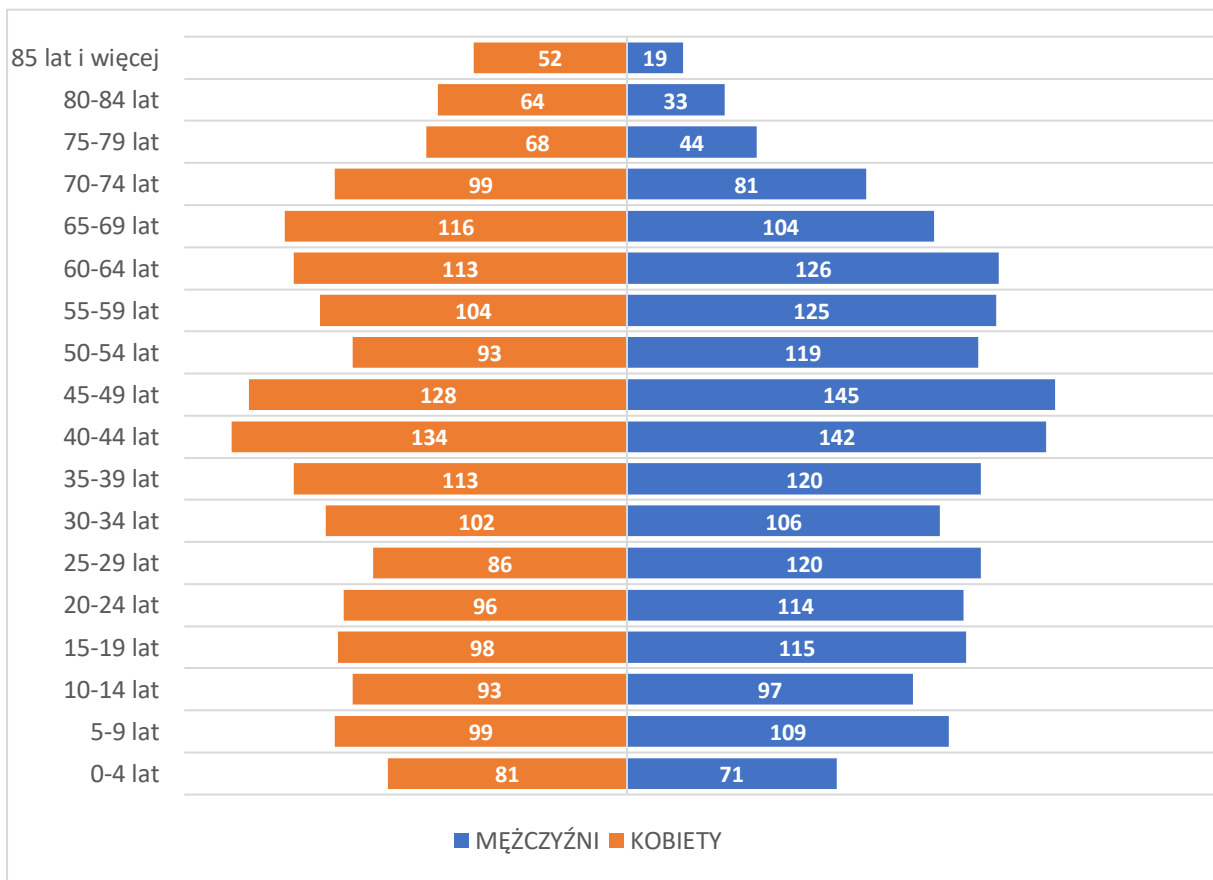
²⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2023 r.

Ryc. 12 Gęstość zaludnienia Gminy na tle powiatu, województwa i kraju
 Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Szeków zaznacza się nieznaczna przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 1 790, w stosunku do liczby 1 739 kobiet.²⁷ Współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wynosi zatem 97, co jest wartością niższą w stosunku do średniej dla całego powiatu makowskiego (101) oraz do średniej dla Polski (107) i województwa mazowieckiego (109).²⁸

Ryc. 13 Piramida wieku i płci w gminie Szeków

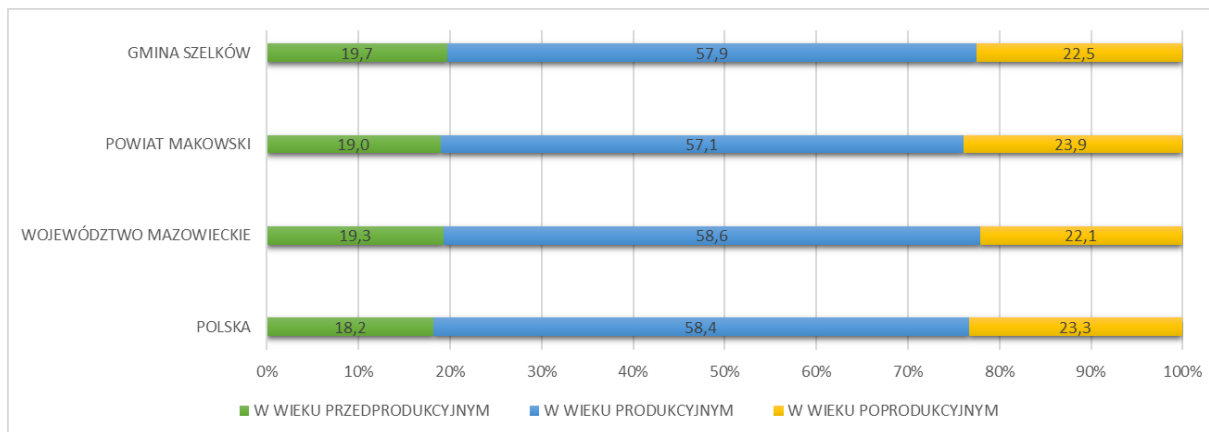
Materiał źródłowy: Dane GUS - stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2023 r.

²⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2023 r.

²⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2023 r.

3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Szelków dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi 57,9% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, obejmująca 22,5%. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, której udział wynosi 19,7%. Są to wyniki porównywalne w stosunku do powiatu makowskiego, województwa mazowieckiego i kraju.²⁹

Ryc. 14 Udział ekonomicznych grup wieku w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 2023 r.

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał przede wszystkim ujemne wartości i wahał się od -24 os. w 2021 r. do 0 os. w 2017 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł -11,1 os/rok, a zatem w analizowanym okresie liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń.

Należy nadmienić, iż w 2021 r. wskaźnik wyraźnie spadł – zmarły o 24 osoby więcej niż się urodziło, co było spowodowane rekordową liczbą zgonów. Z pewnym prawdopodobieństwem można uznać, że był to efekt pandemii COVID-19, a co za tym idzie dane za ostatni badany rok nie są reprezentatywne.

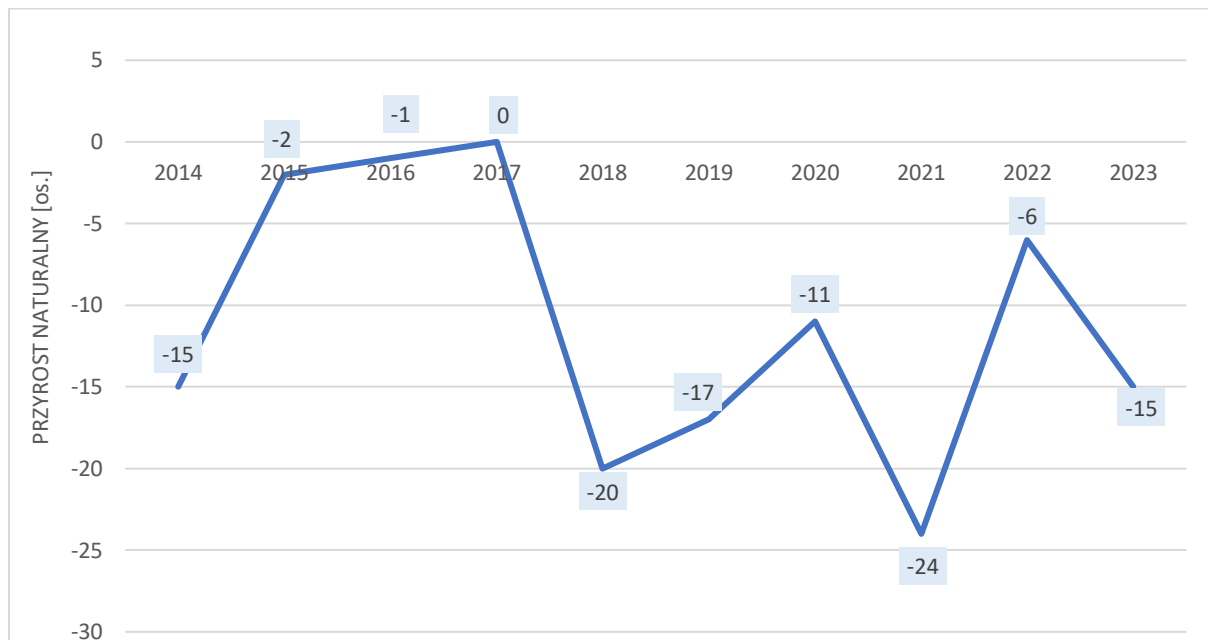
Tab. 6 Ruch naturalny ludności w Gminie w latach 2014-2023

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2014-2023
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	32	38	47	44	27	35	37	28	38	30	35,6
Mężczyźni	19	17	29	18	12	16	13	13	20	12	16,9
Kobiety	13	21	18	26	15	19	24	15	18	18	18,7
ZGONY OGÓŁEM [os.]											
Ogółem	47	40	48	44	47	52	48	52	44	45	46,7
Mężczyźni	22	23	26	26	23	22	18	25	25	25	23,5
Kobiety	25	17	22	18	24	30	30	27	19	20	23,2

²⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	-15	-2	-1	0	-20	-17	-11	-24	-6	-15	-11,1
Mężczyźni	-3	-6	3	-8	-11	-6	-5	-12	-5	-13	-6,6
Kobiety	-12	4	-4	8	-9	-11	-6	-12	-1	-2	-4,5

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Ryc. 15 Przyrost naturalny w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

3.2.2. MIGRACJE

W gminie Szeków na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się w większości ujemne saldo migracji. Napływ ludności zanotowano w 2016, 2020 i 2022 roku, kiedy to zameldowało się więcej osób niż wymeldowało. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w 2014 r., wówczas wskaźnik ten wyniósł -27 os.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -6,8 os./rok³⁰, natomiast łącznie w analizowanych latach 2013-2022³¹ dokonano 310 zameldowań i 356 wymeldowań, a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -46 os.

Tab. 7 Migracje w Gminie w latach 2013-2022

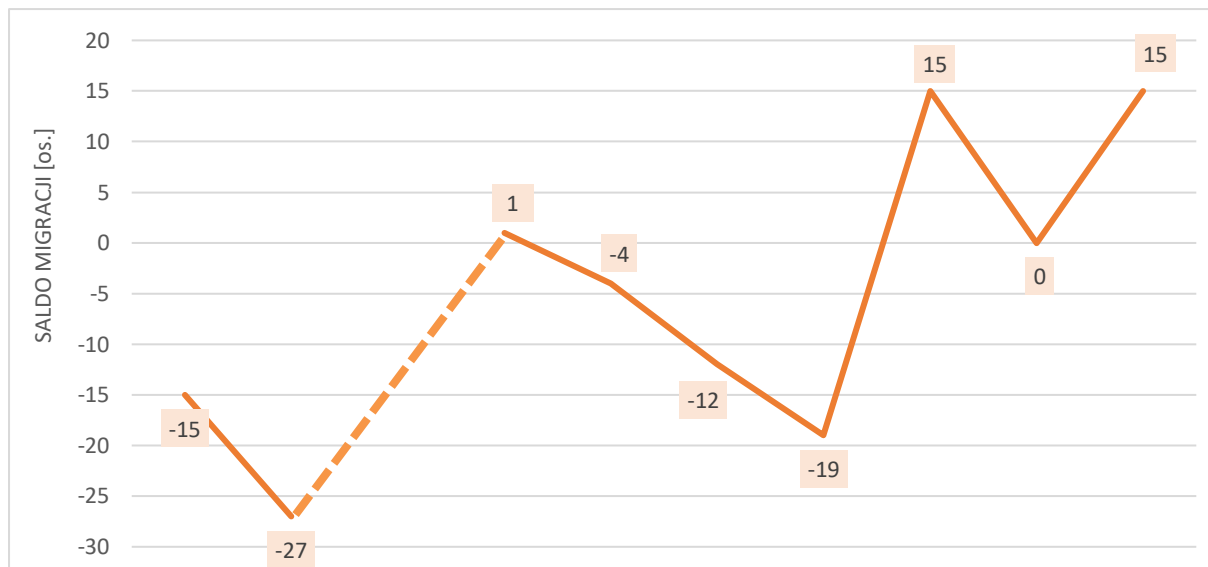
MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW											
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2013-2022
ZAMELDOWANIA											
Ogółem	31	23	0*	39	42	37	25	39	27	47	34,4
Z miast	16	8	16	19	37	21	19	23	13	26	19,8
Ze wsi	15	15	19	20	4	16	6	16	14	21	14,6
WYMELDOWANIA											
Ogółem	46	50	0*	38	46	49	44	24	27	32	39,6
Do miast	27	24	28	31	32	41	25	11	18	22	25,9

³⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2022 r. (obliczenia bez uwzględnienia 2015 r.).

³¹ Bez 2015 roku – brak danych.

Na wieś	19	26	13	7	14	8	19	13	9	10	13,8
SALDO MIGRACJI											
Ogółem	-15	-27	0*	1	-4	-12	-19	15	0	15	-6,8

*bd – brak danych, zgodnie z informacją GUS: wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych).
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Ryc. 16 Saldo migracji w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Szelków jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję Gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

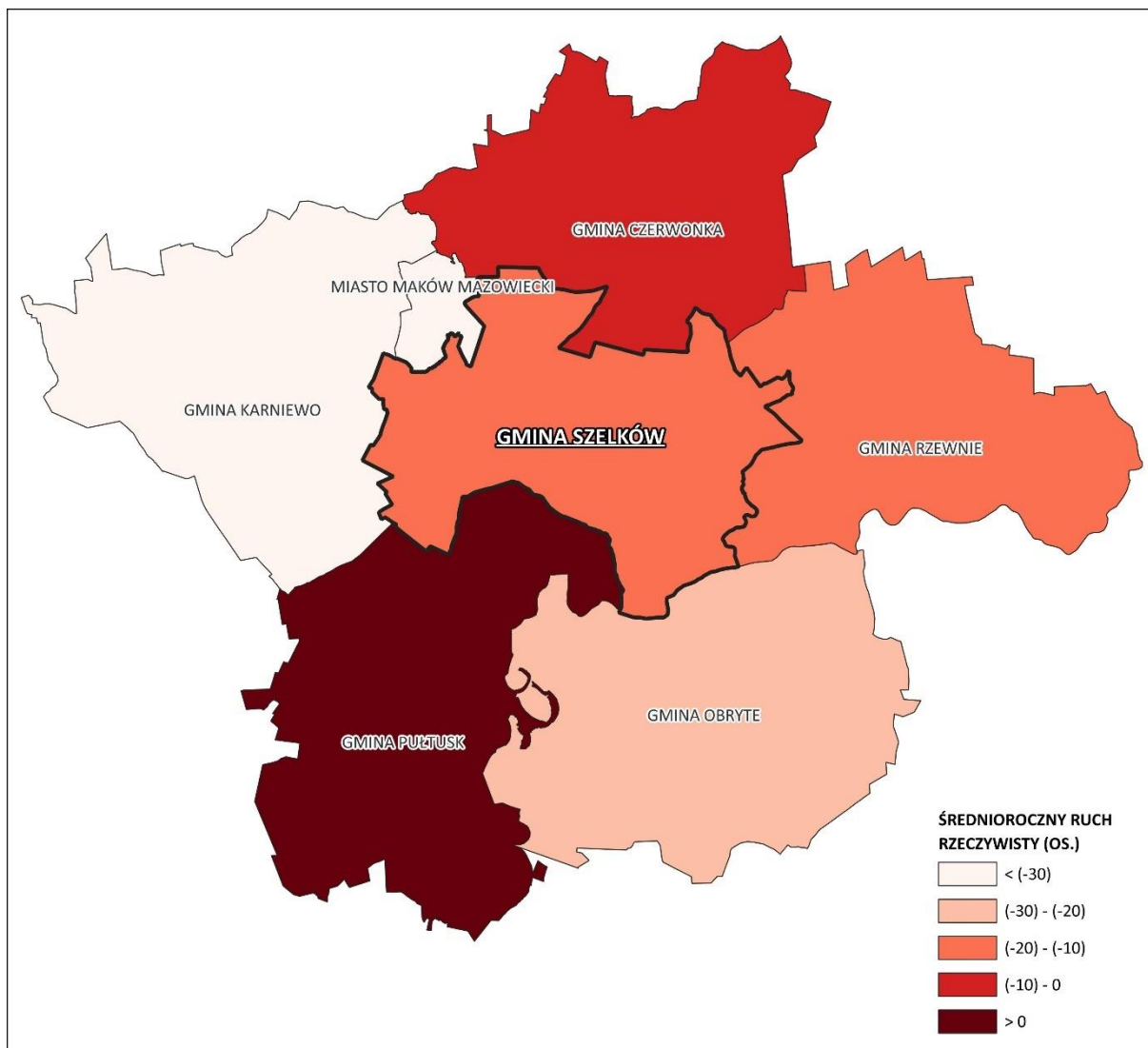
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrost naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Szelków i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu dziesięcioletniego (zestawienie roku 2013 z rokiem 2022) wynika, że w zdecydowanej większości jednostek terytorialnych zmalała liczba mieszkańców. Dodatkowo wartości w/w wskaźnika zanotowano jedynie w gminie Pułtusk.

Tab. 8 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Szelków oraz gminach sąsiednich w latach 2013-2022

PRZYROST RZECZYWISTY											
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2013-2022
CZERWONKA	3	-1	-8	-2	-6	-43	1	-25	-17	2	-10
RZEWNIE	-2	-29	0	-8	-6	-15	-11	-46	-26	-18	-16
PUŁTUSK	44	58	48	135	128	41	71	-36	-65	-38	39
KARNIEWO	-43	-38	9	-25	-4	-36	-14	-56	-78	-32	-32
OBRYTE	-24	-24	-2	-18	-51	12	-4	-36	-62	-55	-26
MAKÓW MAZOWIECKI	-42	-28	4	-97	-86	-72	-99	-125	-89	-109	-74
SZELKÓW	-24	-42	-2	0	-4	-32	-36	4	-24	9	-15

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Spadek liczby ludności w gminie Szeków wynosił średnio w analizowanych latach -15 os./rok, co w porównaniu do gmin ościennych było jednym z korzystniejszych wyników (zaraz po gminie Pułtusk oraz Czerwonka). Zdecydowanie najwyższy i jedyny dodatni wskaźnik zanotowano w gminie Pułtusk, w której liczba ludności wzrastała średniorocznie o 39 osób. Najszybszy ubytek ludności nastąpił natomiast w Makowie Mazowieckim (-74 os./rok).

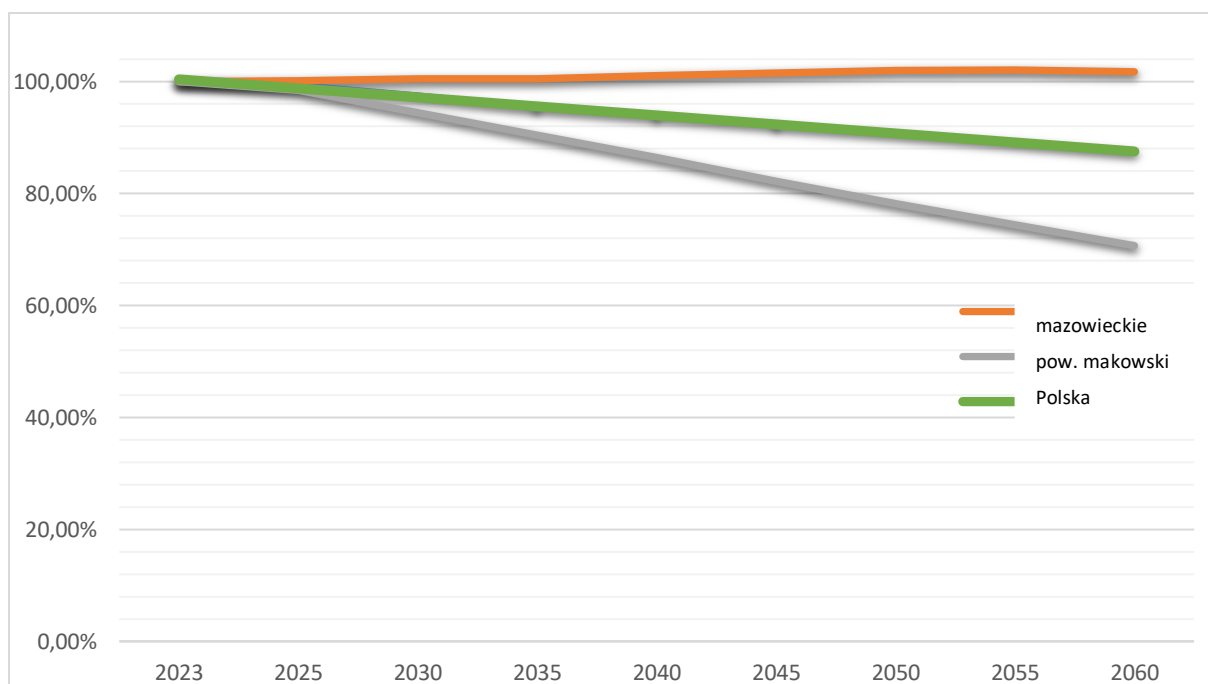

Ryc. 17 Ruch rzeczywisty w gminie Szeków i w gminach sąsiednich w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zachodzące aktualnie w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego” i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniem średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością. W najbliższych kilkudziesięciu latach przewiduje się dalszy, stopniowy ubytek liczby ludności w Polsce oraz znaczące zmiany struktury wiekowej²⁹. Prognozę w tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2023 r. (2023=100%) dla kraju, województwa i powiatu zaprezentowano na poniższym wykresie.

Ryc. 18 Prognoza tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2023 r. (2023=100%) dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu makowskiego

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W perspektywie 2060 r. szacuje się, że ubytek liczby ludności wyniesie w Polsce ok. 12,5%, w województwie mazowieckim spodziewany jest natomiast wzrost ludności średnio ok. 1,7%, natomiast w przypadku powiatu makowskiego prognozowany jest ubytek ludności na poziomie ok. 29,3%.

Uwzględniając tendencje zmian ludnościowych obserwowane w ostatnich latach na terenie gminy Szelków oraz prognozy ludnościowe dla Polski, przewiduje się dalszy spadek liczby ludności w Gminie. Początkowy wzrost liczby ludności w województwie mazowieckim można interpretować jako znaczący wpływ Warszawy i jej strefy podmiejskiej, jako miasta docelowego większości krajowych migracji.

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego na Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne. W związku z powyższym, celem strategicznego rozwoju gminy Szelków powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

3.3. WNIOSKI

- ! Starzejące się społeczeństwo.
- ! Przeważnie ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.
- ! W większości ujemne saldo migracji.
- ! Stały, sukcesywny spadek liczby ludności.
- ! Niższe tempo ubytku ludności w stosunku do większości gmin ościennych.
- ! Niska gęstość zaludnienia, sprzyjająca pobytowi ludzi.

4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

4.1. ROLNICTWO

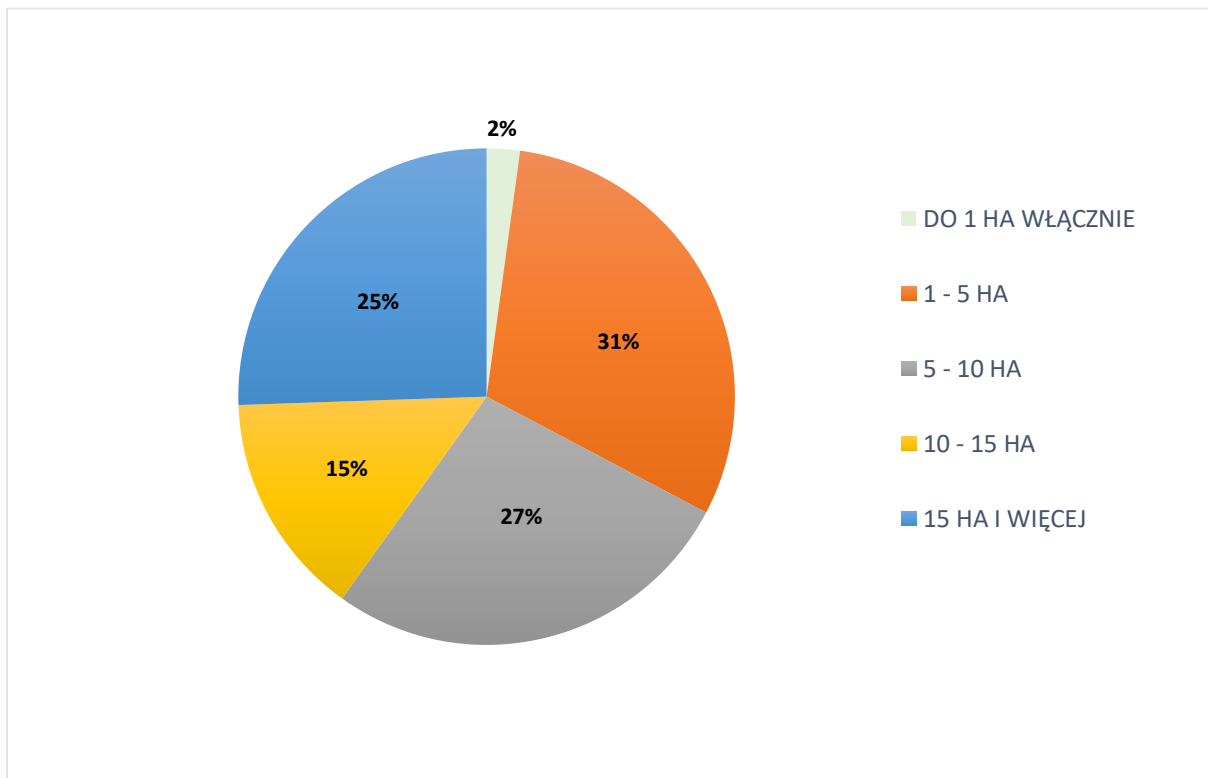
Rolnictwo stanowi jedno z głównych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej ludności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Szelków, stanowiąc ok. 71% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 8,1 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 6,3 tys. ha, łąki trwałe 606 ha, pastwiska trwałe 637 ha, natomiast sady 196 ha.³²

Głównym kierunkiem produkcji rolnej jest produkcja roślinna poprzez uprawy zbożowe, determinowane warunkami środowiska naturalnego oraz strukturą użytkowania gruntów (przeważający udział gruntów orných). W produkcji zwierzęcej przeważa natomiast hodowla bydła, trzody chlewnej oraz drobiu.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą w znacznym stopniu gleby oznaczające się wysokimi lub przeciętnymi wartościami dla produkcji rolnej (znaczny udział gleb III i IV klasy bonitacyjnej).

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Szelków znajdowało się 556 gospodarstw rolnych, z czego 555 szt. to gospodarstwa indywidualne, a ich ogólna powierzchnia wynosi ok. 7,8 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracuje 909 osób, w tym 564 mężczyzn i 345 kobiet. Ponadto na terenie Gminy 491 gospodarstw prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 88%).

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, iż największy udział mają gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha oraz w dalszej kolejności 5-10 ha, natomiast znikoma jest liczba gospodarstw o powierzchni do 1 ha.³³

Ryc. 19 Udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

³² Materiał źródłowy: Dane GUS - Powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania, stan na 2014 r. (brak nowszych danych).

³³ Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Na przestrzeni lat 2010-2020 nie zaobserwowano spadku znaczenia rolnictwa jako wiodącego sektora gospodarki na terenie gminy Szelków. Wprost przeciwnie, zanotowano wzrost jego znaczenia w niektórych obszarach. Co prawda liczba gospodarstw rolnych w ciągu analizowanych lat spadła o 74 sztuki, a łączna powierzchnia gospodarstw rolnych zmalała o ok. 295 ha, natomiast zwiększyła się powierzchnia zasiewów upraw o ok. 336 ha. Różnice zauważalne są również w pogłowie zwierząt gospodarczych. Nastąpił wzrost liczby bydła i drobiu oraz znaczny spadek pogłowia trzody chlewnej. Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 9 Gospodarka rolna na terenie Gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	630	556
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	8 111,20	7 816,52
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	DO 1 HA WŁĄCZNIE	szt.	75	12
	1 - 5 HA	szt.	150	170
	5 - 10 HA	szt.	164	151
	10 - 15 HA	szt.	117	81
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	124	142
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	4 009	5 099
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	21 965	48 978
	TRZODA CHLEWNA OGÓŁEM	szt.	7 709	3 350
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	5 469,06	5 805,33
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	12,87	14,06
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	10,77	12,23

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba podmiotów gospodarczych wykazywała tendencję wzrostową. W 2014 r. funkcjonowało 265 podmiotów, a w 2023 r. ich liczba wzrosła do poziomu 311. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (256 w 2023 r., tj. ok 82% wszystkich podmiotów gospodarczych w Gminie).

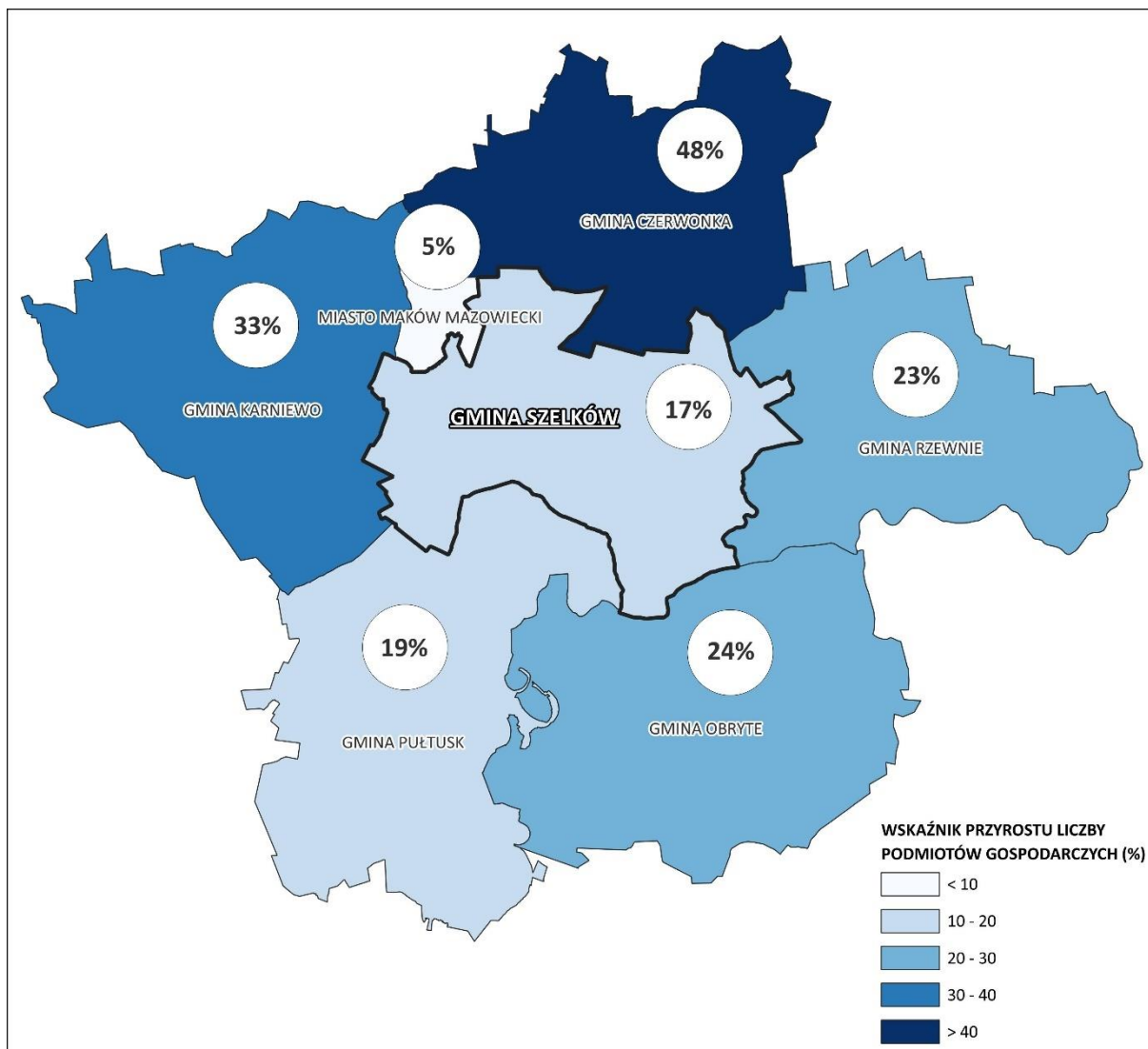
Tab. 10 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy w latach 2014-2023

ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sektor publiczny	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6
Sektor prywatny	258	274	285	278	284	283	293	297	303	301
w tym: osoby fiz. prowadzące dz. gosp.	213	229	237	231	241	241	251	255	260	256
Ogółem podmioty gospodarcze	265	282	293	286	292	291	301	305	311	311

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Analizując wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach sąsiednich (zestawienie roku 2014 z rokiem 2023) można zauważyć, że gmina Szelków odznaczała się drugim najniższym wzrostem poziomu przedsiębiorczości. Niższe wartości zanotowano jedynie w Makowie Mazowieckim, natomiast w zestawieniu tym wyraźnie przoduje gmina Czerwonka.

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego).

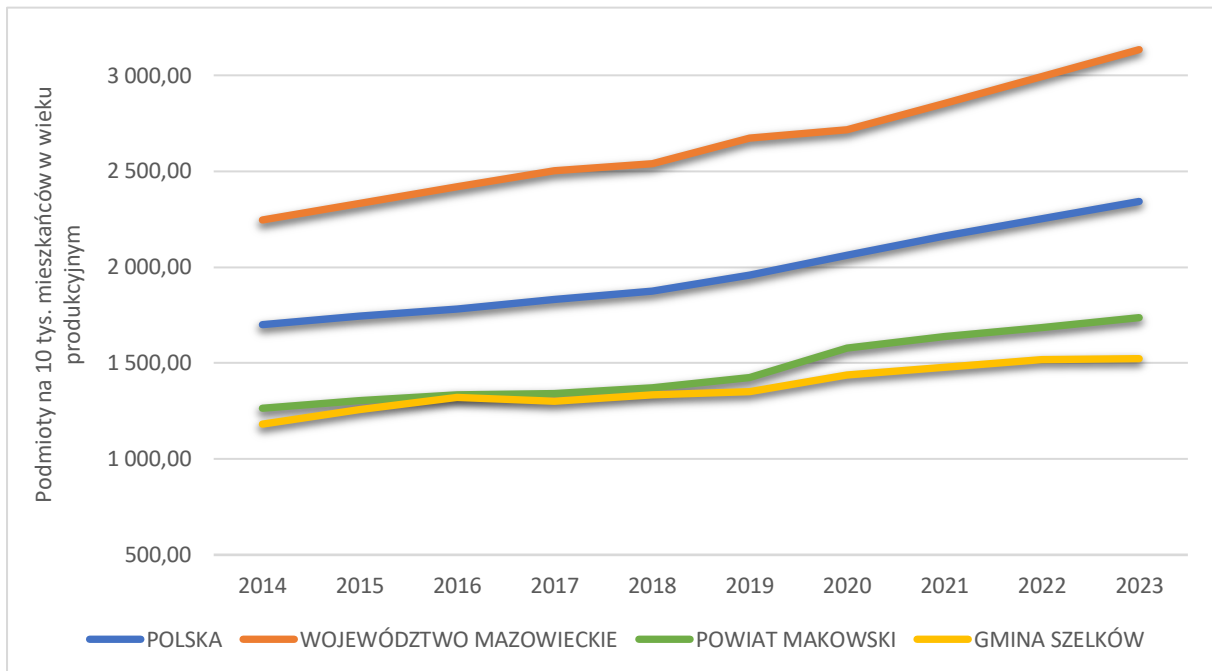
Ryc. 20 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Szelków i w gminach sąsiednich w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2023 r. wskazują, że na terenie gminy Szelków funkcjonują 1 523,0 podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnio w:

- kraju jest to 2 342,5 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- województwie mazowieckim jest to 3 134,0 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- powiecie makowskim jest to 1 736,8 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

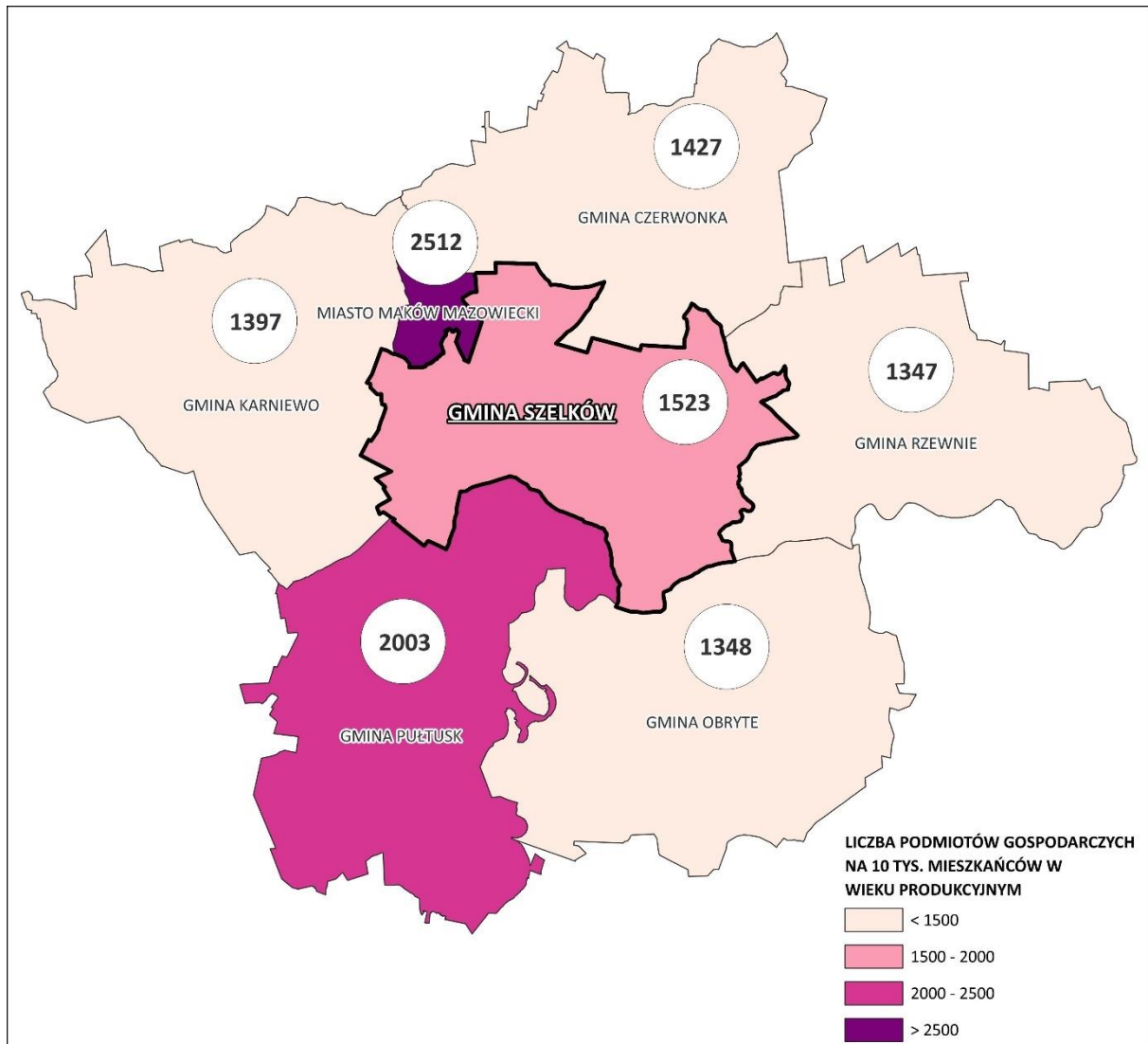
Należy zatem uznać, że poziom przedsiębiorczości w Gminie jest niższy od średniej dla powiatu, natomiast zauważalnie niższy w stosunku do województwa i kraju. Warto zaznaczyć, że na przestrzeni lat 2014-2019 wskaźniki dla Gminy oraz powiatu makowskiego były bardzo zbliżone, tym nie mniej w okresie 2019-2023 różnica ta zauważalnie wzrosła.

Ryc. 21 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Analizując opisywany wskaźnik w odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2023 r.), uwidacznia się poziom przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach.

Ryc. 22 Liczba podmiotów gospodarczych/ 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gm. Szeków i w gm. sąsiednich w 2023 r.
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na tle gmin ościennych wynika, iż gmina Szeków plasuje się na trzecim miejscu. W niniejszym zestawieniu przoduje Maków Mazowiecki, co jest zrozumiałe ze względu na jego funkcje siedziby powiatu, natomiast w dalszej kolejności plasuje się gmina miejsko – wiejska Pułtusk.

4.2.2. WIELKOŚĆ

Spośród funkcjonujących 311 podmiotów gospodarczych, aż 305 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os., natomiast 6 podmiotów zatrudnia 10-49 os.

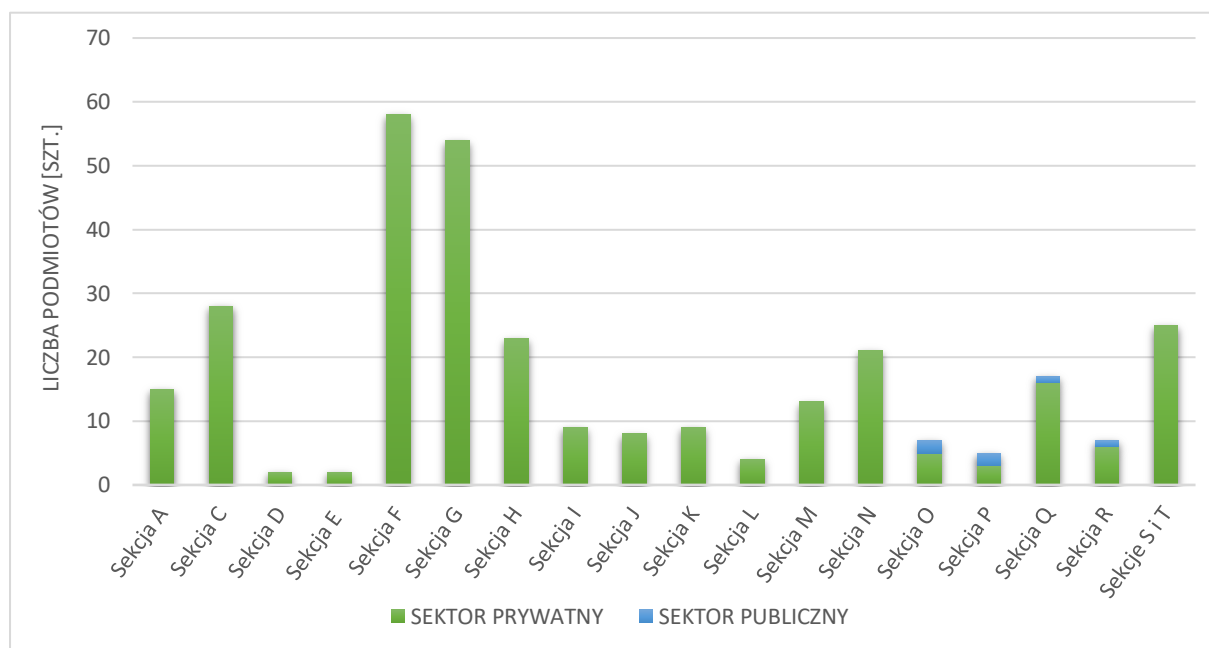
W związku z powyższym na terenie Gminy znajdują się zakłady z rodzaju mikro i małych przedsiębiorstw. Dominują podmioty mające charakter mikroprzedsiębiorstw, zaś udział małych przedsiębiorstw jest znikomy. Nie występują tutaj duże i średnie przedsiębiorstwa (dane za 2023 r.).³⁴

³⁴ Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;
 - Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;
 Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;
 Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

4.2.3. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 6 podmiotów gospodarczych, które dotyczą: sektora edukacji (2), administracji publicznej i obrony narodowej wraz z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (2), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (1), a także działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji F (budownictwo – 58 podmiotów) oraz sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 54 podmioty).

Ryc. 23 Podmioty gospodarcze wg sekcji działów PKD 2007 zarejestrowane na terenie Gminy w 2023 roku

Objaśnienia:

- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
 - Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe
 - Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.
 - Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
 - Sekcja F – Budownictwo
 - Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
 - Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa
 - Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
 - Sekcja J – Informacja i komunikacja
 - Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
 - Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
 - Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
 - Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
 - Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
 - Sekcja P – Edukacja
 - Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
 - Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
 - Sekcja S – Pozostała działalność usługowa
 - Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
- Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Do najważniejszych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy zalicza się zakłady zajmujące się sprzedażą nawozów, pasz i środków ochrony roślin, produkcją artykułów grillowych oraz przemysłowej produkcji węgla drzewnych i brykietów dla różnych zastosowań. Ponadto funkcjonuje tutaj również pensjonat z restauracją, gospoda oraz gospodarstwa agroturystyczne z hodowlą koni.³⁵

³⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

Na terenie gminy Szeków liczba pracujących wynosi 194 os., z czego większość stanowią kobiety – 108, wobec 86 mężczyzn. Obserwowana jest ogólna tendencja wzrostowa pracujących ogółem, a także w podziale na płeć, przy czym jest ona dość nierównomierna.

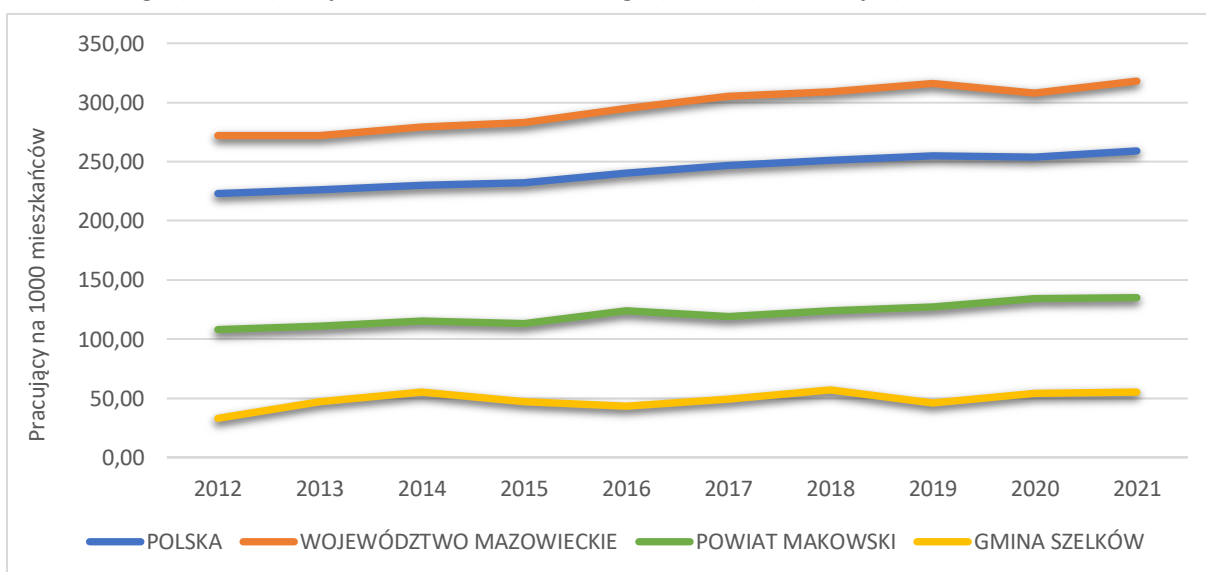
Tab. 11 Struktura osób pracujących na terenie Gminy w latach 2012-2021

PŁEĆ/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	31	73	88	65	57	60	60	53	76	86
Kobiety	92	103	114	109	101	122	150	112	117	108
Ogółem	123	176	202	174	158	182	210	165	193	194

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r. (brak nowszych danych).

Jednocześnie wzrósł wskaźnik liczby osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. W 2012 r. były to 33 os./1000 mieszk., podczas gdy w 2021 r. wartość ta wzrosła już do poziomu 55 os./1000 mieszk.

W związku z powyższym wskaźnik ten jest znacznie niższy w stosunku do średniej dla powiatu makowskiego (135 os.), województwa mazowieckiego (318 os.) oraz kraju (259 os.).

Ryc. 24 Pracujący na 1000 mieszkańców w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

4.3.2. BEZROBOCIE

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Szeków wynosi 11,3%, przy czym bezrobocie wśród mężczyzn wynosi 10,1%, a wśród kobiet 12,8%. W 2023 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 231 os., z czego 117 os. stanowili mężczyźni, wobec 114 kobiet.³⁶

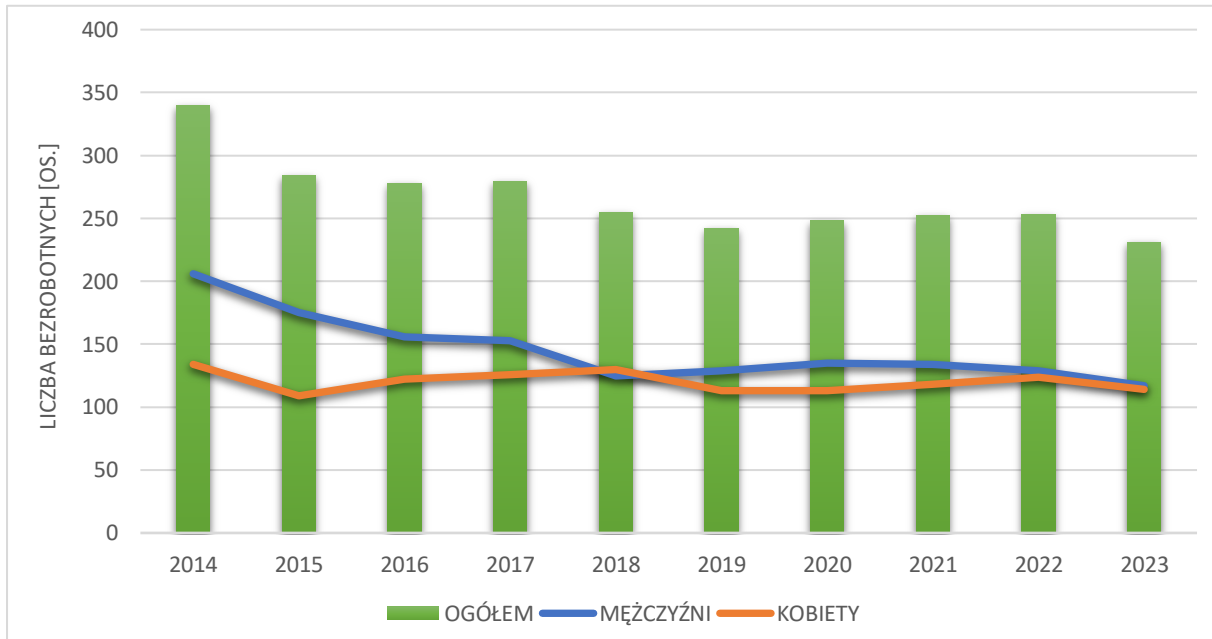
³⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

Tab. 12 Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2014-2023

PŁEĆ/ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mężczyźni	206	175	156	153	125	129	135	134	129	117
Kobiety	134	109	122	126	130	113	113	118	124	114
Ogółem	340	284	278	279	255	242	248	252	253	231

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Co prawda na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się spadek bezrobocia w gminie Szelków, nie mniej ich liczba w dalszym ciągu jest stosunkowo wysoka. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w okresie 2014-2023 o 109 osób, czyli o ok. 1/3. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2014 r. – 340 osób, zaś najniższą w 2023 r. – 231 osób.³⁷

Ryc. 25 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Szelków nie posiada kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

4.5. WNIOSKI

- ! Stosunkowo korzystne warunki rozwoju gospodarki rolnej.
- ! W dalszym ciągu niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju poziom przedsiębiorczości.
- ! Niski poziom wzrostu przedsiębiorczości w stosunku do większości gmin ościennych.
- ! Brak dużych i średnich zakładów pracy.
- ! W dalszym ciągu stosunkowo wysoki poziom bezrobocia wśród mieszkańców.
- ! W dalszym stopniu zbyt niski wskaźnik zatrudnienia.
- ! Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

³⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

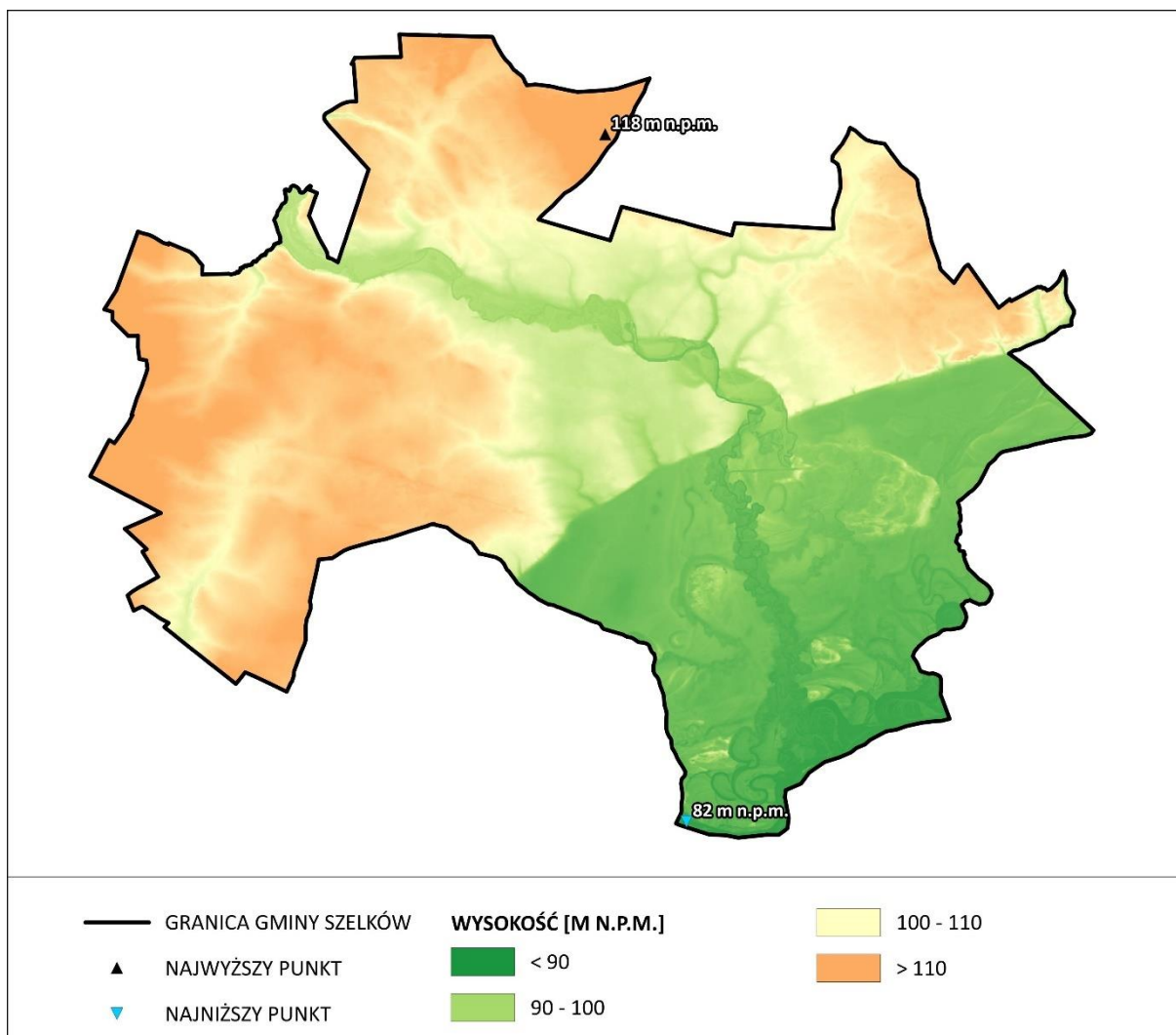
5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar gminy Szeków położony jest poza zasięgiem najmłodszego zlodowacenia plejstoceniowego (Wisły). Sięgało tutaj bowiem zlodowacenie środkowopolskie, przez co znaczna część form pochodzenia glacialnego została zatarta na skutek działalności czynników zewnętrznych. Zachodnia i centralna część Gminy stanowi zdenudowaną wysoczyznę morenową oraz równiny sandrowe z płytko wciętą doliną rzeki Orzyc. Ukształtowanie powierzchni terenu jej południowo-wschodniej części związane jest z działalnością akumulacyjną oraz erozyjną rzeki Narwi z wyraźnie ukształtowanym stożkiem napływowym jego prawostronnego dopływu – Orzyca.

Z uwagi na w/w uwarunkowania powierzchnia terenu Gminy jest w większości płaska lub lekko falista, o przeważnie znikomych spadkach terenowych, które zazwyczaj nie przekraczają 5°. Wyjątek stanowią zbocza rzeki Orzyc, gdzie spadki terenowe we wschodniej części Gminy osiągają lokalnie znaczne wartości (powyżej 15-20°), a także strefy marginalne wysoczyzny morenowej. Jednocześnie są to obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych.

Ryc. 26 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Szeków

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

Obszar Gminy wyniesiony jest od ok. 82 m n.p.m. w południowo-wschodniej części w dolinie rzeki Narew, do ok. 118 m n.p.m. w jej północnej części. Deniwelacje terenu przeważnie nie przekraczają kilku metrów.

Rzeźba terenu nie stwarza w większości istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego. Ograniczenia występują głównie na obszarach o większych spadkach terenowych oraz w rejonach predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych (opisane szerzej w rozdz. 9.3.4.).

5.1.2. LITOSFERA I GLEBY

Powierzchnia gminy Szeków zbudowana jest zarówno z utworów łatwo przepuszczalnych (piaski i żwiry) oraz trudno przepuszczalnych (gliny zwałowe). Niektóre fragmenty Gminy zajęte są również przez piaski eoliczne oraz łąy. W dolinach rzecznych oraz w obrębie niektórych zagłębieniach terenowych występować mogą piaski, żwiry, mułki rzeczne, namuły oraz utwory organogeniczne.³⁸

W ujęciu generalnym dominują tutaj gleby mineralne, spośród których przeważają gleby bielcowe oraz brunatne. Sporadycznie występują natomiast czarne ziemie zdegradowane oraz gleby szare. Gleby wykształciły się głównie na piaskach słabo i mocno gliniastych, glinach lekkich oraz pyłach zwykłych. W dolinie rzeki Orzyc i Narwi (głównie w pobliżu odciętych meandrów – starorzeczy) występują gleby organogeniczne tj. torfowe, murszowo-torfowe i murszowe oraz lokalnie mady.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą w znacznym stopniu gleby oznaczające się wysokimi lub przeciętnymi wartościami dla produkcji rolniczej (znaczny udział gleb III i IV klasy bonitacyjnej).³⁹

5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Szeków położony jest na terenie dorzecza Wisły (I rzędu). Jednostkami niższego rzędu są:

- Zlewnia rzeki Narew (II rzędu);
 - Zlewnia Narwi od Pisy do zbiornika Dębe (III rzędu);
 - Zlewnia rzeki Orzyc (IV rzędu),
 - Zlewnia Narwi od Orzu do Orzyca (IV rzędu),
 - Zlewnia Narwi od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego (IV rzędu).

Najważniejszą rzeką gminy Szeków jest Narew, będąca rzeką graniczną, współtworzącą południową granicę z gminą Obryte. Narew stanowi prawostronny dopływ Wisły i przepływa przez terytorium Polski oraz Białorusi, natomiast jej całkowita długość wynosi blisko 500 km.

Kolejną ważną rzeką w strukturze hydrograficznej jest Orzyc, która stanowi prawy dopływ Narwi i przepływa od zachodniej do południowo-wschodniej części Gminy. Całkowita długość rzeki wynosi ok. 142,1 km, a powierzchnia jej dorzecza to ponad 2 077 km.²

Ponadto występują tutaj również inne, mniejsze (w tym bezimienne) ciekiby będące dopływami powyższych rzek. Na zasoby wód powierzchniowych składają się również starorzecza, stawy hodowlane oraz mniejsze oczka wodne na gruntach prywatnych, rozproszone w różnych częściach Gminy. Ponadto funkcjonuje tutaj system rowów melioracyjnych, który znajduje się na terenach użytkowanych rolniczo. W granicach Gminy nie występują większe zbiorniki wodne w postaci jezior.

³⁸ Materiał źródłowy: Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1:50 000.

³⁹ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szeków, 2022.

Gmina położona jest na obszarze zarządzanym przez PGW regionalnych zarządów gospodarki wodnej w Warszawie i Białymstoku. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 roku w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300) Gmina znajduje się w zasięgu następujących jednolitych części wód:

Tab. 13 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy

NAZWA I KOD JCWP	STATUS	POWIERZCHNIA (km ²)	OCENA STANU OGÓLNEGO
Narew od Omulwi do Orzyca (RW20001626579)	Naturalna	302,73	Zły
Sikorka (RW200010265789)	Naturalna	58,67	Brak danych
Dopływ z Szekowa Nowego (RW2000102658989)	Naturalna	53,83	Brak danych
Orzyc od Tamki do ujścia (RW200011265899)	Naturalna	525,16	Zły
Pełta od Dopływu z Chełch do ujścia (RW200011265969)	Naturalna	105,36	Zły
Narew od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego (RW200012265999)	Naturalna	176,07	Zły
KOD JCWPd	MONITORING	POWIERZCHNIA (km ²)	OCENA STANU
PLGW200050	Tak	6246,13	Dobry
PLGW200051	Tak	3 212,87	Dobry

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl/>

W obszarze Gminy zasięg ma także Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 „Subniecka Warszawska”, obejmujący niemal całe Mazowsze. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

Nie występują główne zbiorniki wód podziemnych udokumentowane.

5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

W granicach gminy Szeków nie występują udokumentowane złoża kopalin.⁴⁰

5.1.5. ZASOBY LEŚNE

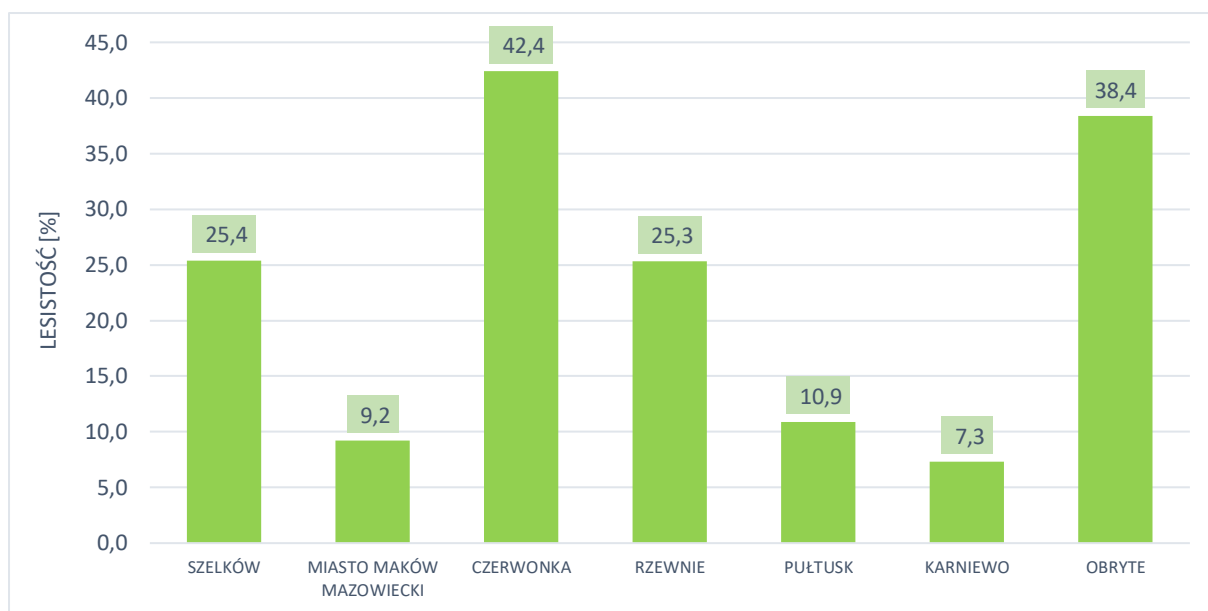
Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Szeków wynosi 2 919,11 ha, z czego ok. 51% grunty prywatne, natomiast pozostałe z nich to grunty publiczne należące do nadleśnictwa Pułtusk.

Lesistość w Gminie (25,4%) jest nieznacznie niższa w stosunku do średniej dla powiatu makowskiego (26,7%) i kraju (29,7%), natomiast nieco wyższa w porównaniu do województwa mazowieckiego (23,4%).⁴¹

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

⁴⁰ Materiał źródłowy: Bilans Kopalin PIG, regionalny system ewidencji zasobów złóż „MIDAS”.

⁴¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 rok.

Ryc. 27 Lesistość gminy Szelków na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Gmina Szelków w stosunku do gmin ościennych oznacza się trzecim najwyższym wskaźnikiem lesistości (zaraz po gminie Czerwonka i Obryte). Zbliżona wartość występuje w przypadku gminy Rzewnie (25,3%), natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminie Karniewo, gdzie wskaźnik lesistości wynosi jedynie 7,3%.

Lasy występują tutaj zarówno w postaci zwartych kompleksów, jak również rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw, przy czym koncentrują się przede wszystkim w południowej i wschodniej części Gminy.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach.⁴²

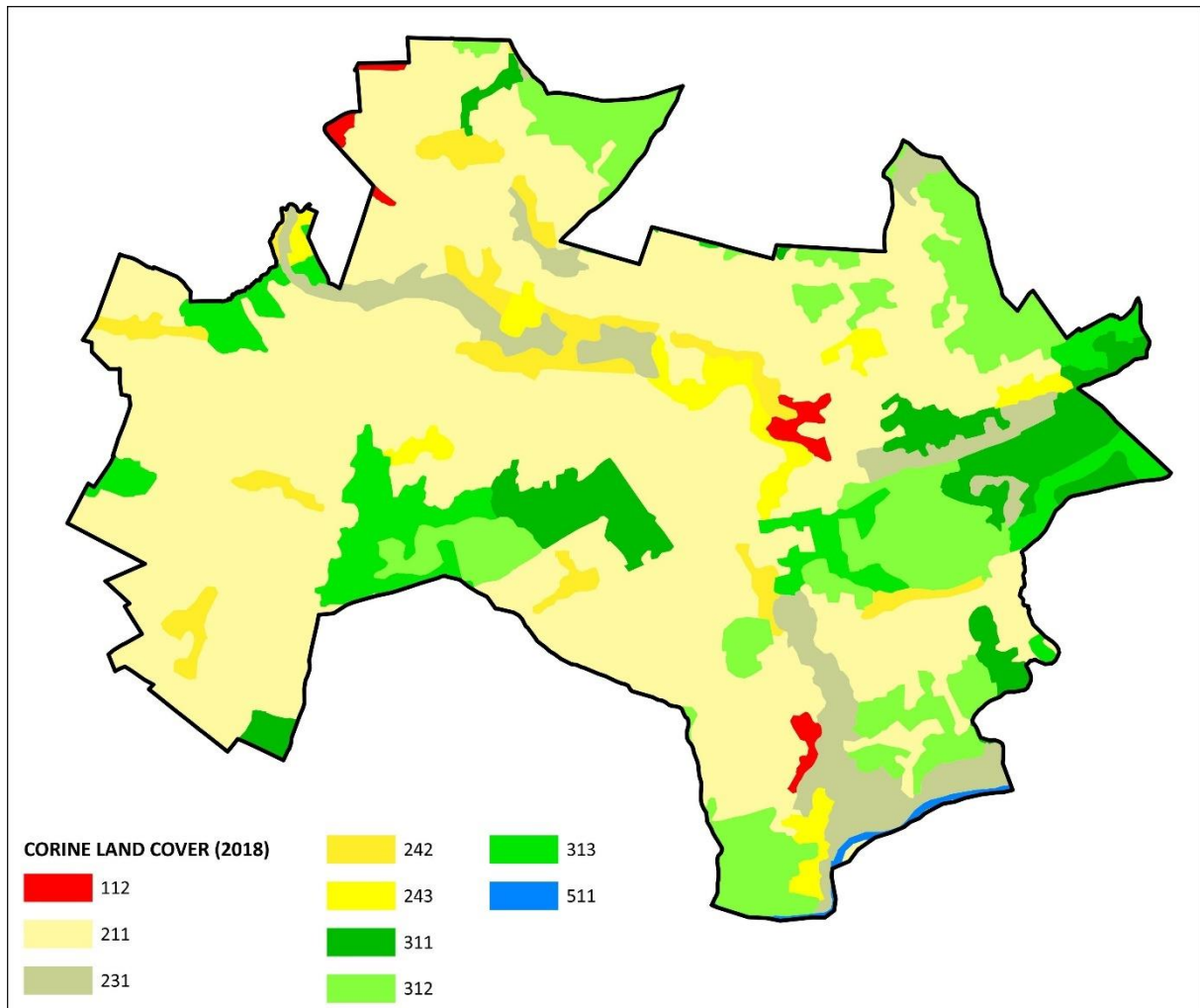
5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

Zasklepienie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy.⁴³

Analizując strukturę pokrycia terenów na podstawie Corine Land Cover (CLC2018) stwierdza się, iż dominują przestrzenie rolnicze oraz w dalszej kolejności tereny leśne i zadrzewione. Tereny antropogeniczne objęte zabudową miejską luźną obejmują niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 0,8% pow. Gminy). Tereny, na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują zatem niewielkie arealy. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie Gminy.

⁴² Materiał źródłowy: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>

⁴³ Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

Ryc. 28 Pokrycie terenu Gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC2018)

Objaśnienia:

112 – Zabudowa miejska luźna

211 - Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających

231 - łąki, pastwiska

242 - Złożone systemy upraw i działek

243 - Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej

311 - Lasy liściaste

312 - Lasy iglaste

313 - Lasy mieszane

511 – Ciek

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl).

5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

5.3.1. USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Śród form ochrony przyrody, rozrózonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach gminy Szeków występują:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Dolina Dolnej Narwi PLB140014;
- pomniki przyrody.

Gmina od strony południowo-zachodniej sąsiaduje bezpośrednio z Nadbużańskim Parkiem Krajobrazowym.

Całkowita powierzchnia obszarów objętych ochroną wynosi ok. 845,4 ha, co stanowi 7,5% obszaru gminy Szeków. Ponadto obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obowiązkowa na terytorium całego kraju.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów chronionych obowiązują stosowne akty prawne, z których wynikają m.in. zakazy, nakazy i ograniczenia w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu. Występowanie powierzchniowych lub obiektowych form ochrony przyrody niesie za sobą ograniczenia w możliwościach rozwoju zagospodarowania przestrzennego – gospodarowanie przestrzenią w obrębie form ochrony przyrody podporządkowane jest przede wszystkim celom przyrodniczym. W zależności od rodzaju formy ochrony przyrody jest ono bardziej restrykcyjne (np. zakaz zabudowy), lub mniej restrykcyjne (np. sytuowanie zabudowy ograniczone, ale możliwe pod pewnymi warunkami).

5.3.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Biorąc pod uwagę ustalenia i wytyczne aktualnie obowiązujących krajowych oraz wojewódzkich dokumentów planistycznych i strategicznych, w tym m.in.:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;

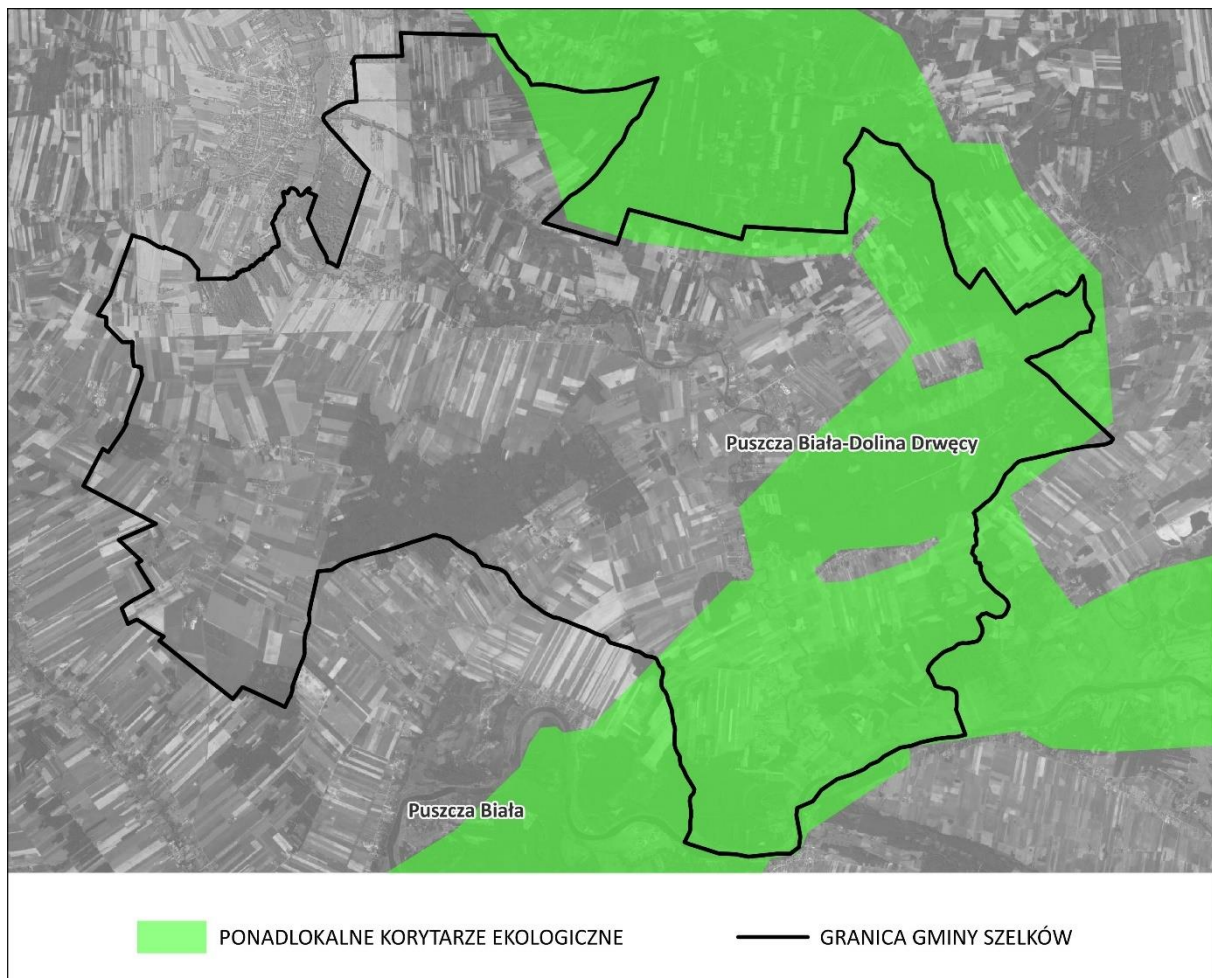
stwierdza się, że na terenie gminy Szeków nie występują planowane do ustanowienia formy ochrony przyrody.

5.4. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

KONCEPCJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH W UJĘCIU KRAJOWYM

Według koncepcji korytarzy ekologicznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska⁴⁴ gmina Szeków zlokalizowana jest w zasięgu głównego korytarza ekologicznego tj. „Puszcza Biała-Dolina Drwęcy”.

⁴⁴ Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie lądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

Ryc. 29 Gmina w odniesieniu do koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <http://mapa.korytarze.pl/>.

DELIMITACJA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY

Analiza krajowych i wojewódzkich koncepcjach systemu przyrodniczego oraz lokalnej struktury środowiska i jego przekształceń, pozwala na wytypowanie następujących komponentów współtworzące ponadlokalny system przyrodniczy Gminy:

- komponenty o znaczeniu ponadlokalnym (wojewódzkim i krajowym):
 - korytarz ekologiczny Puszczy Białej – Doliny Drwęcy – obejmuje swym zasięgiem dolinę rzeki Narew wraz z najbliższym otoczeniem tzn. tereny łąkowo-pastewne wraz z podmokłościami i zwartymi zbiorowiskami leśnymi;
- komponenty o znaczeniu lokalnym (gminnym i międzygminnym):
 - korytarze lokalne – obejmują doliny rzek i cieków (we fragmentach nie wchodzących w skład ponadlokalnych korytarzy ekologicznych) wraz z najbliższym otoczeniem (mozaika terenów rolniczych, z lokalnymi podmokłościami);
 - płaty lokalne – stanowią pojedyncze enklawy terenów leśnych i zadrzewionych i zlokalizowane w różnych fragmentach Gminy.

Ponadto znajdują się tu również mikrokorytarze oraz mikroplaty ekologiczne, do których należą:

- mikrokorytarze ekologiczne drobnych cieków i sieci rowów melioracyjnych;
- mikroplaty ekologiczne enklaw leśnych i semileśnych;
- mikrokorytarze ekologiczne pasmowych zadrzewień (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych);
- mikroplaty ekologiczne drobnych zbiorników wodnych wraz z towarzyszącą im roślinnością.

Korytarze i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych Gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współzycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych. Wskazane powyżej tereny tworzące system przyrodniczy Gminy przedstawiają model teoretyczny powiązań sieci ekologicznej i nie zawsze będą tożsame z rzeczywistymi trasami migracji roślin i zwierząt. Stanowią natomiast cenne i powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość.

5.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.5.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi 96,2%, natomiast jej łączna długość to 161,7 km, z której korzysta 3 416 osób.⁴⁵

Tab. 14 Sieć wodociągowa w Gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	96,2%
Długość sieci wodociągowej	161,7 km
Liczba osób korzystających z sieci	3 416 os.
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw domowych	129,2 dam3
Liczba przyłączy wodociągowych	1 051 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca	36,3 m ³

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

W granicach Gminy w miejscowości Magnuszew Duży znajduje się Stacja Uzdatniania Wody, która zasila sieć wodociągową miejscowości Stary Szelków oraz Magnuszew Duży.⁴⁶

5.5.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Odsetek ludności korzystającej z systemu sieci kanalizacyjnej wynosi 8,7%, natomiast jej łączna długość to 1,45 km, z której korzysta 308 osób.⁴⁷ Do sieci podłączone są budynki zlokalizowane jedynie na terenie miejscowości Bazar. Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tab. 15 Sieć kanalizacyjna w Gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej**	8,7%
Długość sieci kanalizacyjnej*	1,45 km
Liczba osób korzystających z sieci**	308 os.
Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych*	23 szt.
Ilość ścieków bytowych odprowadzona siecią kanalizacyjną**	6,7 dam3
Liczba zbiorników bezodpływowych**	630 szt.
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków**	89 szt.

Materiał źródłowy: * Dane Urzędu Gminy w Szelkowie. ** Dane GUS, stan na 2022 r.

⁴⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

⁴⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁴⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r. oraz dane Urzędu Gminy w Szelkowie.

Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem aglomeracji priorytetowych, natomiast najbliższa z nich została wyznaczona w sąsiednim Makowie Mazowieckim.

Istotne jest zachowanie właściwego stanu jakości wód. W kontekście tym należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową, a zwłaszcza zwiększyć odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej lub stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach zabudowy rozproszonej, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba). Ścieki bytowo-komunalne z terenu Gminy odprowadzane są do oczyszczalni w Makowie Mazowieckim.⁴⁸

5.5.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Na system elektroenergetyczny gminy Szelków składają się⁴⁹:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Pułtusk – Maków;
- napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Maków – Różan;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne niskiego napięcia 0,4 kV;
- stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek jest podmiot zewnętrzny. Przesyłanie energii elektrycznej do odbiorców umożliwia sieć napowietrznych i kablowych linii elektroenergetycznych średniego oraz niskiego napięcia.

5.5.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Nie istnieje centralny system ciepłowniczy. Mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe.

W coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne i pompy ciepła.

5.5.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W granicach gminy Szelków nie funkcjonują obecnie duże instalacje odnawialnych źródeł energii.⁵⁰

W odniesieniu do mikroinstalacji OZE zainstalowane są tutaj 33 panele fotowoltaiczne, 31 kolektorów słonecznych oraz 13 sztuk pomp ciepła⁵¹. Ponadto na rzece Orzyc funkcjonuje Mała Elektrownia Wodna z hydrobudową z 1935 r., która produkuje ok. 550 MWh rocznie.

5.5.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

Aktualnie nie istnieje zbiorczy, scentralizowany system zaopatrzenia mieszkańców w gaz. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

⁴⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁴⁹ Materiał źródłowy: <https://ebin.josm.pl/>

⁵⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁵¹ Stan na 2021 r. (brak nowszych danych).

5.5.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto, zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpis dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren. Na terenie Gminy funkcjonowało przed laty składowisko odpadów komunalnych, nie mniej zostało ono zamknięte a następnie zrekultywowane. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajduje się poza granicami gminy Szelków, w miejscowości Płocochowo (pow. pułtuski). Nie mniej, planowana jest w przyszłości realizacja PSZOK-u w miejscowości Chyliń, na terenie działki nr 67/6.⁵²

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2019-2022, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 16 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2019-2022

ROK	2019	2020	2021	2022
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	677,54	735,68	613,70	715,48
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	276,80	413,57	327,82	401,61
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	400,74	322,11	285,88	313,87
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	40,9	56,2	53,4	56,1

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

Na przestrzeni omawianego okresu nieznacznie wzrosła całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Jednocześnie zaobserwowano wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów na przestrzeni ostatnich kilku lat.⁵³ W związku z powyższym konieczne jest kontynuowanie działań, mających na celu dalsze sukcesywne zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy.⁵⁴

⁵² Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁵³ Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁵⁴ Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XI/82/19 Rady Gminy Szelków z dnia 28 października 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Szelków.

5.6. WNIOSKI

- ! Na przeważającym obszarze brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (za wyjątkiem dolin rzecznych i lokalnych zagłębień terenowych).
- ! Przewaga gleb o korzystnych oraz przeciętnych warunkach dla produkcji rolniczej.
- ! Niewielka w skali Gminy powierzchnia terenów o znacznych nachyleniach i rejonów predysponowanych do występowania ruchów masowych.
- ! Relatywnie wysoki potencjał zasobów wodnych (bezpośrednie położenie nad rzeką Narew).
- ! W większości zły stan ogólny jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) lub brak prowadzonego regularnego monitoringu jakości wód.
- ! Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.
- ! Wartościowe walory przyrodnicze w części Gminy (obecność kompleksów leśnych, doliny rzeczne, zwłaszcza Narwi i Orzyca).
- ! Położenie Gminy w obrębie Obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014, w którym mogą występować chronione gatunki awifauny oraz ich cenne siedliska.
- ! Ustanowiona ochrona pomnikowa dla wartościowych okazów drzew.
- ! Brak potencjału surowcowego (nie występują udokumentowane złoża kopalin).
- ! Bardzo wysoki poziom zwodociągowania Gminy.
- ! W dalszym ciągu niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).
- ! Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.
- ! Brak sieci ciepłowniczej i możliwości jej realizacji.
- ! Brak sieci gazowniczej (gazu przewodowego).
- ! W dalszym ciągu niewystarczający stopień rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii.
- ! Relatywnie wysoki udział odpadów zbieranych selektywnie.
- ! Obecność wyrobów zawierających azbest.
- ! Dostosowany do wymogów i standardów i krajowych system gospodarki odpadami.

6 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie w Polsce obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.1.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Szelków znajdują się następujące zabytki nieruchome, wpisane do Rejestru Zabytków.

Tab. 17 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

LP	NR REJESTRU	DATA WPISU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	MIEJSCOWOŚĆ
1	A-523	10 września 1984 r.	Park dworski	Magnuszew Mały
2	A-537	24 stycznia 1986 r.	Najstarsza część cmentarza parafialnego	Szelków
3	A-580	15 listopada 1990 r.	założenie dworsko-parkowe w obrębie działek nr 31/1, 31/2, 31/3	Szelków Nowy
		18 sierpnia 1986 r.	Dwór	
		15 listopada 1990 r.	Park dworski	

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Szelków.

6.1.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W ewidencji zabytków ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome, zabytki ruchome wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wśród obiektów wpisanych do ewidencji znajduje się m.in.: drewniana i murowana zabudowa z I poł XX w., kapliczka, spichlerz, zbiorowa mogiła z 1920 r., dwory.

Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Szelków przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 18 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do ewidencji zabytków

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
1	Ciepielewo	Park dworski	--	--
2	Dzierżanowo	Dwór murowany	--	--
3	Magnuszew Mały	Park dworski	--	A-523
4	Szelków	Najstarsza część cmentarza parafialnego	--	A-537
5	Szelków	Mogiła zbiorowa	1920 r.	--
6	Szelków	Drogomistrzówka	--	--
7	Szelków	Budynek Urzędu Gminy	--	--
8	Szelków	Przedszkole	--	--
9	Szelków Nowy	Założenie dworsko-parkowe w obrębie działek nr 31/1, 31/2, 31/3	--	A-580
10	Szelków Nowy	Dwór	--	A-580
11	Szelków Nowy	Park dworski	--	A-580
12	Dzierżanowo	Dwór	II poł. XIX w.	--
13	Dzierżanowo	Spichlerz	II poł. XIX w.	--
14	Magnuszew Mały	Krzyż drewniany	Początek XX w.	--
15	Magnuszew Mały	Dom drewniany	1915 r.	--
16	Magnuszew Mały	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
17	Magnuszew Mały	Dom drewniany	1939 r.	--
18	Magnuszew Mały	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
19	Magnuszew Mały	Dom drewniany	1908-1911	--
20	Orzyc	Dom drewniany	1945 r.	--
21	Przeradowo	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
22	Przeradowo	Dom murowany	1931 r.	--
23	Przeradowo	Dom drewniany	1905 r.	--
24	Przeradowo	Dom murowany	1930 r.	--
25	Przeradowo	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
26	Przeradowo	Murowana kapliczka przy drodze	1850 r.	--
27	Strachocin Nowy	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
28	Strachocin Nowy	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
29	Strachocin Stary	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--

30	Strachocin Stary	Dom drewniany	1928-1930	--
31	Strachocin Stary	Stodoła drewniana	1928-1930	--
32	Strachocin Stary	Dom drewniany	Okres międzywojenny	--
33	Strachocin Stary	Dom drewniany	1935 r.	--
34	Strachocin Stary	Dom drewniany	1935 r.	--
35	Szelków Nowy	Dom drewniany	Koniec XIX w.	--
36	Szelków	Urząd Stanu Cywilnego/ dawny zajazd	Ok. 1800 r.	--
37	Szelków	Dom murowany	Początek XX w.	--
38	Szelków	Dom murowany/dawna oficyna zajazdu	1800 r.	--

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Szelków.

6.1.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Szelków zidentyfikowano ponad 100 stanowisk archeologicznych. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Żadne z tych stanowisk nie jest objęte wpisem do rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego.

6.1.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

- Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:
- działanie czasu;
 - klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
 - zmiany kierunków artystycznych;
 - warunki atmosferyczne;
 - działanie biologiczne;
 - rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwie dla zabytku.

6.2. INSTYTUCJE KULTURY

GINNNE CENTRUM KULTURY, CZYTELNICTWA I SPORTU W STARYM SZELKOWIE

Na terenie Gminy w Starym Szelkowie funkcjonuje Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu (GZKCzIS) wraz z filią biblioteczną w Dzierżanowie. Całkowity księgozbiór biblioteki w 2023 r. wyniósł ok. 16,9 tys. wolumenów, z której wypożyczono łącznie 3 986 książek, natomiast z samej biblioteki korzystało 170 czytelników.⁵⁵

Do głównych zadań gminnej biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych za szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;
- popularyzacja książki i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwoju i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

W ramach działalności ośrodka w 2023 roku zorganizowano m.in.: Turniej Piłki Halowej na rzecz WOŚP, zajęcia plastyczne i kreatywne warsztaty dla dzieci, Powiatowy Konkurs Recytatorski Wisławy Szymborskiej, Narodowe Czytanie „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej, naukę i trening tenisa stołowego.

Ponadto w GCKCzIS odbywają się regularnie spotkania i próby Klubu Seniora Stokrotka, posiedzenia komisji ds. przeciwdziałania problemom alkoholowym i narkomanii, spotkania sołeckie, a także spotkania Solidarności Rolników Indywidualnych. Sale były udostępniane na szkolenia chemizacyjne oraz do celów Wojskowego Centrum Rekrutacji, szkolenia z wypełniania wniosków rolniczych prowadzone przez ODR, spotkania opłatkowe oraz z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.⁵⁶

ŚWIETLICE WIEJSKIE

Na terenie gminy Szelków funkcjonuje obecnie 10 świetlic wiejskich. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Chyliny, Ciepielewo, Dzierżanowo, Laski, Magnuszew Mały, Makowica, Nowy Strachocin, Pomaski Wielkie, Przeradowo, Zakliczewo.⁵⁷

W świetlicach organizowane są regularne spotkania, wydarzenia dla mieszkańców poszczególnych miejscowości, których celem jest m.in. integracja lokalnej społeczności i ich aktywizacja.

⁵⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

⁵⁶ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Szelków za 2023 rok, 2024.

⁵⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

6.3. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

W 2022 r. na terenie Gminy zorganizowano w sumie 76 imprez kulturalnych, w których uczestniczyło łącznie 2 767 osób.

Szczegółową charakterystykę wydarzeń kulturalnych i liczbę uczestników przedstawiono w poniżej tabeli:

Tab. 19 Struktura wydarzeń kulturalnych w 2022 r.

RODZAJ WYDARZENIA KULTURALNEGO	LICZBA WYDARZEŃ [SZT.]	LICZBA UCZESTNIKÓW [OS.]
Seanse filmowe	6	230
Wystawy	1	60
Festiwale i przeglądy artystyczne	1	50
Koncerty	2	100
Prelekcje, spotkania, wykłady	20	660
Konkursy	1	17
Pokazy teatralne	2	300
Warsztaty	33	650
Imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	10	700
OGÓŁEM	76	2 767

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

6.4. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów zabytkowych (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków).
- ! Zły stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.
- ! Obecność instytucji kultury na terenie Gminy.
- ! Stosunkowo licznie organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

7 SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego w gminie Szelków zalicza się:⁵⁸

- hala sportowa w Starym Szelkowie;
- boisko szkolne z siłownią zewnętrzną oraz placem zabaw przy Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Starym Szelkowie;
- sala sportów walki w Starym Szelkowie;
- Otwarta Strefa Aktywności z placem zabaw i siłownią zewnętrzną w Przeradowie;
- siłownia zewnętrzna przy Dziennym Klubie Seniora w Nowym Strachocinie.

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Wartym podkreślenia jest także rola placów zabaw i siłowni zewnętrznych, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin.

Obecnie na terenie gminy Szelków funkcjonuje Parafialny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy (PLUKS).⁵⁹ W 2022 r. w Klubie ćwiczyło łącznie 38 osób, w tym 23 dziewczęta i 15 chłopców.⁶⁰

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

Wśród walorów przyrodniczych na terenie gminy Szelków wyróżnia się:

- walory wód powierzchniowych:
 - Narew i Orzyc, wykazujące potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (szlaki turystyki wodnej, spływy kajakowe, z możliwością realizacji szlaków turystyki pieszo-rowerowej w obrębie ich dolin, a także wędkarstwo) oraz turystyki wypoczynkowej (urządzone miejsca rekreacji i wypoczynku);
- ogólnie dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym sprzyjające warunki bioklimatyczne, właściwy stan powietrza atmosferycznego (poza okresowo występującą niską emisją), a także rolniczo-leśny charakter Gminy, wpływający pozytywnie na potencjał w zakresie turystyki wypoczynkowej i kwalifikowanej (krajoznawczej, pieszo-rowerowej);
- unikatowe zbiorowiska roślinne, w szczególności przestrzenie leśne o zróżnicowanym drzewostanie (w tym lasy iglaste i liściaste, pomnikowe dęby, sprzyjające pobytowi ludzi), osobliwości flory i fauny (wartościowe torfowiska, tereny zalewowe Narwi, bogactwo ssaków leśnych i ptactwa wodnego), sprzyjające potencjalnemu rozwojowi turystyki kwalifikowanej (przyrodniczej, pieszo-rowerowej);
- zwarte zbiorowiska leśne i otwarte przestrzenie łąkowo-pastwiskowe, z bogactwem zwierząt łąkowych, wykazujące potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (łowiectwo).

Na rzece Orzyc w granicach gminy Szelków znajdują się następujące odcinki dostępnych spływów kajakowych:

- Maków Mazowiecki – Smrock-Dwór o długości ok. 14 km
- Ciepielewo – Smrock-Dwór, o długości ok. 5 km,

⁵⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie i Raport o stanie Gminy Szelków za 2023 rok, 2024.

⁵⁹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁶⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

– Smrock-Dwór – Magnuszew – Przeradowo, o długości ok. 16,5 km.

Gminę cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla turystów szukających wyciszenia i spokoju. Ponadto brak znaczących emitorów zanieczyszczeń stwarza korzystne warunki aerosanitarne Gminy.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

Wśród walorów antropogenicznych, na terenie Gminy wyróżnia się zabytki architektury i budownictwa w tym zwłaszcza:

- park dworski w Magnuszewie Małym;
- założenie dworsko-parkowe w miejscowości Szeków Nowy;
- zabytkowy cmentarz parafialny w Starym Szekowie;
- mogiła zbiorowa z 1920 r.;
- kilkadziesiąt zabytkowych drewnianych i murowanych budynków o zbliżonych walorach architektonicznych;
- niewielkie obiekty sakralne (krzyż drewniany, kapliczka przy drodze).

Na rzece Orzyc znajduje się mała elektrownia wodna w miejscu ponad 200-letniego dawnego młyna. Elektrownia należy do Programu „Gościenna Elektrownia Wodna”. Projekt ten stanowi produkt turystyczny o znaczeniu ogólnopolskim w ramach którego właściciele Małych Elektrowni Wodnych udostępniają swoje obiekty do zwiedzania, wraz z towarzyszącym zapleczem turystycznym, gastronomicznym, noclegowym, przystanią dla łodzi, kajaków, miejscem na ognisko oraz polem biwakowym.⁶¹

Do walorów antropogenicznych uznać można także działalność Gminnego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu oraz świetlic wiejskich, w tym poprzez organizację licznych wydarzeń i imprez integrujących mieszkańców i turystów. Warto nadmienić, iż organizowana jest tutaj również aktywność „Paintball-owa”, która cieszy się dużym zainteresowaniem. W miejscowości Smrock-Dwór znajduje się pensjonat „Bobrowy Dwór”, który jest organizatorem licznych atrakcji dla turystów zarówno w okresie letnim, jak również zimowym (opis w rozdz. 7.2.3.).

Ponadto w miejscowości Ciepielewo znajduje się gospodarstwo agroturystyczne „Farma Ciepielewo”. Na terenie gospodarstwa oferowanych jest szereg atrakcji dla gości m.in. przejazd jedną z najdłuższych w regionie tyrolek, zwiedzanie ptaszarni (gęsi egzotyczne, bażanty, pawie, łabędzie), pasieki oraz innych zwierząt (daniele, bydło rasy Highland). Ponadto istnieje tutaj możliwość rozpalenia ogniska nad wodą oraz organizowane są przejażdżki bryczką w zaprzęgu parokonnym. Gospodarstwo agroturystyczne z możliwością jazdy konnej znajduje się również w Makowicy. W ośrodku tym znajduje się 15 koni do nauki jazdy oraz rekreacji dla dzieci i dorosłych.⁶²

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. hotel, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe. W miejscowości Smrock-Dwór znajduje się 3-gwiazdkowy pensjonat „Bobrowy Dwór” wraz z restauracją. Obiekt ten położony jest bezpośrednio nad rzeką Orzyc, natomiast w skład kompleksu hotelowo-rekreacyjnego wchodzi także sala bankietowa do 250 osób, staw przeznaczony na łowisko, mała elektrownia wodna, trzy sale konferencyjne. Pensjonat organizuje również spływy kajakowe na rzece Orzyc, zawody paintball, quady oraz szkołę przetrwania „Survival”. W okresie

⁶¹ Materiał źródłowy: <https://www.bobrowydwor.pl/>

⁶² Materiał źródłowy: <https://modanamazowsze.pl/>

zimowym odbywają się kuligi, zaś na rozlewiskach pensjonatu możliwa jest jazda na łyżwach. W hotelu znajduje się łącznie 21 pokoi o różnym standardzie wyposażenia. W najdroższym wariancie istnieje możliwość wynajęcia apartamentu z jacuzzi zewnętrznym na tarasie. Ponadto na terenie pensjonatu organizowane są przyjęcia okolicznościowe tzn. jubileusze, chrzciny, urodziny.⁶³

Dodatkowo w miejscowości Ciepielewo i Makowica znajdują się gospodarstwa agroturystyczne „Farma Ciepielewo” z licznymi atrakcjami dla turystów (opis w rozdz. 7.2.2.).

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywnościowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe.

Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze Gminy przez potencjalnych turystów.

Do bazy komunikacyjnej gminy Szelków w szczególności zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym drogi krajowe nr 57, 60 i 61, drogi powiatowe oraz gminne;
- przystanki autobusowe.

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozdz. 7.1.). Ponadto w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (wodociągi, sieć energetyczna) oraz społeczna (przychodnia, apteka, biblioteka, poczta).

Atrakcje turystyczne stanowią wszelkiego rodzaju obiekty będące przedmiotem zainteresowania turystycznego i wpływające na natężenie ruchu turystycznego. Do gminnych atrakcji turystycznych zaliczyć zatem można wszystkie wyżej wymienione formy i obiekty pod warunkiem, że są one związane z Gminą (np. z kulturą mieszkańców), na ich temat dostępne są informacje turystyczne (np. w postaci ulotek, informacji internetowej, oznaczenia kartograficznego) oraz w sposób realny wpływają na wzrost ruchu turystycznego.

7.3. WNIOSKI

- ! Stosunkowo liczne obiekty sportowo-rekreacyjne (hala sportowa, boisko szkolne, sala sportów walki, Otwarta Strefa Aktywności, siłownie zewnętrzne, place zabaw).
- ! Funkcjonujący na terenie Gminy klub sportowy.
- ! Sprzyjające walory przyrodnicze, wykazujące potencjał do rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnej.
- ! W dalszy ciągu niewystarczająca zasobność w obiekty bazy turystycznej.
- ! Stosunkowo rozbudowane oferty turystyczne, również poza okresem wakacyjnym.
- ! Obecność walorów antropogenicznych, w tym kulturowych (obecność obiektów i obszarów zabytkowych, obiekty historyczne).
- ! Obecność bazy noclegowej (pensjonat, kwatery agroturystyczne, domy letniskowe).
- ! Niski udział wydatków z budżetu gminy na rozwój turystyki.

⁶³ Materiał źródłowy: <https://www.bobrowydwor.pl/>

8 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadza nowe przepisy dotyczące hierarchii dokumentów planistycznych w gminach w Polsce. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpione zostaną przez plany ogólne gmin (które stanowić będą, w odróżnieniu od studiów, akty prawa miejscowego) oraz przez strategie rozwoju (zwłaszcza w zakresie ustaleń dotyczących polityki rozwoju). Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują ważność do końca 2025 r. lub do uchwalenia planu ogólnego gminy.

W chwili obecnej obowiązującym, nadrzędnym dokumentem planistycznym pozostaje nadal Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szeków, przyjęte Uchwałą Nr XIX/96/2012 Rady Gminy Szeków z dnia 28 czerwca 2012 r. Dokument zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu polityki przestrzennej. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi natomiast wiążącą wytyczną (podstawę) do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium, co do zasady, definiuje kierunki polityki przestrzennej gminy w zakresie:

- celów rozwoju społeczno-gospodarczych gminy;
- priorytetów rozwojowych gminy;
- funkcji gminy;
- hierarchii sieci osadniczej;
- struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- ochrony środowiska, w tym w aspekcie uwarunkowań prawnych i Przyrodniczego Systemu Gminy;
- kierunków zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego);
- kierunków działań w strefach funkcjonalnych;
- kierunków i zasad ochrony dóbr kultury (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania)
- stref ochrony konserwatorskiej;
- ochrony krajobrazu kulturowego;
- kierunków działań w zakresie dóbr kultury;
- kierunków i zadań rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb;
- kierunków rozwoju komunikacji;
- kierunków działań w dziedzinie gospodarki odpadami;
- kierunków rozwoju elektroenergetyki, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, ciepłownictwa, gazownictwa i telekomunikacji;
- obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej;
- kierunków działań i zadań władz samorządowych w celu realizacji polityki.

Należy zaznaczyć, iż na mocy Uchwały Nr XXXIV/262/22 Rady Gminy Szeków z dnia 30 września 2022 roku przyjęto kompleksową aktualizację Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szeków. Ostatecznie Studium „nie weszło w życie” z uwagi na stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały zgodnie Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2023 r. (sygn. akt. VII SA/Wa 96/23).

W obowiązującym Studium (2012) ustalono następujące zadania priorytetowe z zakresu polityki przestrzennej (str. 89, część kierunków, cyt.):

- *działania zmierzające do poprawy stanu dróg we wschodniej i południowej części gminy;*
- *oferty terenów dla małego biznesu w rejonie miejscowości: Stary Szeków, Orzyc, Makowica, Pomaski Wielkie i Nowy Szeków w nawiązaniu dróg krajowych;*
- *krystalizację ośrodka administracyjno-usługowego gminy z siedzibą władz samorządu w Szekowie oraz wspomagającego centrum usługowego w Przeradowie;*
- *pełniejsze wykorzystania walorów rekreacyjnych terenów związanych z rzekami Narew i Orzyc,*
- *określenie terenów dla zabudowy letniskowej w rejonie tych rzek oraz rozwój bazy agroturystycznej zwłaszcza w północno-wschodniej i południowej części gminy;*
- *porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów Szekowa i pełniejsze przystosowanie miejscowości do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą;*
- *tworzenie harmonijnych form zagospodarowania na rozwojowych terenach i we wsiach;*
- *przy realizacjach obiektów budowlanych na terenach zagrożonych powodzią, a ze względów ekonomicznych i przyrodniczych trwale nie zabezpieczonych, stosowanie rozwiązań projektowych, konstrukcyjnych i technologicznych zapewniających:*
 - *przeniesienie przez obiekt zwiększonego obciążenia spowodowanego parciem wody w czasie powodzi,*
 - *odpowiednią izolacyjność przegród w obiekcie,*
 - *zabezpieczenie instalacji i urządzeń techniczno-technologicznych związanych z obiektem przed ewentualnym zniszczeniem lub stworzeniem przez nie dodatkowego zagrożenia dla otoczenia podczas powodzi,*
 - *ochronę i bezpieczną ewakuację użytkowników podczas powodzi;*
- *propagowanie ładu przestrzennego i estetyki m.in. poprzez organizację konkursów na zagospodarowanie zieleni i ukwiecenie zagród, działek, budynków.*

Należy nadmienić, iż w Studium z 2022 r., którego przepisy formalnie nie obowiązują, wskazano główne kierunki zmian i rozwoju w strukturze przestrzennej gminy Szeków (str. 96-97, część kierunków – cyt.):

- *politykę zagospodarowania gminy należy rozwijać w oparciu o zrównoważony rozwój oraz ład przestrzenny;*
- *zabudowa na terenie gminy powinna być kształtowana w sposób zwarty. Należy stosować politykę związaną z nierozpraszaniem zabudowy mieszkaniowej i wyznaczeniem terenów pod jej perspektywiczny rozwój;*
- *w polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań zaniedbanych;*
- *na obszarze miejscowości Stary Szeków i Nowy Szeków należy wyznaczyć tereny dla perspektywicznego rozwoju funkcji produkcyjnej i usług;*
- *wzdłuż dróg przebiegających przez zabudowę wsi mogą być lokalizowane usługi;*
- *w poszczególnych wsiach dopuszcza się jako funkcje uzupełniającą i wzbogacającą program przestrzenny lokalizację wg. potrzeb: usług podstawowych, usług rzemiosła i wytwórstwa, usług związanych z obsługą rolnictwa, usług publicznych, usług rekreacji w zieleni – w/w funkcja*

uszczegółowiona być powinna na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- *zagospodarowanie terenów wiejskich należy projektować jako obszary zabudowy wielofunkcyjnej;*
- *na obszarze gminy należy promować gospodarstwa związane z produkcją rolną i przetwórstwem;*
- *na obszarze gminy dopuszcza się lokalizację gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych, ogrodniczych oraz produkcji specjalistycznej zgodnie z przepisami odrębnymi;*
- *należy zapewnić przekształcenia i rozwój środowiska kulturowego w kierunku kształtowania ładu przestrzennego i harmonii ze środowiskiem naturalnym, jako niezbędnego czynnika jakościowego środowiska życia człowieka;*
- *w celu rozwoju małych przedsiębiorstw, dopuszcza się lokalizację zabudowy o funkcji usługowej nieuciążliwej na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;*
- *należy dążyć do utrzymania układu ciągów ekologicznych, poprzez ich zakaz zabudowy;*
- *należy podnieść standardy poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i systemu komunikacji;*
- *niezależnie od określonego przeznaczenia, w każdym z terenów wyznaczonych w Studium, uwzględniając przepisy odrębne dopuszcza się lokalizację urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i melioracji;*
- *należy rozwijać sferę związaną z usługami i produkcją rolniczą;*
- *przy planowaniu rozwoju przestrzennego za priorytet uznaje się ochronę terenów o wartościach przyrodniczych, krajobrazowych oraz terenów istotnych dla zachowania bioróżnorodności, w tym ochronę przed niekontrolowaną zabudową oraz użytkowaniem;*
- *należy wzbogacać i racjonalnie wykorzystywać walory systemu przyrodniczego dla rolnictwa;*
- *należy utrzymać i racjonalnie wykorzystywać system przyrodniczy dla potrzeb turystyczno-krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego;*
- *należy wyznaczyć obszary preferowane do rozwoju funkcji letniskowej, turystycznej o charakterze agroturystyki i rekreacji;*
- *należy zapewnić normatywne warunki sanitarne zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości wód i powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;*
- *należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też i przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy;*
- *na obszarach najlepszych kompleksów glebowych należy promować rolnictwo;*
- *ze względu na położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Maków Mazowiecki dopuszcza się celem pobudzenia rozwoju miasta i regionu na gruntach rolnych Skarbu Państwa w sołectwie Bazar lokalizowanie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjno-usługową.*

Ponadto w ww. Studium wyodrębnione zostały następujące główne obszary funkcjonalne (str. 97, część kierunków):

- *tereny zabudowy osadnictwa wiejskiego;*
- *tereny zabudowy zagrodowej;*
- *tereny zabudowy letniskowej, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych;*
- *tereny zabudowy usług komercyjnych;*
- *tereny zabudowy usług publicznych;*
- *tereny usług sportu i rekreacji;*
- *tereny usług sakralnych;*
- *tereny zabudowy produkcyjno-usługowej;*
- *tereny zaplecza obsługi komunikacji samochodowej;*

- tereny cmentarzy i zieleni cmentarnej wraz ze strefami ochrony sanitarnej;
- tereny nieczynnych cmentarzy i zieleni cmentarnej;
- tereny pod budowę urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW;
- tereny rolne;
- tereny leśne;
- tereny wód śródlądowych.

Co prawda zapisy zawarte w aktualizacji Studium z 2022 roku formalnie nie obowiązują, tym nie mniej wskazane rekomendacje, ogólny kierunek zmian w strukturze przestrzennej i rozwoju Gminy należy uznać za prawidłowy i racjonalny. Nowo formułowana Strategia Rozwoju stanowić będzie kontynuację i rozwinięcie dotychczas podejmowanych inicjatyw i aktywności na rzecz dalszego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy Szelków.

8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gmina Szelków pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Przede wszystkim zasady zagospodarowania przestrzennego uregulowane za sprawą przejętej Uchwały Nr XXVII/96/2005 Rady Gminy w Szelkowie z dnia 31 stycznia 2005 roku, zmienionej częściowo Uchwałą Nr XX/102/2012 Rady Gminy w Szelkowie z dnia 1 sierpnia 2012 r.

Ponadto, fragmentarycznie dla obszaru Gminy obowiązują Uchwały: Nr XX/103/2000 Rady Gminy w Szelkowie z dnia 26 października 2000 r. w sprawie zmiany nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Szelków, Nr XX/104/2000 Rady Gminy w Szelkowie z dnia 26 października 2000 r. w sprawie zmiany nr 2 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Szelków, Nr XX/102/2000 Rady Gminy w Szelkowie z dnia 26 października 2000 r. w sprawie zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Szelków.

8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Obszar gminy Szelków w całości pokryty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (patrz. rozdz. powyżej). W związku z powyższym nie realizuje się tutaj decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Jest to zgodne z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. 2023 poz. 977 z ze zm.).

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym i jednym z najbardziej zaludnionych ośrodków funkcjonalnych jest miejscowość Stary Szelków. W obrębie Starego Szelkowa skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze, religijne oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto świadczone są usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Miejscowość ta odznacza się stosunkowo zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Za „ośrodki wspomagające” uznano miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (w tym wyższym niż w Szelkowie) oraz miejscowości wspomagające „centrum funkcjonalne” na tle turystyczno-wypoczynkowym, kulturowym, czy handlowo-gospodarczym, tj.: Makowica, Ciepielewo, Dzierżanowo, Zakliczewo, Przeradowo, Bazar.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i często rozproszoną zabudową.

8.3. REWITALIZACJA

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Ponadto w drodze uchwały Gminy sporządzany jest Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 15.1. pkt. 2 w/w Ustawy, Gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis powiązań z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina Szeków aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji, jednakże wskazane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa⁶⁴:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Jak wskazano w rozdz. 1.4. gmina Szeków ujęta została w strategii terytorialnej „Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego”. W związku z wdrażaniem nowej perspektywy finansowej z funduszy europejskich lata 2021-2027 na terenie województwa mazowieckiego planowane jest rozszerzenie istniejących oraz realizacja nowych ZIT/RIT.

⁶⁴ Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego⁶⁵ na terenie gminy Szeków nie są planowane żadne inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Ponadto powiat makowski nie posiada obowiązującego dokumentu programowo-strategicznego, w którym wyznacza się inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a zatem nie zostały one wskazane dla terenu gminy Szeków.

Jednocześnie zaznacza się, iż w granicach gminy Szeków planowana jest budowa linii kolejowej na odcinku Zegrze – Przasnysz, która stanowić będzie tzw. Kolej Północnego Mazowsza (przebieg w wariantcie 2A). Projekt ten zainicjowany został przez miasto i gminę Serock jako lider grupy samorządów reprezentujących region północnego Mazowsza przy wsparciu Samorządu Województwa Mazowieckiego.

8.6. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zainwestowania.
- ! Objęcie gminy Szeków w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w tym brak wydawanych decyzji administracyjnych wz/icp.
- ! Rozproszona struktura przestrzenna zabudowy znacznej części miejscowości gminnych.

⁶⁵ Uchwała nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

9 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

9.1. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Szelków to Wójt Gminy, Policja, Ochotnicza Straż Pożarna i Straż Leśna. Najbliższa Komenda Powiatowa Policji ma swoją siedzibę w Makowie Mazowieckim.⁶⁶

Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego, porządku i opieki nad bezpieczeństwem ludzi i ich mienia na terenie gminy Szelków sprawuje dzielnicowy gminy Szelków.

Na terenie gminy Szelków, zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wyposażone są w podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego, w tym:⁶⁷

- OSP w Nowym Strachocinie;
- OSP w Magnuszewie Małym;
- OSP w Pomaskach Wielkich;
- OSP w Przeradowie;
- OSP w Starym Szelkowie.

9.2. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Szelków obserwuje się stosunkowo nieregularny poziom przestępczości na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, iż przeważają zazwyczaj przestępstwa o charakterze kryminalnym, gospodarczym oraz przeciwko mieniu.

Tab. 20 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Szelków w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LICZBA PRZESTĘPSTW	78	58	46	86	72	55	68	75	112	76

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

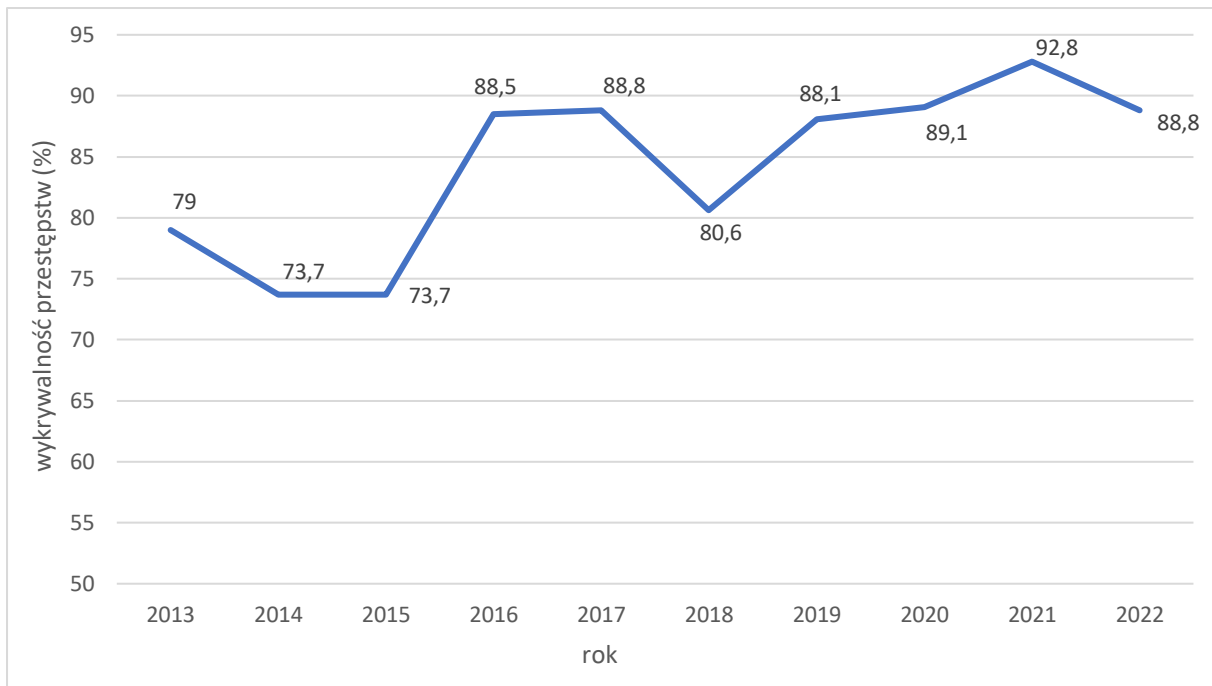
W roku 2022 r. stwierdzono 76 przestępstw, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio 21,3 przestępstw. Jednocześnie wskaźnik ten jest nieco niższy niż średnia dla kraju (22,81) oraz województwa mazowieckiego (23,30).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Gminie wynosi 88,8%, co jest wartością znacznie wyższą w stosunku do średniej dla województwa mazowieckiego (ok. 63%) i kraju (ok. 71%), a jednocześnie obserwuje się tendencje wzrostową na przestrzeni ostatniej dekady.⁶⁸

⁶⁶ Materiał źródłowy: <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>

⁶⁷ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Szelków za 2023 rok, 2024.

⁶⁸ Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Ryc. 30 Wykrywalność sprawców popełnionych przestępstw w gminie w Szekłowie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Powyższe dane świadczą o stosunkowo wysokim poziomie bezpieczeństwa na terenie Gminy.

9.3. ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, wynikające z położenia geograficznego, dotyczyć mogą przede wszystkim środowiska naturalnego, działalności człowieka, a także zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody.

9.3.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Szekłowie jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmószona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nierzadko, spalaniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznych w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Szekłowie najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. drogi krajowej nr 57 i 61. Zagrożenie w wyraźnie mniejszym stopniu dotyczy dróg powiatowych i gminnych, a także drogi krajowej nr 60, która przebiega częściowo w otoczeniu lasów, zazwyczaj w znacznej odległości od zwartych siedlisk zabudowy.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Szekłowie nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.3.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Szekłów. Analizując wybrane lata (2014 r., 2017 r., 2019 r.) można zauważyć, że w porównaniu do okresu wielolecia 1971-2000, w rejonie Gminy wystąpiło:

- ocieplenie (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza),
- okresowe zmniejszenie ilości opadów, w tym wydłużenie okresów suchych,
- coraz częstsze występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci:
 - intensywnych burz i nawałnic,
 - gradobić,
 - huraganowych wiatrów i trąb powietrznych,
- zwiększenie średniego, rocznego usłonecznienia.

Prognozuje się, że postępujące zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne⁶⁹:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
 - skrócenie okresu grzewczego,
 - wydłużenie sezonu turystycznego,
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
 - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
 - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof;
 - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
 - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
 - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

⁶⁹ Materiał źródłowy: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

9.3.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się tereny:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 244 (w/w Ustawy), stanowiące działki ewidencyjne,
- pasa technicznego.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa obywateli oraz ograniczenia negatywnych skutków powodzi, zgodnie z zapisami Dyrektywy Powodziowej oraz ustawy Prawo wodne, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej sporządza tzw. plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Prace nad planami zostały poprzedzone przygotowaniem wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) oraz map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP). Celem planów zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację wybranych działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te, muszą także prowadzić do obniżania strat powodziowych. Obowiązek sporządzenia planów wynika z Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, tzw. Dyrektywy Powodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne za opracowanie planów odpowiedzialny jest prezes KZGW na poziomie obszarów dorzeczy oraz dyrektorzy poszczególnych RZGW dla regionów wodnych.⁷⁰

Wzdłuż rzeki Narew i Orzyc występuje tzw. „obszar szczególnego zagrożenia powodzią”.⁷¹ Aby przeciwdziałać zagrożeniu bezpieczeństwa ludności i jej mienia w obszarze szczególnie zagrożonym powodzią nie powinno lokalizować się nowej zabudowy stale związanej z gruntem, a ewentualne odstępstwo od zakazu zabudowy w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w terenach istniejącej zabudowy lub dla obiektów niezbędnej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, może nastąpić za zgodą właściwych organów, stosownie do przepisów prawa.

W stosunku do obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy zawarte w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Ponadto obowiązują ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r., Dz.U.2023 poz. 300) oraz ustalenia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r., Dz.U.2022 poz. 2379).

Główne, naturalne przyczyny powodzi to:

- długotrwałe opady atmosferyczne lub krótkotrwałe opady o bardzo wysokiej intensywności;
- gwałtowne topnienie śniegu.

Przyczyny wywołane działalnością człowieka to przede wszystkim:

- awarie i katastrofy urządzeń i budowli hydrotechnicznych, stanowiących osłony przeciwpowodziowe;
- nadmierny spływ wód powierzchniowych do odbiorników nieprzystosowanych do tego zjawiska, wywołany uszczelnieniem dużych obszarów zurbanizowanych;
- regulacja rzek prowadzona bez należytej oceny jej skutków.

⁷⁰ Materiał źródłowy: Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie i Białymstoku.

⁷¹ Jego zasięg zidentyfikowany został na podstawie tzw. map zagrożenia powodziowego (MZP) opracowanych przez RZGW. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w granicach Gminy obejmuje obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (raz na 100 lat) oraz obszaru, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat).

Powodzie mogą powodować duże straty materialne (zniszczenia lub uszkodzenia budynków i infrastruktury, zniszczenia pól uprawnych i pastwisk, uszkodzenia roślin). W przypadku terenów zabudowy mieszkaniowej usytuowanych w zasięgu wód powodziowych, zagrożone jest również bezpieczeństwo i mienie zamieszkałej tam ludności. Istotne znaczenie w kontekście zapobiegania lub minimalizacji skutków powodzi mają natomiast tereny leśne i zadrzewione, które zatrzymują wody powodziowe. Ponadto łąki i pastwiska zlokalizowane w dolinie Narwi i Orzyca pełnią rolę naturalnego rozlewiska rzeki i należy pozostawić je wolnymi od zabudowy.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

Poza zagrożeniem powodziowym, w granicach gminy Szeków może dochodzić do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu oraz obszary położone w dnach dolin rzecznych. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej. W większości przypadków cykliczne, najczęściej wiosenne, podwyższone stany wód nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. Najbardziej narażone na zjawisko podtopień (od wód gruntowych) są obszary zalewowe rzeki Narew i Orzyc, co uwarunkowane jest ukształtowaniem terenu, warunkami podłoża i płytkim zaleganiem zwierciadła wody podziemnej.

9.3.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów, a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości.⁷²

Z uwagi na charakter rzeźby terenu, w tym zróżnicowanie form geomorfologicznych w granicach gminy Szeków występują różne klasy spadków terenowych. Występują zarówno powierzchnie płaskie lub lekko faliste (wierzchowiny wysoczyzn morenowych oraz równiny sandrowe), jak i powierzchnie urozmaicone, o spadach przekraczających 15° (strefy marginalne wzgórz morenowych oraz strome skarpy doliny rzeki Orzyc). Nie mniej należy zaznaczyć, iż w ujęciu generalnym na terenie Gminy dominują obszary, na których nachylenie stoków nie przekracza 5°.

Jednocześnie, na obszarze gminy Szeków znajdują się rejonu predysponowane do występowania ruchów masowych. Obejmują one najbardziej strome partie stoków doliny rzeki Orzyc, a także strefy marginalne wysoczyzny morenowej.

Ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych może wzrosnąć, gdy stoki te nie będą porośnięte roślinnością w wystarczającym stopniu. Korzenie drzew przytrzymują bowiem zwietrzliny skalne, uniemożliwiając tym samym ich zsuniecie ze skarp. Istotny wpływ na ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych posiada również budowa geologiczna stoków.

Nie mniej należy podkreślić, iż tereny o wyższych nachyleniach obejmują relatywnie niewielkie obszary i są zlokalizowane głównie na terenach zalewowych i niezagospodarowanych. W związku z czym uwarunkowanie to nie będzie w sposób szczególnie znaczący oddziaływać na rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy Szeków.

⁷² Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.

9.3.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Gmina Szelków w przeważającej części położona jest na terenach „silnie zagrożonych” zjawiskiem suszy. Zagrożenie to występują głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, gdzie użytkowy poziom wód podziemnych znajduje się stosunkowo głęboko. Niższe zagrożenie suszą obejmuje obszary położone w bliskim sąsiedztwie najważniejszych dolin rzecznych (Orzyc, Narew), gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się płytko pod powierzchnią terenu.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.⁷³

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną.

Obszar gminy Szelków w ok. ¼ pokryty jest gruntami leśnymi. W związku z powyższym istnieje niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapałki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia;
- wypalanie traw.

Na podstawie danych GUS w 2022 roku na terenie gminy Szelków odnotowano łącznie 19 pożarów, z czego 18 sklasyfikowanych zostało jako „mały” oraz jeden jako „średni”. Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano łącznie 67 zdarzeń, z czego: 33 dotyczyły silnego wiatru, 8 zdarzeń medycznych, 7 zdarzeń związanych z opadem śniegu lub deszczu oraz 14 zdarzeń w komunikacji.⁷⁴

⁷³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

⁷⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2022 r.

9.3.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Szelków nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA).⁷⁵

Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych i średnich zakładów przemysłowych. Funkcjonują tutaj zakłady zajmujące się sprzedażą nawozów, pasz i środków ochrony roślin, produkcją artykułów grillowych oraz przemysłowej produkcji węgla drzewnych i brykietów dla różnych zastosowań.

W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa. Do ewentualnych zagrożeń zaliczyć można również transport substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym (substancje ropopochodne, gazy płynne). Przebieg przez teren Gminy ważnych szlaków komunikacyjnych (droga krajowa nr 57, 60 i 61) stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększają możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

⁷⁵ Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/

9.4. WNIOSKI

- ! Funkcjonujące na terenie Gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- ! Zbliżony w stosunku do średniej dla województwa i kraju wskaźnik popełnianych przestępstw.
- ! Wysoka wykrywalność sprawców przestępstw na tle województwa i kraju.
- ! Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- ! Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak dużych, punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- ! Występowanie obszarów zagrożonych powodzią w dolinie rzeki Narew i Orzyc oraz możliwość wystąpienia podtopień od wód gruntowych.
- ! Obecność sieci melioracyjnej, jako obiekty służące przeciwdziałaniu skutkom potencjalnej powodzi.
- ! Obecność terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych.
- ! Położenie Gminy w obszarze o wysokim ryzyku wystąpienia suszy i pożarów.
- ! Stosunkowo niski poziom zagrożenia poważną awarią przemysłową, ze względu na brak dużych zakładów.
- ! Wystąpienie na odcinkach dróg krajowych zagrożeń związanych z zwiększonym hałasem, zanieczyszczeniem powietrza oraz możliwością wystąpienia awarii (transport substancji niebezpiecznych).

10 POLITYKA SPOŁECZNA

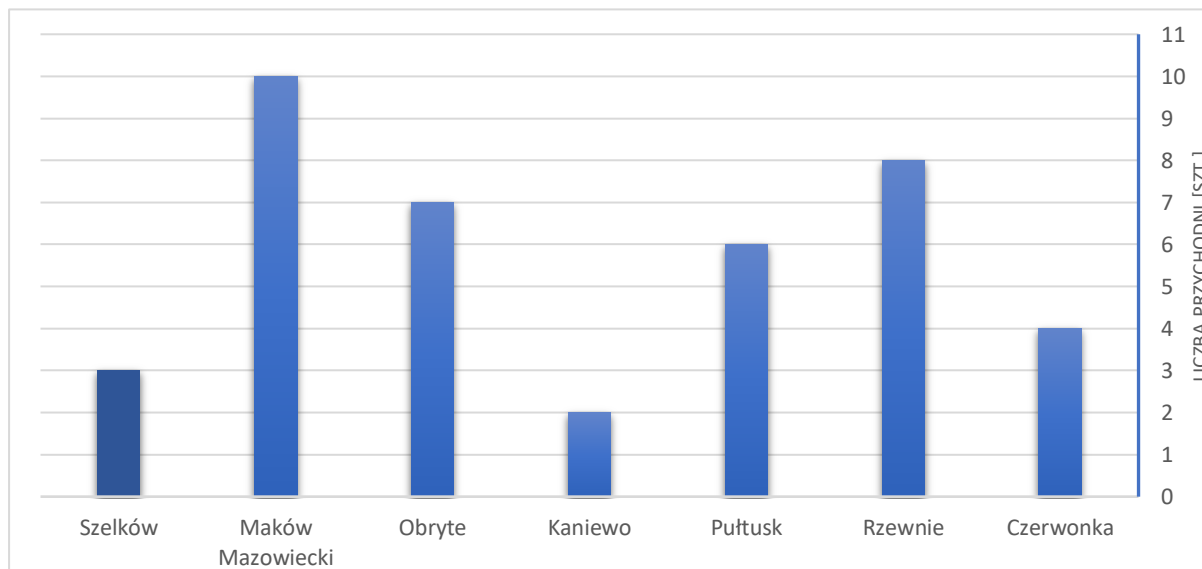
10.1. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie Gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia⁷⁶:

- SPZOZ - Zespół Zakładów w Makowie Mazowieckim, ul. Witosa 2, 06-200 Maków Mazowiecki, Filia w Starym Szelkowie, Stary Szelków 53, 06-220 Stary Szelków;
- 1 punkt apteczny.

Najbliższa stacja ratownictwa medycznego oraz szpitale świadczące specjalistyczne usługi zdrowotne znajdują się w sąsiednim Makowie Mazowieckim. W razie potrzeby mieszkańcy Gminy korzystać mogą również z usług zdrowotnych w Pułtusk.

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi 3 obiekty na 10 tys. osób, co jest drugim najniższym wynikiem w porównaniu do gmin ościennych (zaraz po gm. Karniewo). Najkorzystniej sytuacja kształtuje się w Makowie Mazowieckim, gdzie na 10 tys. mieszkańców przypada 10 przychodni. Jednocześnie zaznacza się, iż wynik ten nie jest w pełni reprezentatywny, z uwagi na koncentrację obiektów ochrony zdrowia w siedzibie powiatu.

Ryc. 31 Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.

Jednocześnie dla powiatu makowskiego i województwa mazowieckiego wskaźnik ten wynosi 6 obiektów na 10 tys. osób. W związku z powyższym sytuacja w Gminie jest mniej korzystna od średniej wojewódzkiej i powiatowej.

W granicach gminy Szelków nie znajdują się apteki ogólnodostępne, funkcjonuje tutaj natomiast jeden punkt apteczny.⁷⁷ W związku z powyższym można zatem uznać, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Szelków jest stosunkowo dobry. Niedostateczna jest również dostępność lekarzy specjalistów i rehabilitacji z refundacją NFZ.

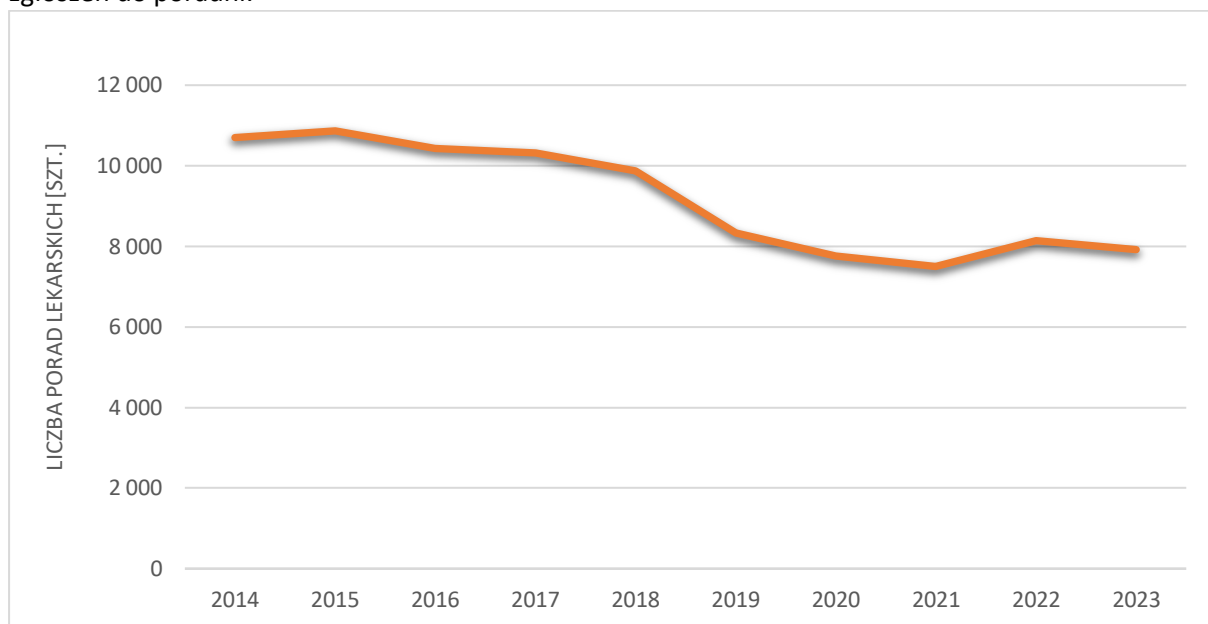
⁷⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szelkowie.

⁷⁷ Zgodnie z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne:

1. Poza aptekami obrót detaliczny produktami leczniczymi, z uwzględnieniem art. 71 ust. 1 i 3 pkt 2, mogą prowadzić punkty apteczne. (...).

3. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na terenach wiejskich, jeżeli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rokrocznie od 7,5 tys. do ok. 10,9 tys. porad lekarskich, przy czym lata 2020-2021 odznaczały się wyraźnym spadkiem udzielanych porad w stosunku do lat ubiegłych. Mogło to być spowodowane pandemią COVID-19 i mniejszą liczbą zgłoszeń do poradni.

Ryc. 32 Liczba udzielanych porad lekarskich w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2023 r.

Warto nadmienić, iż w miejscowości Ciepielewo swoją siedzibę ma lekarz weterynarii.⁷⁸

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż Gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szeków na lata 2023-2030, a także na bieżąco aktualizowanych programach:

- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2024;
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Szeków w 2023 r.

Instytucją pomocy społecznej finansowaną z budżetu gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szekowie. Jednym z najważniejszych celów w/w podmiotu jest umożliwienie osobom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie rozwiązać przy wykorzystaniu własnych możliwości, umiejętności i zasobów.

Tab. 21 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LICZBA OSÓB (OS.)	451	444	394	313	325	301	350	285	294	270
ODSETEK MIESZKAŃCÓW (%)	12,1	12,0	10,7	8,4	8,8	8,2	9,6	8,0	8,2	7,6

Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁷⁸ Materiał źródłowy: <https://fera.pl/>

W Gminie zauważalny jest wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2022 roku z opieki społecznej skorzystało 270 osób, czyli o 181 osób mniej niż w 2013 roku. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną są: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa i przemoc domowa.

W 2023 r. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym obejmującej udzielanie świadczeń pieniężnych, pomocy usługowej, pomocy rzeczowej i innego rodzaju wsparcia przedstawiało się następująco:

Tab. 22 Świadczenia oraz formy pomocy realizowane w ramach pomocy społecznej w Gminie

FORMA POMOCY	PONIESIONE KOSZTY	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW
Pobyt w Domu Opieki Społecznej	50 180,36	1 osoba
Zasiłki celowe i pomoc w naturze	13 040,00	19 osób
Zasiłki okresowe	9 711,00	9 rodzin
Zasiłki stałe	160 062,79	23 osoby
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	68 081,54	13 osób
Ośrodek wsparcia dla seniorów – Dzienny Klub Seniora	84 870,46	9 osób
Stypendia i zasiłki szkolne	39 245,90	45 uczniów
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	49 497,60	7 rodzin
Program operacyjny Pomoc Żywnościowa	1 000,00	187 rodzin
Świadczenia rodzinne	1 242 718,33	--
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	85 723,98	--
Posiłek w szkole i w domu	56 707,70	112 osób
Program asystent rodziny	5 617,00	--
Karta Dużej Rodziny	1 256,00	131 osób
Ośrodek wsparcia dla seniorów (Dzienny Klub Seniora)	84 870,46	9 osób
Stypendia i zasiłki szkolne	39 245,90	45 uczniów

Material źródłowy: Raport o stanie Gminy Szeków za 2023 rok, 2024.

10.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy znajdują się 1224 budynki mieszkalne, sama liczba mieszkań wynosi 1 287. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 90,6 m², co jest wartością wyższą niż średnia dla powiatu makowskiego (86,7 m²).⁷⁹

Podstawowe wskaźniki dla budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy, w poszczególnych latach, zaprezentowano poniżej:

Tab. 23 Gospodarka mieszkaniowa Gminy w latach 2013-2022

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba budynków mieszkalnych									
1152	1157	1165	1175	1182	1191	1214	1205	1208	1224
liczba mieszkań									

⁷⁹ Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

1252	1258	1266	1276	1284	1294	1304	1274	1276	1287
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²									
84,2	84,5	84,5	85,1	85,3	85,8	86,0	89,9	90,0	90,6

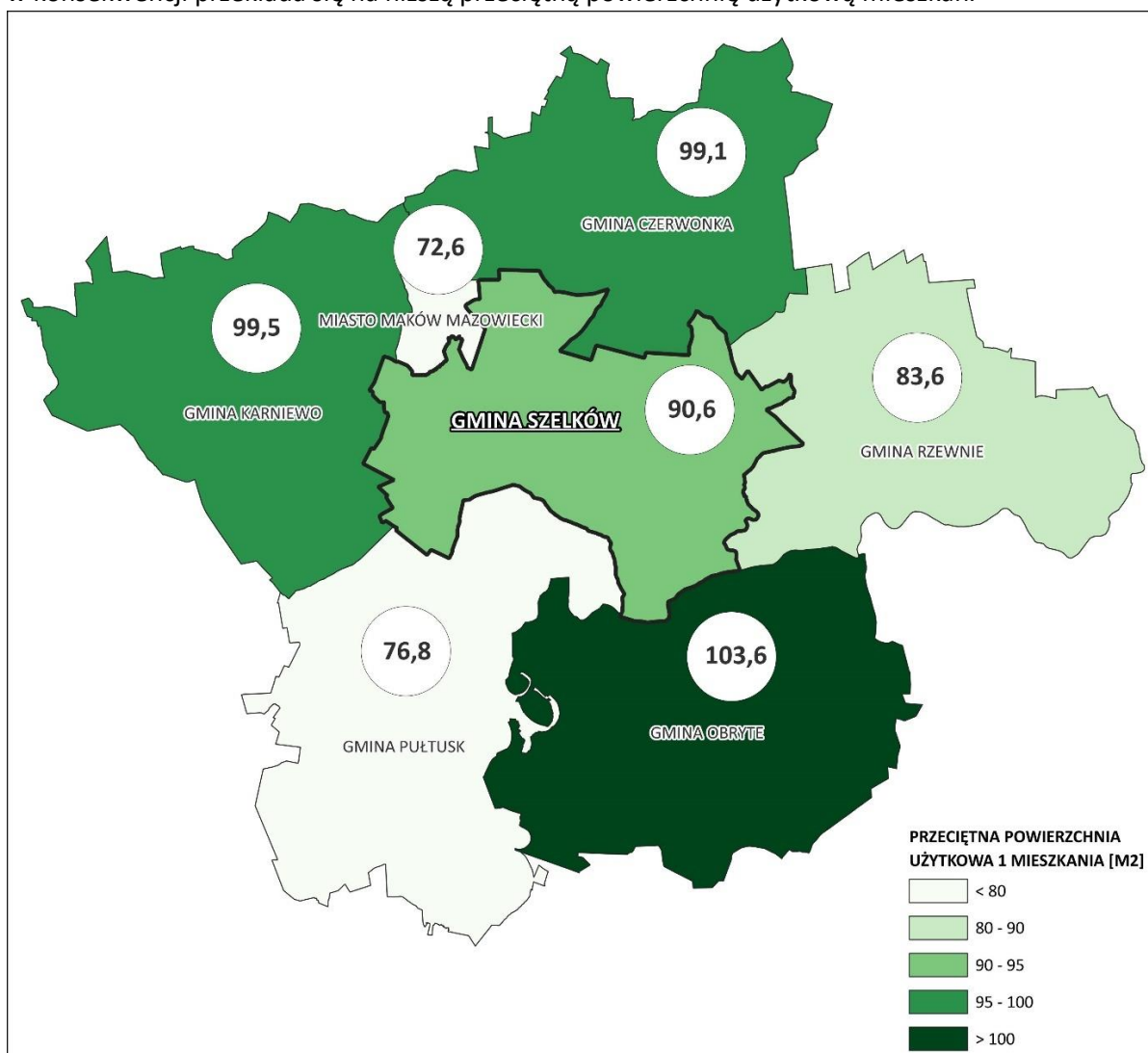
Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Szelków:

- wzrasta liczba budynków mieszkalnych;
- nieznacznie wzrasta liczba mieszkań;
- wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań.

W porównaniu do gmin ościennych przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie gminy Szelków jest przeciętna. W 2022 roku wartość ta wynosiła 90,6 m².

Najwyższy wskaźnik w niniejszym zestawieniu notuje gmina Obryte (103,6 m²), natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w Makowie Mazowieckim (72,6 m²). Jednocześnie zaznacza się, iż na terenach miast znajduje się zazwyczaj wyraźnie więcej budynków wielorodzinnych, co w konsekwencji przekłada się na niższą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkań.

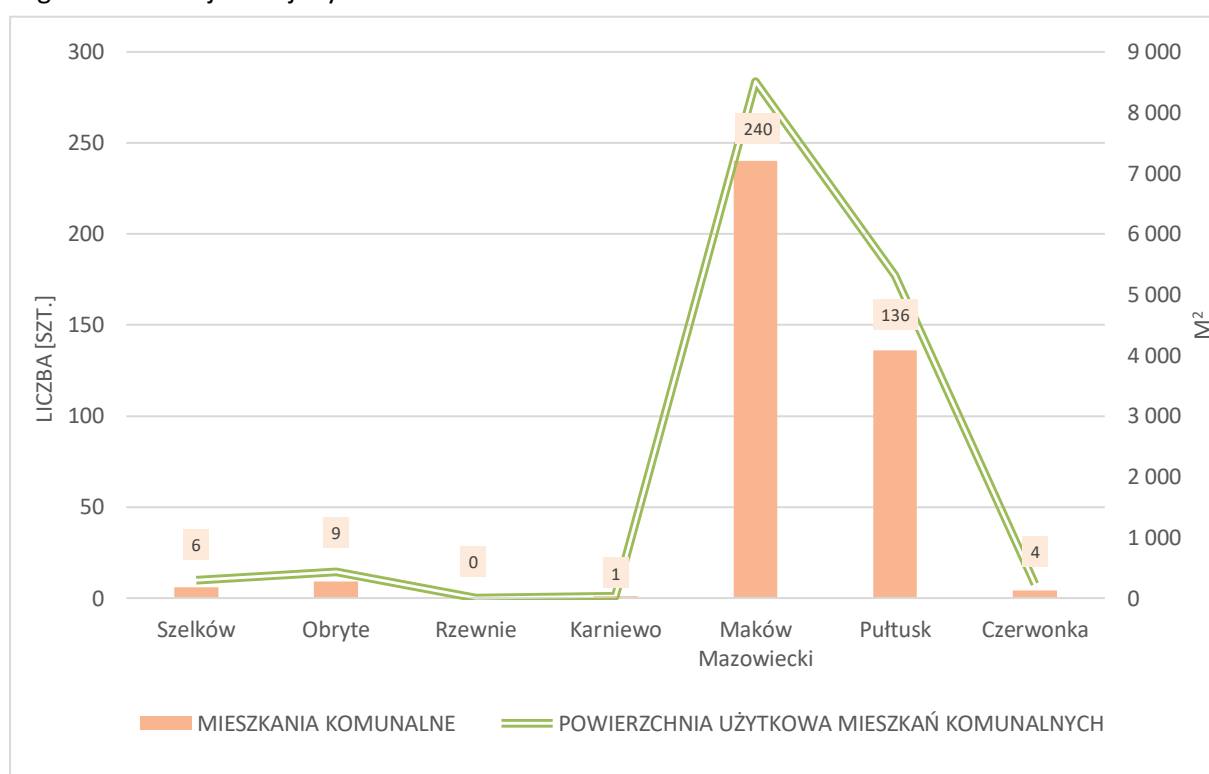
Ryc. 33 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Szelków oraz gminach ościennych w 2022 roku

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2022 r.

Gmina Szeków posiada zasoby komunalne w liczbie 6 mieszkań, o łącznej powierzchni 293,8 m² i dobrym lub dostatecznym stanie technicznym. Wszystkie mieszkania posiadają dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania. Mieszkania znajdują się w Ośrodku Zdrowia oraz Domu Nauczyciela w Starym Szekowie.⁸⁰

W zestawieniu do gmin ościennych sytuacja kształtuje się przeciętnie. Zdecydowanie najkorzystniejszą sytuacją kształtuje się w mieście Maków Mazowiecki, gdzie znajduje się w sumie 240 mieszkań komunalnych, o całkowitej powierzchni wynoszącej 8 510 m². Jednocześnie zaznacza się, iż na obszarze miasta znaczną część zasobów mieszkaniowych stanowią budynki wielorodzinne, przez co wynik ten nie jest reprezentatywny. Analogiczna sytuacja ma miejsce w gm. Pułtusk, w której znajduje się łącznie 136 mieszkań komunalnych. W przypadku pozostałych gmin wiejskich przoduje w tym zestawieniu gmina Obryte, w której znajduje się 9 mieszkań, o łącznej powierzchni 435 m².

Jednocześnie na terenie gminy Rzewnie nie znajdują się żadne mieszkania komunalne, natomiast w gm. Karniewo jest to jedynie 1 lokal.⁸¹

Ryc. 34 Mieszkania komunalne w gminie Szeków i gminach sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2022 r. oraz dane Urzędu Gminy w Szekowie.

Mieszkania treningowe lub wspomagane stanowią formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego. Na terenie gminy Szeków nie znajdują się żadne mieszkania treningowe i wspomagane.

⁸⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szekowie.

⁸¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

10.4. WNIOSKI

- ! Obecność placówki podstawowej opieki zdrowotnej.
- ! Niski udział wydatków na ochronę zdrowia.
- ! Ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- ! Niski wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców w stosunku do większości gmin ościennych.
- ! Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.
- ! W dalszym stopniu występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- ! Szereg działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomani, a także istniejący Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- ! Spadek liczby osób korzystających z opieki społecznej w ostatnich latach.
- ! Obecność mieszkań komunalnych o zadawalającym stanie technicznym i odpowiednim wyposażeniem w instalacje techniczno-sanitarne.
- ! Brak mieszkań treningowych lub wspomaganych.

11 EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Szelków funkcjonują następujące placówki oświatowe⁸²:

- przedszkola i punkty przedszkolne:
 - Przedszkole w Starym Szelkowie, Stary Szelków 39A, 06-220 Stary Szelków;
- szkoły podstawowe:
 - Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Starym Szelkowie, Stary Szelków 38, 06-220 Stary Szelków.

11.2. LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Szelków kształtowała się następująco:

Tab. 24 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Szelków w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE										
Dzieci	82	82	71	80	82	77	80	85	82	80
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)										
Uczniowie	170	182	175	157	177	205	196	195	199	187

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Szelków obserwowany jest od kilku lat nieznaczny wzrost liczby uczniów szkół podstawowych. Jednocześnie zaznacza się, iż wzrost który nastąpił w 2017 i 2018 roku wynikał bezpośrednio z przeprowadzonej reformy szkolnictwa, zgodnie z którą wraz z początkiem roku szkolnego 2019/2020 przestały istnieć oddziały gimnazjalne⁸³ (do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało 9 roczników, zaś do szkół podstawowych po reformie jest to 8 roczników).

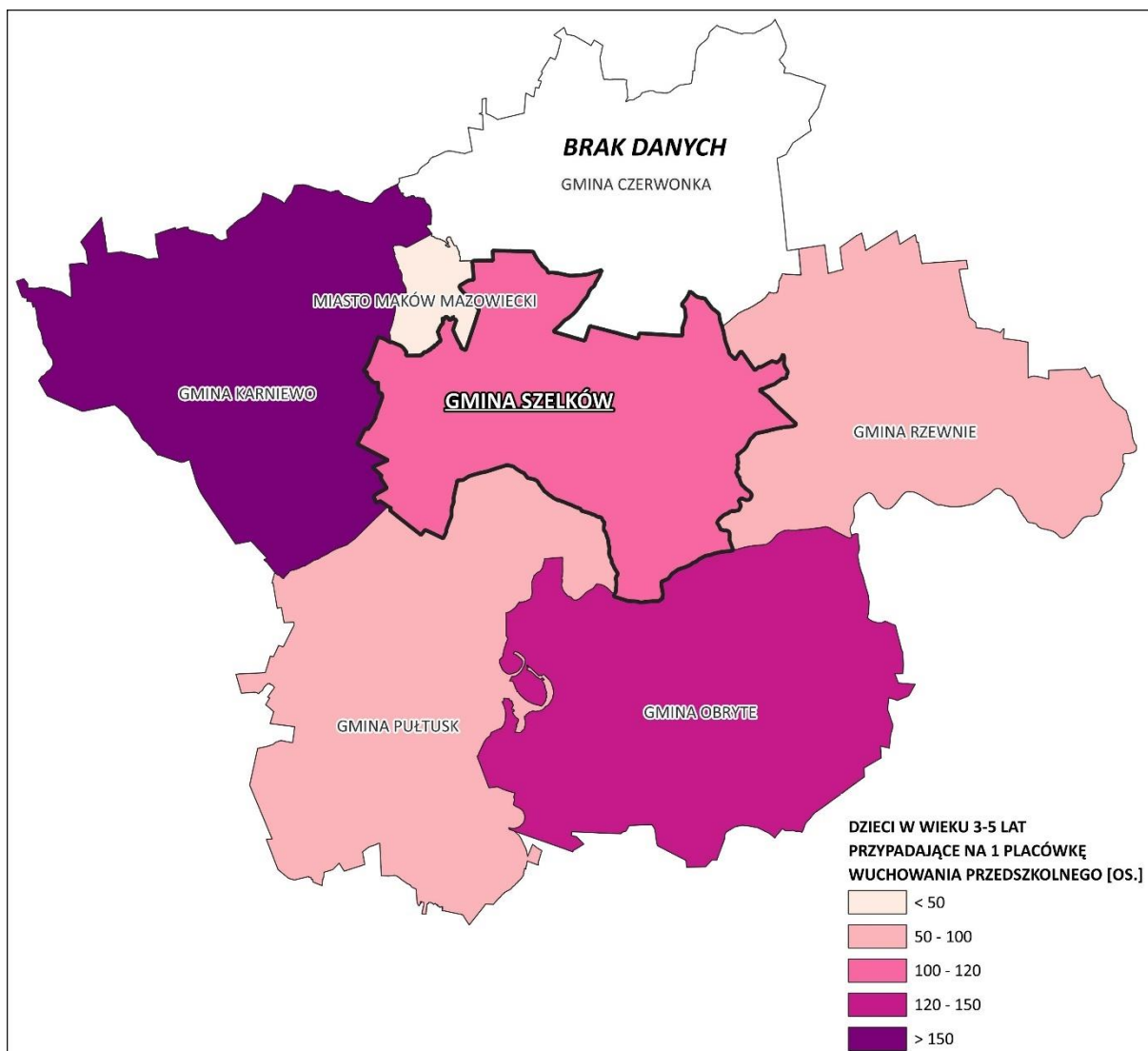
W przypadku wychowania przedszkolnego obserwuje się stosunkowo stabilną liczebność dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych na przestrzeni ostatnich lat. W gminie Szelków na 1 placówkę wychowania przedszkolnego przypada w przybliżeniu 107 dzieci w wieku 3-5 lat. W zestawieniu do gmin ościennych jest to wynik przeciętny, natomiast przoduje tutaj wyraźnie Maków Mazowiecki, gdzie na 1 placówkę przypada mniej niż 50 dzieci.

Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gm. Karniewo, gdzie liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę oświaty wynosi aż 170 osób. Jednocześnie wskazuje się, iż dla gminy Czerwonka nie opublikowano danych za 2022 rok.

⁸² Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Szelków za 2023 rok, 2024.

⁸³ Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:

- likwidację gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Ryc. 35 Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminie Szelków na tle gmin ościennych w 2022 r.

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto – relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania⁸⁴.

Zgodnie z danymi GUS za 2022 rok stwierdza się, iż współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych w gminie Szelków (58,81% brutto; 58,81% netto) są znacznie niższe w stosunku do całego powiatu makowskiego (91,91% brutto; 91,24% netto).

⁸⁴ Definicje Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Szeków funkcjonuje obecnie 8 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych, co przekładało się na wskaźnik 2,3 organizacji na 1000 mieszkańców. Jest to wynik niższy w stosunku do średniej dla województwa mazowieckiego (3,0 organizacji) oraz kraju (2,7 organizacji).⁸⁵

Na terenie gminy Szeków funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia:

- Stowarzyszenia zarejestrowane w KRS:
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Magnuszewie Małym;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Strachocinie;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Pomaskach Wielkich;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Przeradowie;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Szekowie;
 - Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży „Maciuś” przy Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Starym Szekowie;
 - Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Lokalnego Ciepeliawiaczy;
 - Stowarzyszenie Zielony Jolinek;
- Koła Gospodyń Wiejskich (zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa);
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Smrocku-Dworze;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Dzierżanowie;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Zakliczewie;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Ciepielewie.

Ponadto gmina Szeków należy do Związku Gmin Ziemi Makowskiej oraz Lokalnej Grupy Działania „Zielony Szlak Niziny Mazowieckiej”.⁸⁶

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Szeków w latach 2014-2023 przedstawia niżej załączona tabela:

⁸⁵ Materiał źródłowy: Krajowy Rejestr Sądowy, www.ekrs.ms.gov.pl oraz <https://stat.gov.pl/>

⁸⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Szekowie.

Tab. 25 Frekwencja wyborcza w Gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2014-2023

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2014	Wybory do Parlamentu Europejskiego	19,5	23,8
2014	Wybory Samorządowe	61,9	47,2
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	47,2	49,0
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	55,5	55,3
2015	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	45,9	50,9
2018	Wybory Samorządowe	54,4	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	43,5	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	57,4	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	63,8	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	71,5	68,2
2023	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	71,6	74,4
2023	Referendum Ogólnokrajowe	56,9	40,9

Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>.

Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Szeków w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2014-2023 sukcesywnie wzrasta. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż frekwencja w poszczególnych wyborach w Gminie jest często wyższa niż średnia ogólnokrajowa. Miało to miejsce podczas Wyborów Samorządowych w 2014 oraz 2018 r., w II turze Wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 i 2020 r. oraz Referendum Ogólnokrajowym w 2023 r.⁸⁷

11.4. WNIOSKI

- ! Dostateczny poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym.
- ! Brak żłobka lub klubu dziecięcego.
- ! Utrzymująca się od kilku lat liczba dzieci i uczniów uczęszczająca do placówek oświatowych i wychowania przedszkolnego.
- ! Brak placówki ponadpodstawowej.
- ! Stosunkowo mało aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne, o wskaźniku liczebności niższym od średniej dla województwa i kraju.
- ! Zazwyczaj wysoka w stosunku do średniej krajowej frekwencja wyborcza.

⁸⁷ Materiał źródłowy: www.wybory.gov.pl.

12 FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwzięć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami Gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1. DOCHODY GMINY

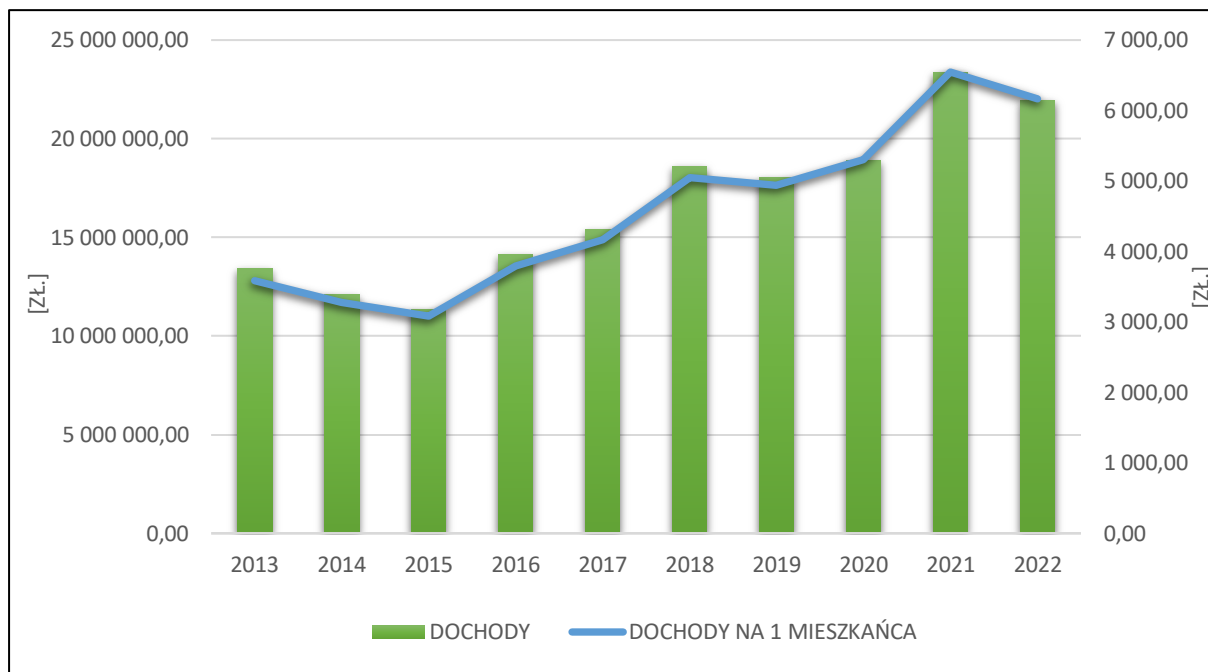
Dochody ogółem gminy Szelków na przestrzeni analizowanych lat wzrosły o ok. 63% (z ok. 13,4 mln zł w 2013 r. do ok. 21,9 mln zł w 2022 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 587 zł/os. w 2013 r. do ok. 6 166 zł/os. w 2022 r.).⁸⁸ Warto nadmienić, iż w 2022 roku nastąpił nieznaczny spadek dochodów w stosunku do roku poprzedniego.

Tab. 26 Dochody ogółem Gminy w latach 2013-2022

ROK	DOCHODY OGÓŁEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2013	13 422 826,69	3 587,07
2014	12 122 869,77	3 272,91
2015	11 344 504,28	3 082,75
2016	14 130 973,95	3 797,63
2017	15 400 935,42	4 164,67
2018	18 600 294,67	5 048,94
2019	18 061 703,41	4 936,24
2020	18 920 919,83	5 298,49
2021	23 364 599,31	6 546,54
2022	21 943 391,54	6 165,61

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

⁸⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2022 r.

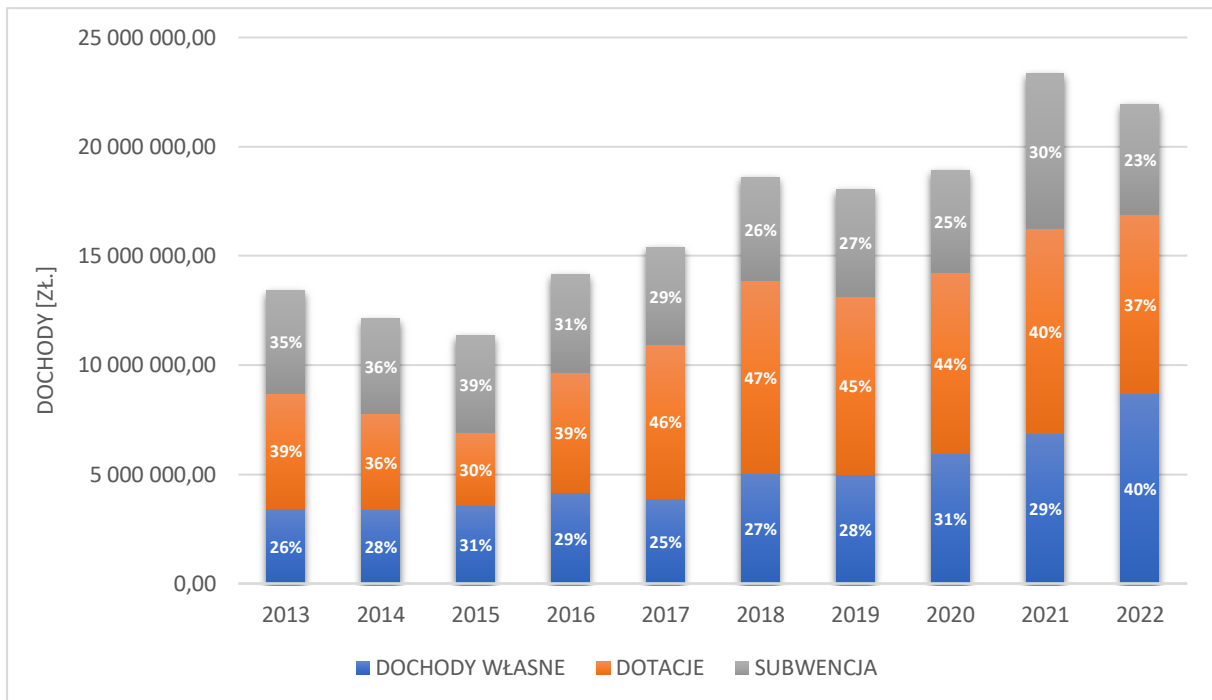
Ryc. 36 Dochody ogółem Gminy w latach 2013-2022 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywcza pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Szelków tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2013-2022 całkowita suma dochodów własnych wzrosła ponad dwukrotnie (z ok. 3,4 mln zł w 2013 r. do ok. 8,7 mln zł w 2022 r.). Właśnie to źródło dochodów charakteryzuje się najszybszym wzrostem wśród wszystkich źródeł dochodu w Gminie. Najmniejszy udział w dochodach Gminy i jednocześnie najmniej dynamiczny wzrost na przestrzeni lat, w porównaniu do pozostałych źródeł dochodu, odnotowano w przypadku subwencji (z ok. 4,7 mln zł w 2013 r. do ok. 5,0 mln zł w 2022 r.).⁸⁹

⁸⁹ Material źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

Ryc. 37 Struktura dochodów w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój udział mają m.in.:⁹⁰

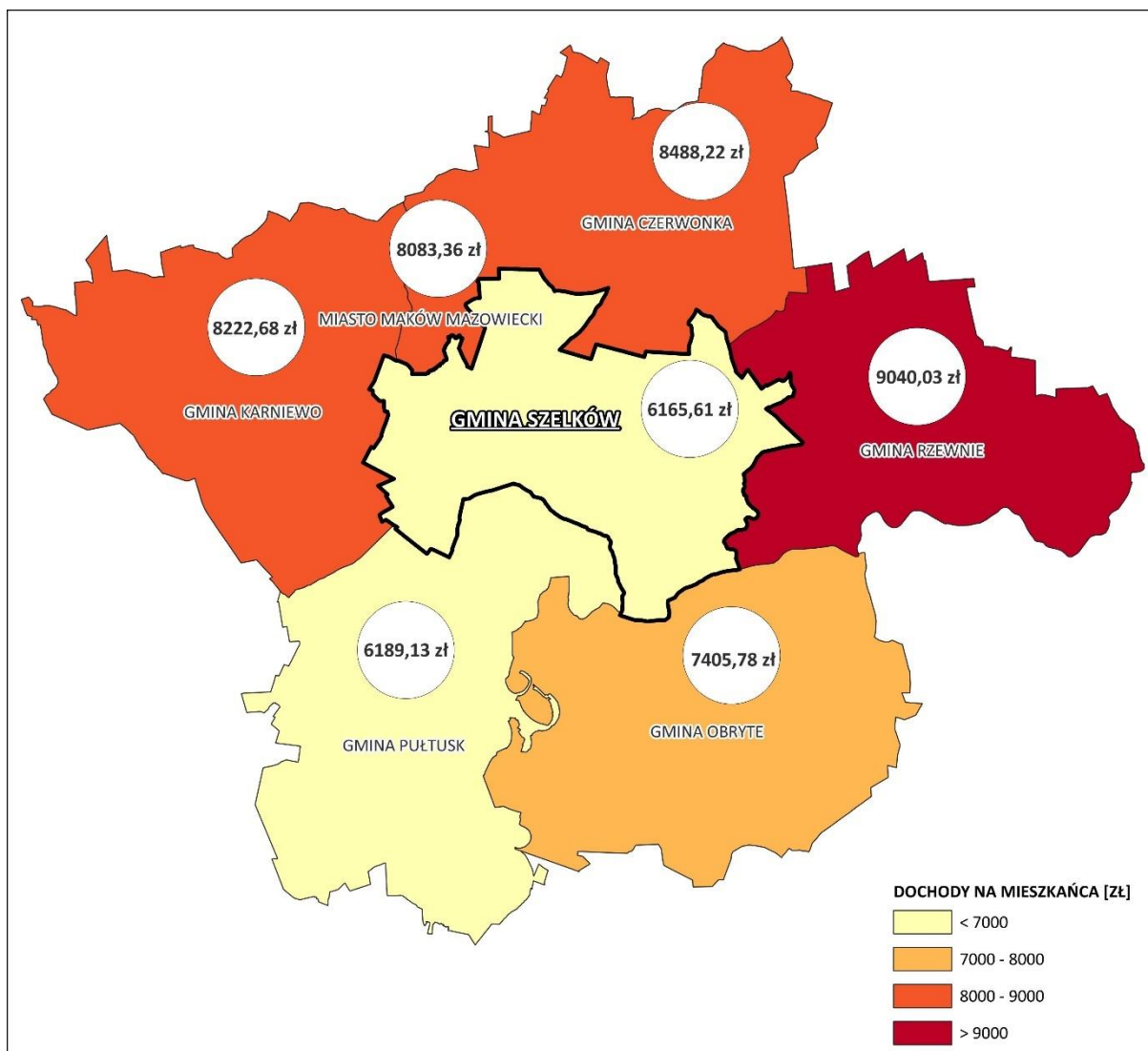
- dochody z tytułu dochodów podatkowych od osób fizycznych (PIT);
- dochody z tytułu dochodów podatkowych, ustalanych na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku od nieruchomości;
- dochody z tytułu wpływu z lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku rolnego;
- dochody z tytułu podatku od środków transportowych;
- dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych;
- dochody z tytułu podatku leśnego;
- dochody z tytułu wpływu z usług.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- wyrównawczej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Szelków w odniesieniu do gmin sąsiadujących kształtują się następująco:

⁹⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS.

Ryc. 38 Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Szelków i w gminach sąsiednich w 2022 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 r. poziom dochodów na mieszkańca w gminie Szelków był najniższy spośród wszystkich gmin sąsiednich. Porównywalny wynik zanotowano jedynie w przypadku gm. Pułtusk, natomiast w zestawieniu tym wyraźnie przoduje gmina Rzewnie, gdzie wartość ta wyniosła 9 040,03 zł.

12.2. WYDATKI GMINY

Konsekwencją wzrostu dochodów Gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły o ok. 67%, z poziomu ok. 13,2 mln zł w 2013 r. do ok. 22,1 mln zł w 2022 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 538 zł/os. w 2013 r. do ok. 6 210 zł/os. w 2022 r.).⁹¹

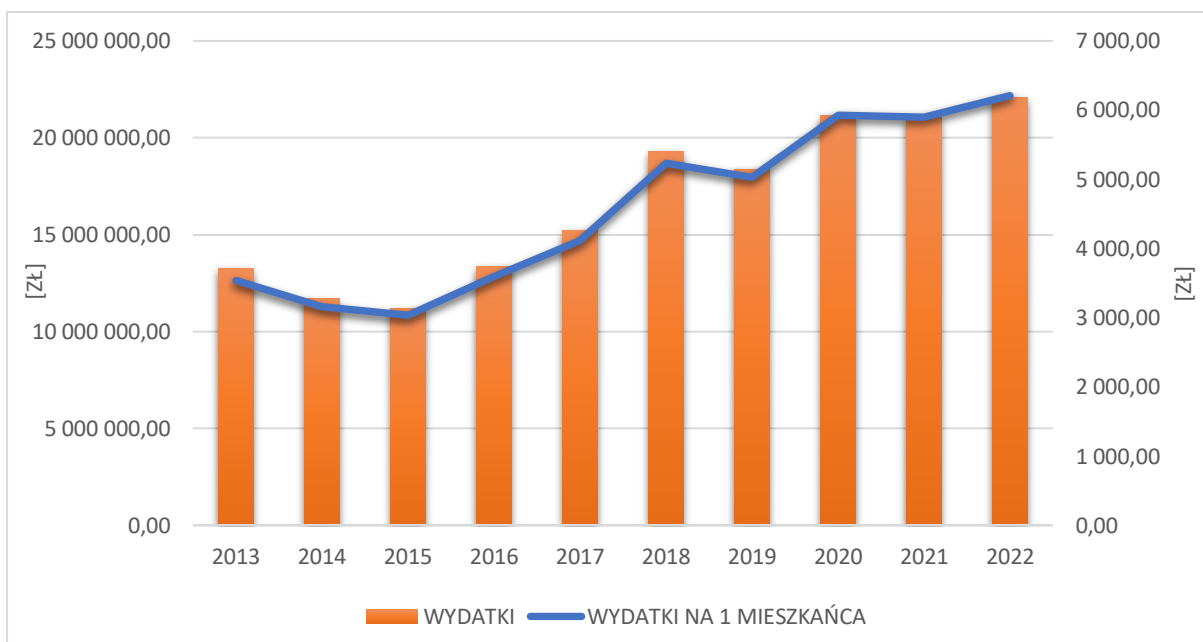
⁹¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Tab. 27 Wydatki ogółem Gminy w latach 2013-2022

ROK	WYDATKI OGÓŁEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2013	13 237 745,87	3 537,61
2014	11 685 929,38	3 154,95
2015	11 173 394,17	3 036,25
2016	13 366 212,51	3 592,10
2017	15 220 578,58	4 115,89
2018	19 282 825,40	5 234,21
2019	18 389 966,30	5 025,95
2020	21 162 924,44	5 926,33
2021	21 042 972,01	5 896,04
2022	22 100 224,51	6 209,67

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w Gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

Ryc. 39 Wydatki ogółem Gminy w latach 2013-2022 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Wydatki budżetów Gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2022 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 86,5% (ok. 19,1 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) wynosił 13,5% (ok. 3,0 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu Gminy w 2022 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

Tab. 28 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie w 2022 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [zł.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	910 513,25	4,12
Dział 600	Transport i łączność	2 826 296,64	12,79
Dział 630	Turystyka	23 916,67	0,11
Dział 710	Działalność usługowa	84 232,64	0,38
Dział 720	Informatyka	70 715,16	0,32
Dział 750	Administracja publiczna	2 744 297,54	12,42
Dział 751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	792,00	< 0,01
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	486 170,97	2,20
Dział 757	Obsługa długu publicznego	265 302,54	1,20
Dział 801	Oświata i wychowanie	5 031 733,47	22,77
Dział 851	Ochrona zdrowia	75 299,81	0,34
Dział 852	Pomoc społeczna	3 997 776,75	18,09
Dział 853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	188 079,96	0,85
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	40 621,97	0,18
Dział 855	Rodzina	3 095 800,82	14,01
Dział 900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 468 646,35	6,65
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	765 071,97	3,46
Dział 926	Kultura fizyczna	24 956,00	0,11
Ogółem		22 100 224,51	100%

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Największy udział wydatków Gminy w 2022 r. przypadł na Dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 22,77%) oraz Dział 852 – Pomoc społeczna (ok. 18,09%).

Najmniej środków, stanowiących mniej niż 0,5% łącznych wydatków Gminy, przeznaczono kolejno na: urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (792 zł), turystykę (23 917 zł), kulturę fizyczną (24 956 zł), edukacyjną opiekę wychowawczą (40 622 zł), informatykę (70 715 zł), ochronę zdrowia (75 300 zł) i działalność usługową (84 233 zł).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych Gminy. Ponadto wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W latach 2013-2022 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na terenie gminy Szeków kształtował się następująco:

Tab. 29 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
UDZIAŁ %	36,5	21,0	13,2	5,0	11,0	22,5	7,5	18,9	21,8	13,5

Material źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne - wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu - Wydatki z budżetu ogółem, stan na 31.12.2022 r.

Jak wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów Gminy stanowiły głównie dochody własne. Mimo to, kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych mają również finanse zewnętrzne (dochody o charakterze celowym).

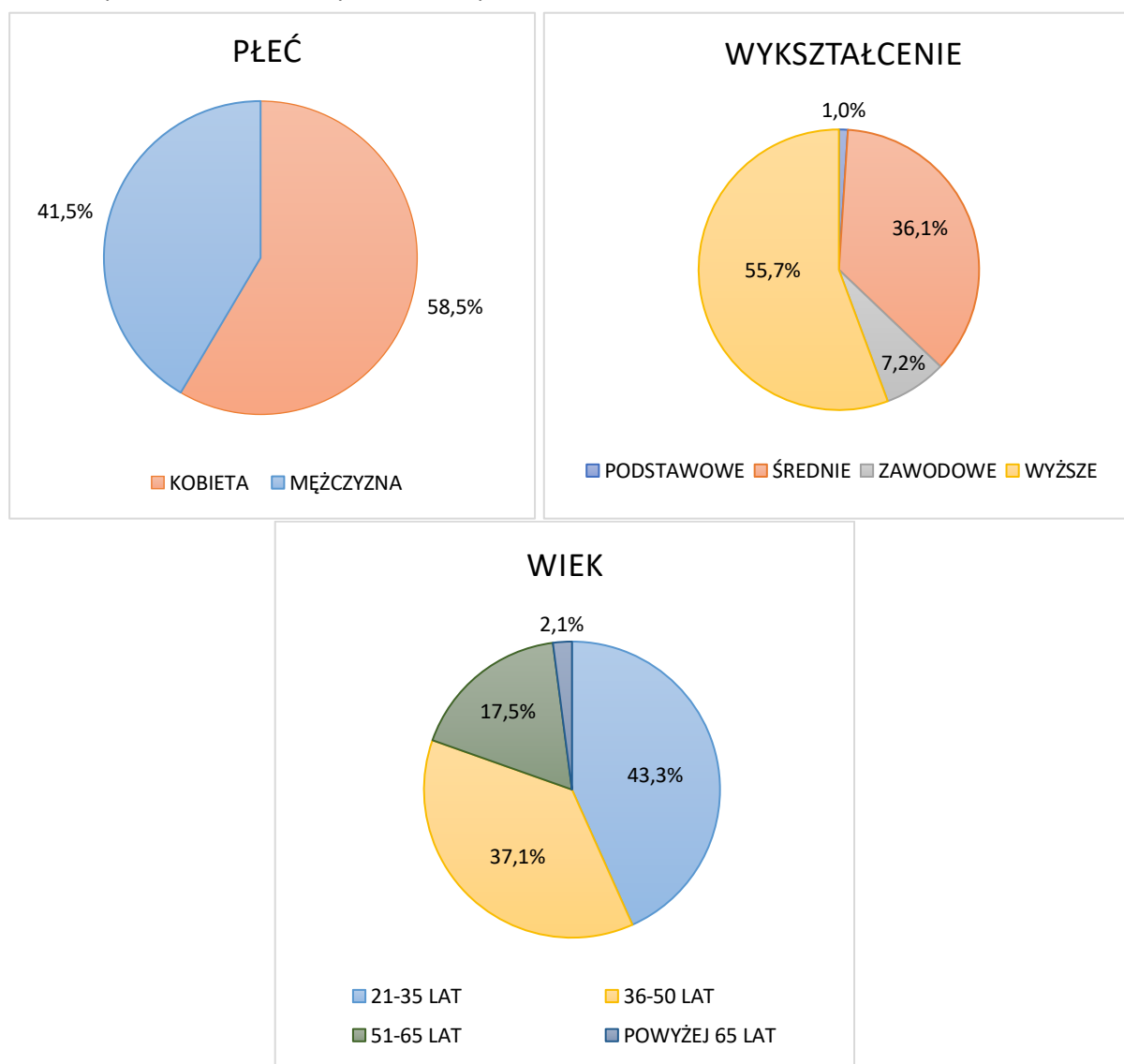
12.4. WNIOSKI

- ! Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym dochodów własnych.
- ! Wysoki udział dochodów własnych, w porównaniu do pozostałych źródeł dochodów.
- ! Regularny wzrost wydatków ogółem.
- ! Najniższy wskaźnik dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w stosunku do wszystkich gmin ościennych.
- ! Znaczne uzależnienie działań proinwestycyjnych od możliwości finansowania zewnętrznego.

13 PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwości składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy i sposobu jej funkcjonowania oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności Gminy.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego⁹², dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Szelków. W badaniu 58,5% stanowiły kobiety, natomiast 41,5% to mężczyźni. Wśród uczestników badania dominowały osoby w wieku w przedziale 21-35 lat (43,3%) oraz w dalszej kolejności 36-50 lat (37,1%). Respondenci posiadają w większości wykształcenie wyższe (55,7%) oraz średnie (36,1%). Niewielki odsetek uczestników badania posiada natomiast wykształcenie podstawowe oraz zawodowe.

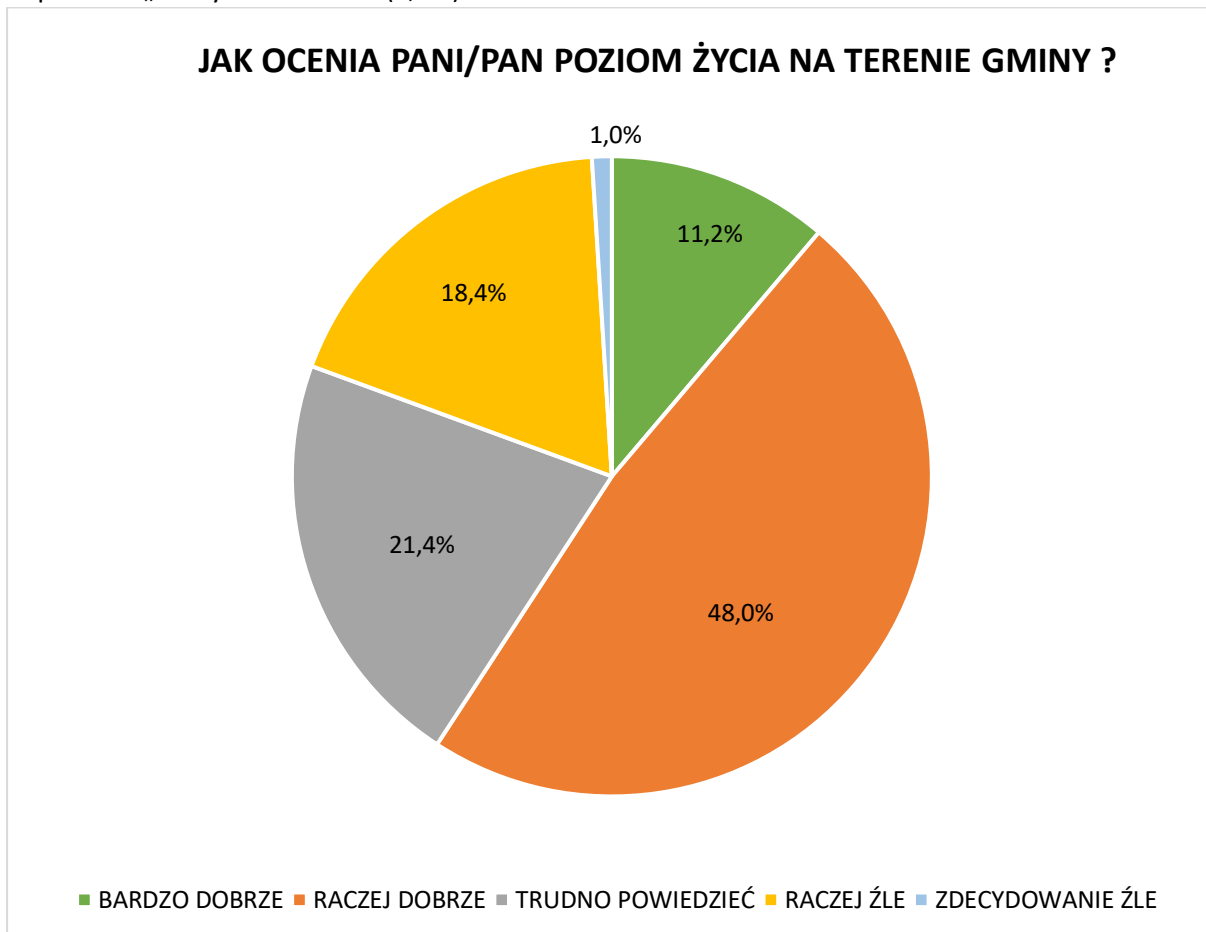

Ryc. 40 Profil uczestnika ankiety (tzn. płeć, wiek, wykształcenie)

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

⁹² Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej oraz w mediach społecznościowych. Ankiety można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online.

Ankietę rozpoczynało pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie Gminy. Wyniki wskazują, iż większość uczestników badania ocenia standard życia „raczej dobrze” (48,0%). Statystycznie co piąty mieszkaniec nie był w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie zaznaczając odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast najrzadziej respondenci wskazywali na odpowiedź „zdecydowanie źle” (1,0%).

Ryc. 41 Ocena poziomu życia na terenie Gminy

Material źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „raczej dobrze” (ok. 25,4%) oraz „przeciętnie” (ok. 25,0%), natomiast najrzadziej wybieraną odpowiedzią było „bardzo dobrze” (ok. 12,7%).

Najmniej korzystnie ankietowani oceniają rynek pracy i możliwości zatrudnienia i realizacji zawodowej, dostępność i jakość opieki zdrowotnej, a także dostępność komunikacyjną, w tym transport zbiorowy. Ponadto w opinii większości respondentów infrastruktura kanalizacyjna jest niewystarczająco rozwinięta, zaś warunki do rozwoju przedsiębiorczości również kształtują się mało korzystnie.

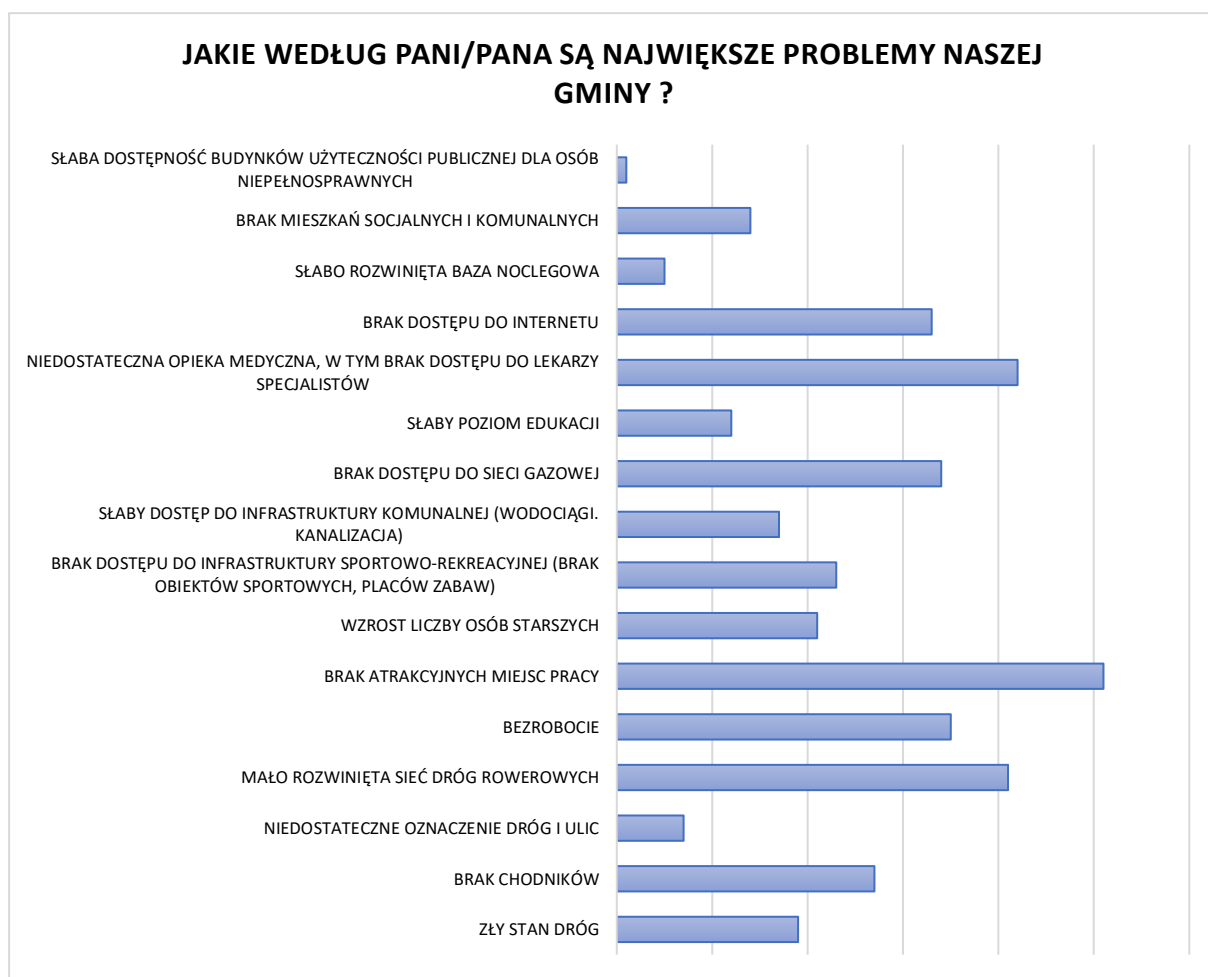
Pozytywnie uczestnicy badania oceniają natomiast walory środowiskowe i krajobrazowe, gdzie zdecydowana większość badanych zaznaczyło odpowiedzi „bardzo dobrze” lub „raczej dobrze”. Mieszkańcy wyrażają również stosunkowo pozytywną opinie na temat dostępu do infrastruktury wodociągowej oraz dostępu i jakości edukacji szkolnej i przedszkolnej. Poniżej znajduje się szczegółowy rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi:

Ryc. 42 Ocena warunków życia w Gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zmagają się gmina Szelków. Odpowiedzi dotyczyły zarówno infrastruktury technicznej w Gminie, jak i życia społecznego mieszkańców.

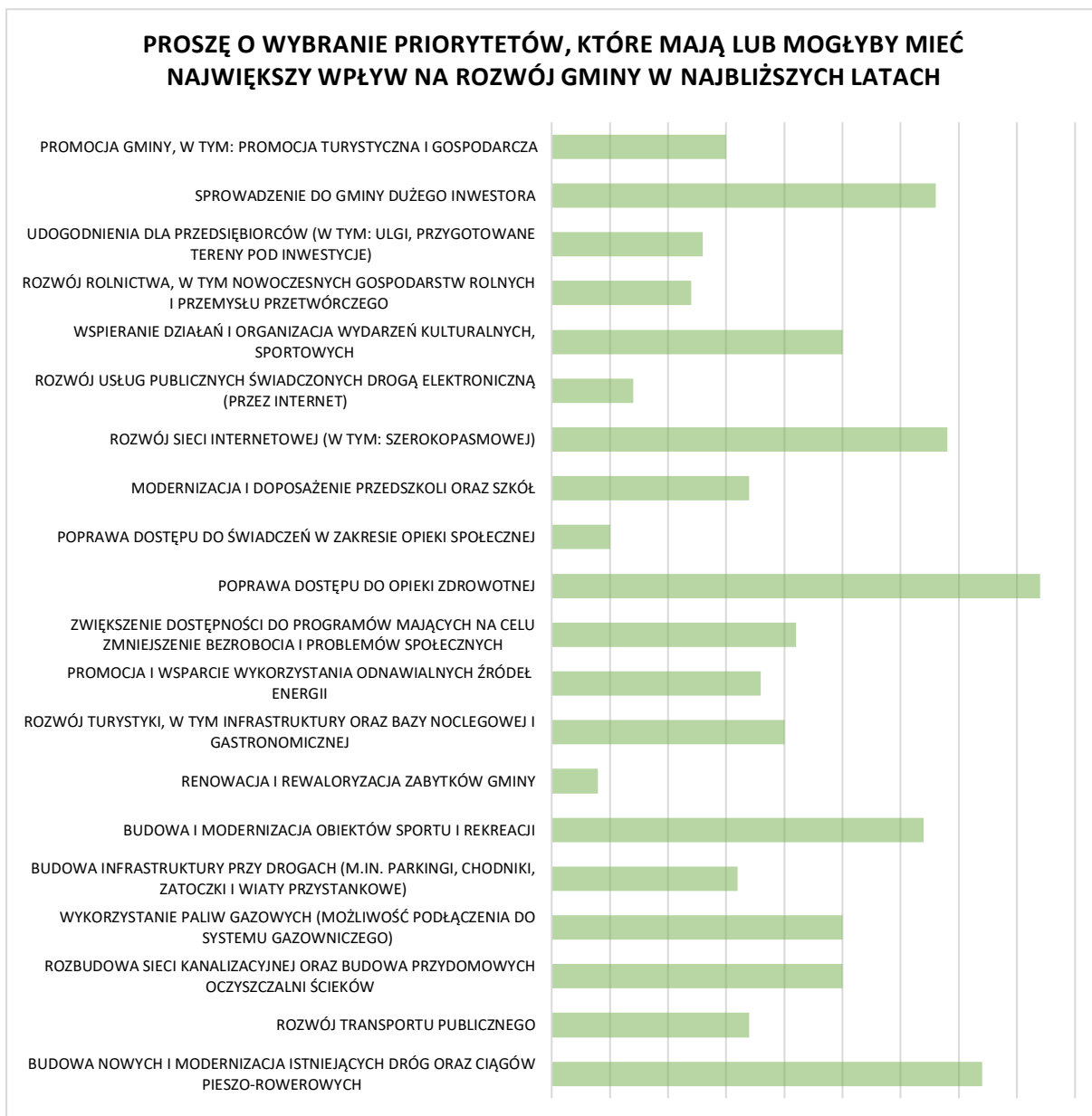

Ryc. 43 Określenie najważniejszych problemów w Gminie

Material źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedzi wynika, iż głównym problemem Gminy jest brak atrakcyjnych miejsc pracy. Ponadto znaczna część respondentów jako istotny problem wskazało niedostateczną opiekę medyczną, w tym brak dostępu do lekarzy specjalistów oraz mało rozwiniętą sieć dróg rowerowych. Pozostałe zagadnienia były rzadziej poruszane.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w najbliższych latach:

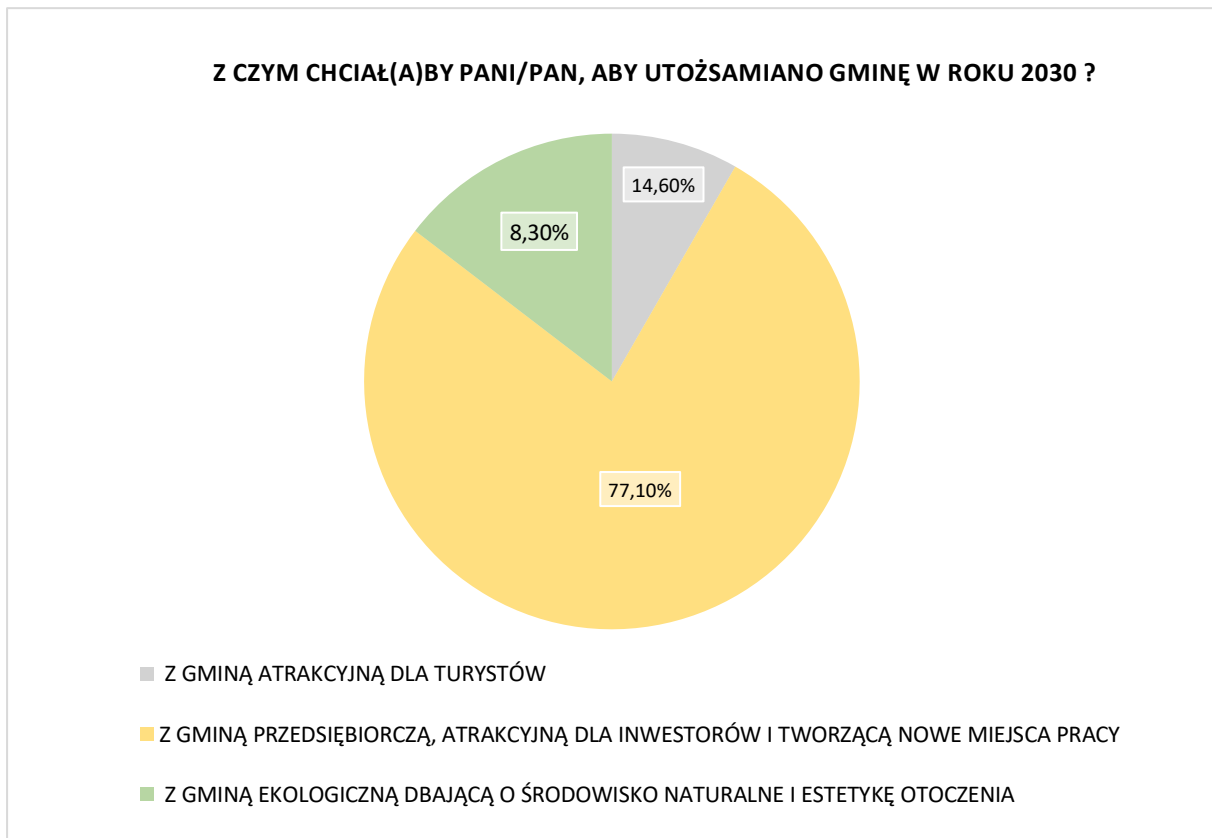

Ryc. 44 Ustalenie głównych priorytetów mających wpływ na rozwój Gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytety mogące mieć realny wpływ na rozwój gminy Szelków najczęściej wskazali poprawę dostępu do opieki zdrowotnej. Stosunkowo często wskazywano również budowę nowych i modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych, sprowadzenie do Gminy dużego inwestora, rozwój sieci internetowej (w tym szerokopasmowej) oraz budowę i modernizację obiektów sportu i rekreacji.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło przyszłego wizerunku Gminy. Na pytanie: „Z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano Gminę za 10 lat ?” Mieszkańcy Gminy odpowiedzieli następująco:

Ryc. 45 Tożsamość Gminy w perspektywie najbliższych 10 lat na podstawie opinii mieszkańców

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Szelków do 2035 roku.

Zdecydowana większość mieszkańców utożsamia Gminę za 10 lat z Gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy.

WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Najważniejsze wykorzystane akty prawne:

- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1688).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 609 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2023 poz. 1094 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2024 poz. 324).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1478 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2379).

Najważniejsze dokumenty i publikacje:

- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Powszechny Spis Rolny 2010, 2020.
- Raport o stanie Gminy Szelków za 2023 rok, 2024.
- Rejestr Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szelków na lata 2023-2030, 2023.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szelków, 2022.

Najważniejsze witryny internetowe:

- <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://capap.gugik.gov.pl>
- <https://european-union.europa.eu/>
- <https://ekrs.ms.gov.pl/>
- <https://isok.gov.pl/>
- <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>
- <https://samorząd.gov.pl/>
- <https://stat.gov.pl/>
- <https://szelkow.e-mapa.net/>
- <https://www.szelkow.pl/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
- <http://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gov.pl./>
- <https://www.gov.pl/web/gdos>
- <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>
- <https://www.polskawliczbach.pl/>
- <https://zabytek.pl/>